

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2025

ARCHEOLOGIENOTA Collector 20165
Korbeek-Dijle te Bertem (Vlaams-Brabant)

ADEDE Archeologisch Rapport 1483

Larissa Otokiti

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1483

Archeologienota 20165 Collector
Korbeek-Dijle te Bertem
(Vlaams-Brabant).

LARISSA OTOKITI

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2025
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

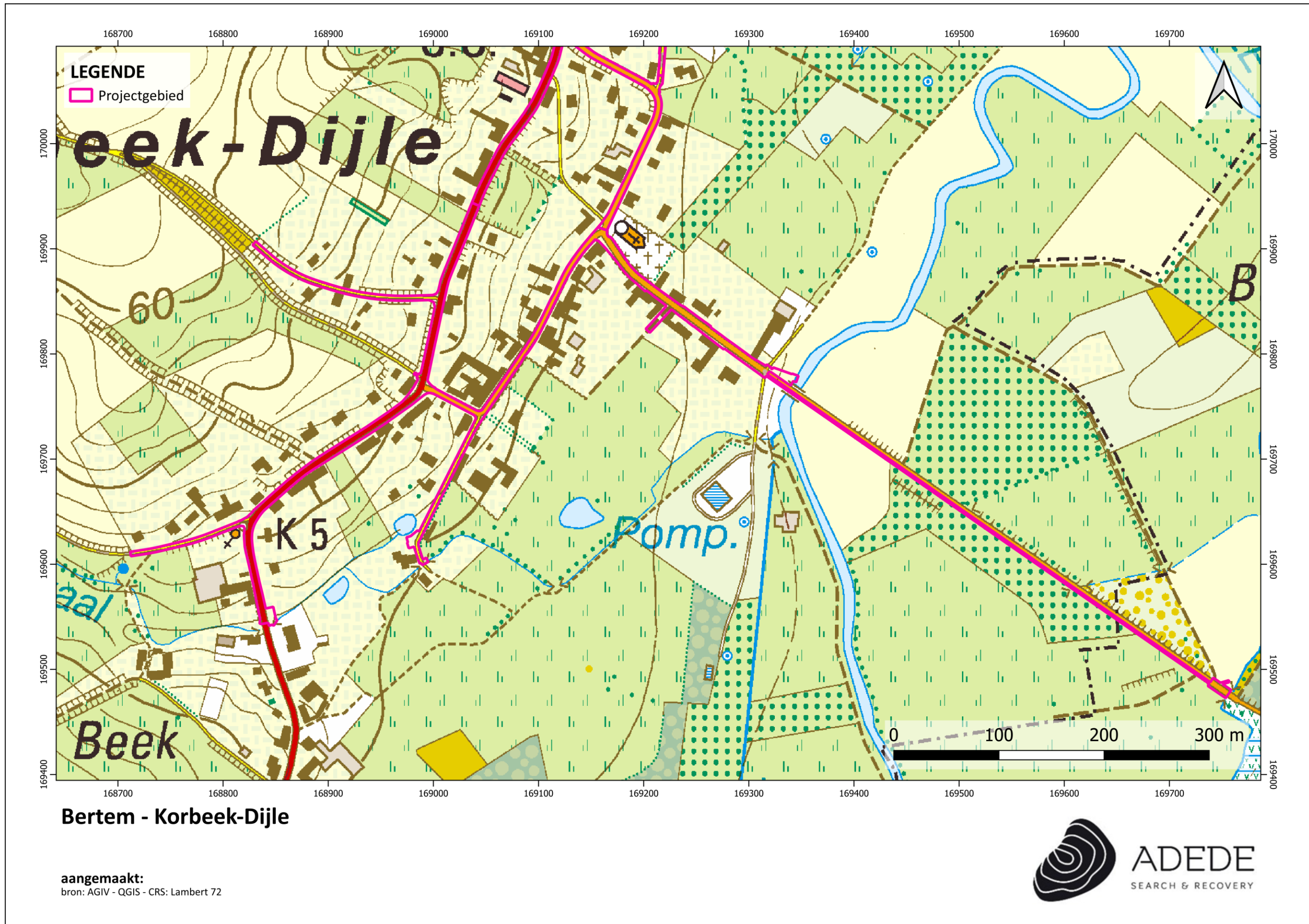
Inhoudsopgave

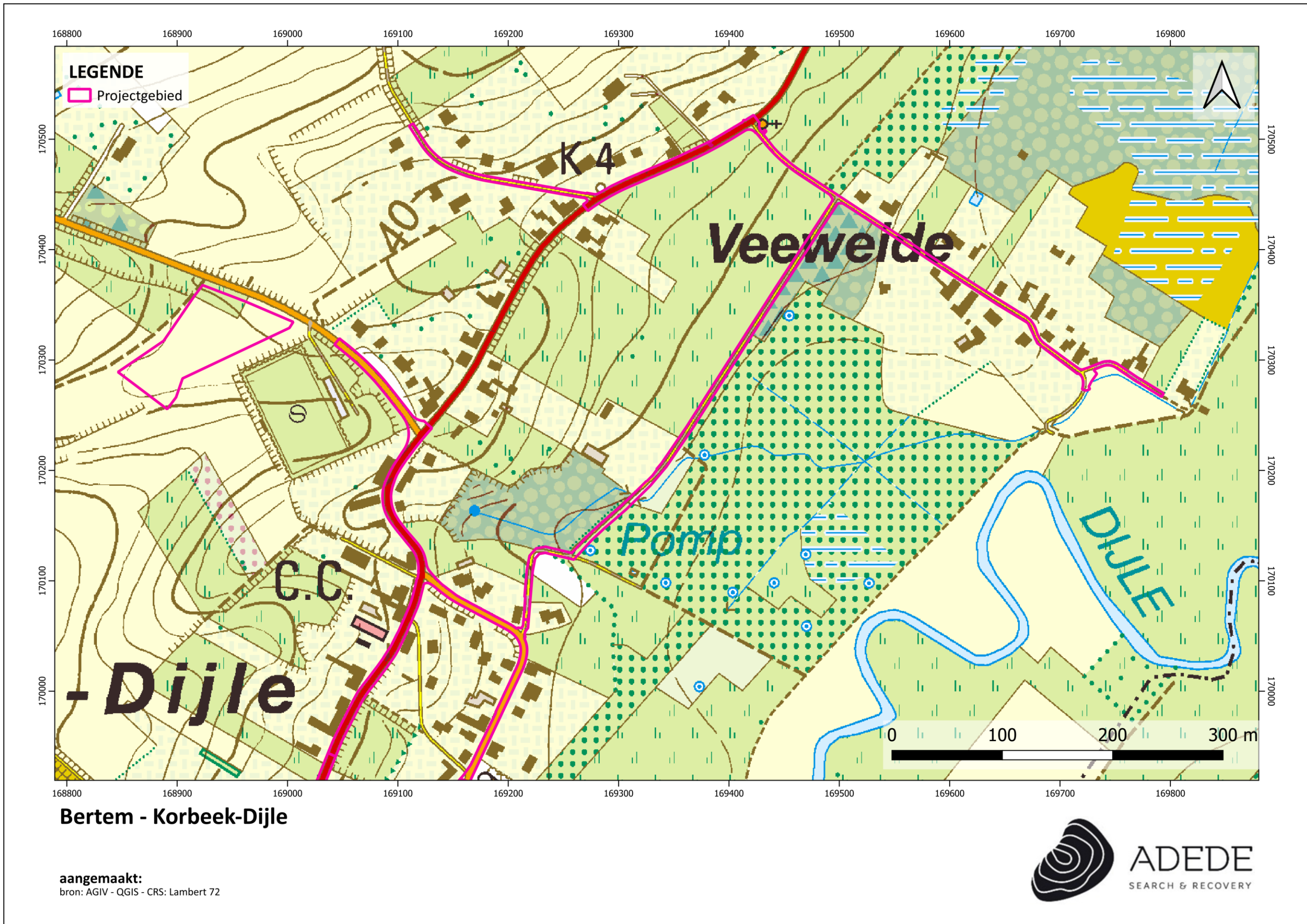
1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 15 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 15 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek	- 15 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 15 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 16 -
2.5	Beschrijving geplande werken	- 16 -
2.6	Randvoorwaarden	- 20 -
2.7	Werkwijze	- 20 -
3	Assessmentrapport	- 29 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied	- 29 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 36 -
3.2.1	Tertiairgeologisch	- 36 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 37 -
3.2.3	Bodem	- 38 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart	- 39 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 43 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid	- 46 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 46 -
3.2.3.5	Gewestplan	- 50 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 54 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 54 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 55 -
3.3.2.1	Kaart van Villaret (1748-1748)	- 55 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 58 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 61 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 64 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 67 -
3.3.3	Luchtfoto's	- 70 -
3.3.3.1	Luchtfoto 1971	- 70 -
3.3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	- 73 -

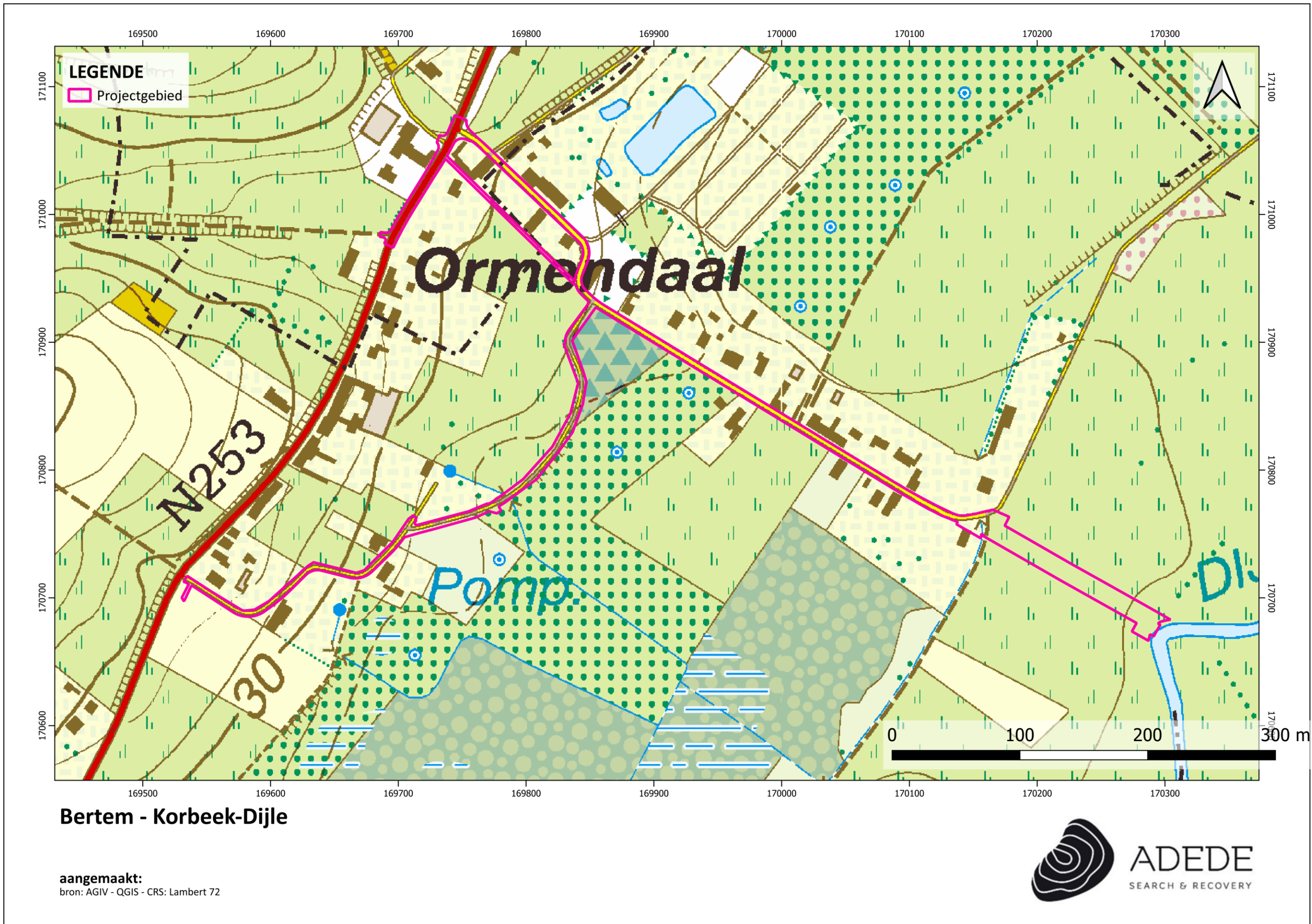
3.3.3.3	Luchtfoto 2024	- 76 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied	- 79 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 79 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 82 -
4	Besluit.....	- 94 -
4.1	Bevindingen bureauonderzoek	- 94 -
4.2	Archeologische verwachting.....	- 98 -
4.3	Impact geplande werken	- 99 -
4.4	Afweging noodzaak vervolgonderzoek.....	- 100 -
5	Bibliografie	- 102 -
5.1	Websites	- 102 -
5.2	Literatuur	- 102 -
6	Lijst van figuren	- 104 -

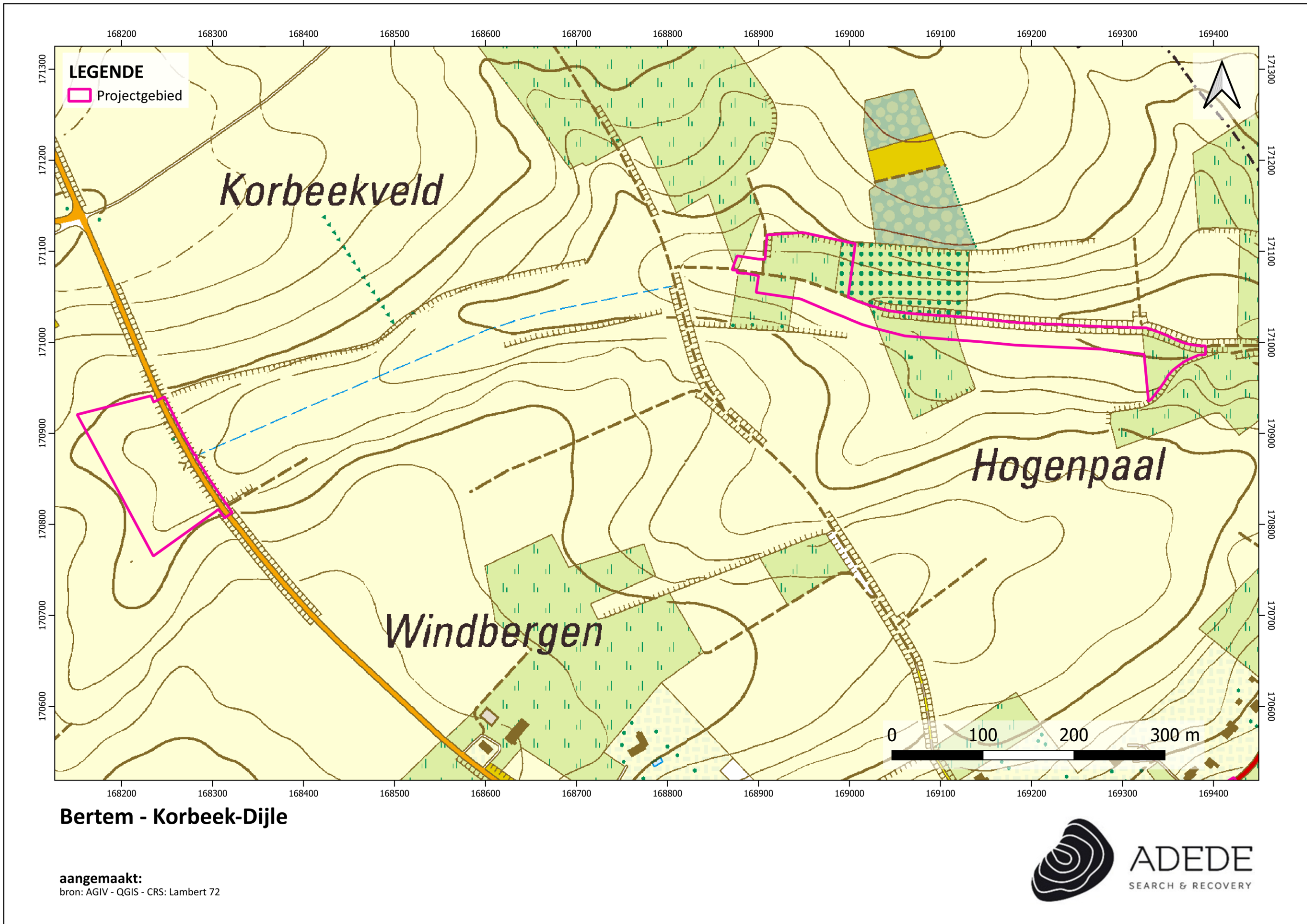
1 Administratieve fiche

Projectcode	2025K179
Site	Korbeek-Dijle
Projectsigle ADEDE	BER – Korbeek-Dijle
Ligging	3060 Korbeek-Dijle (Bertem)
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Wegenis- en rioleringswerken
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	Ca. 72.424 m ²
Periode uitvoering	November 2025
Termen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

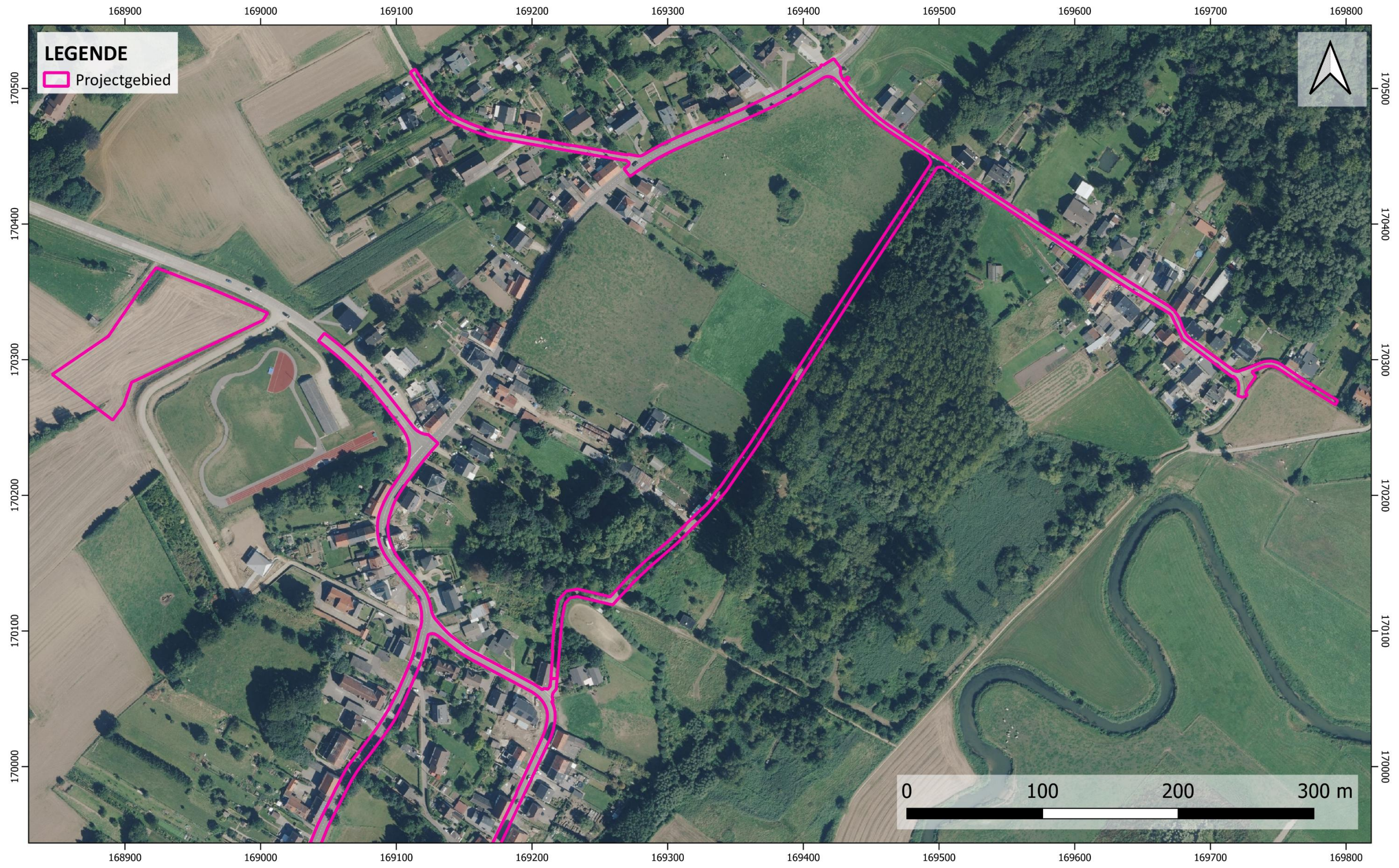

Bertem - Korbeek-Dijle

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

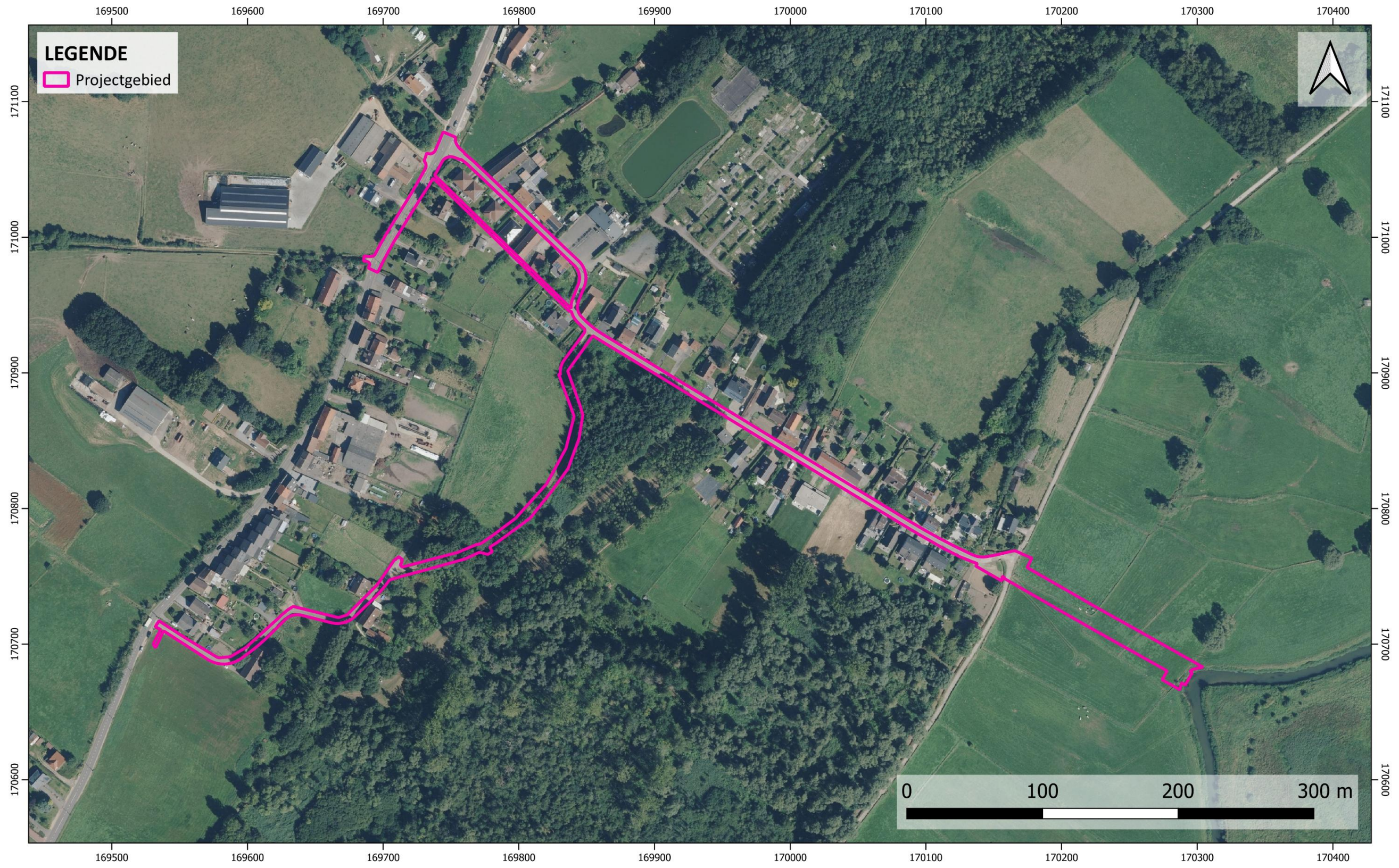

Bertem - Korbeek-Dijle

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

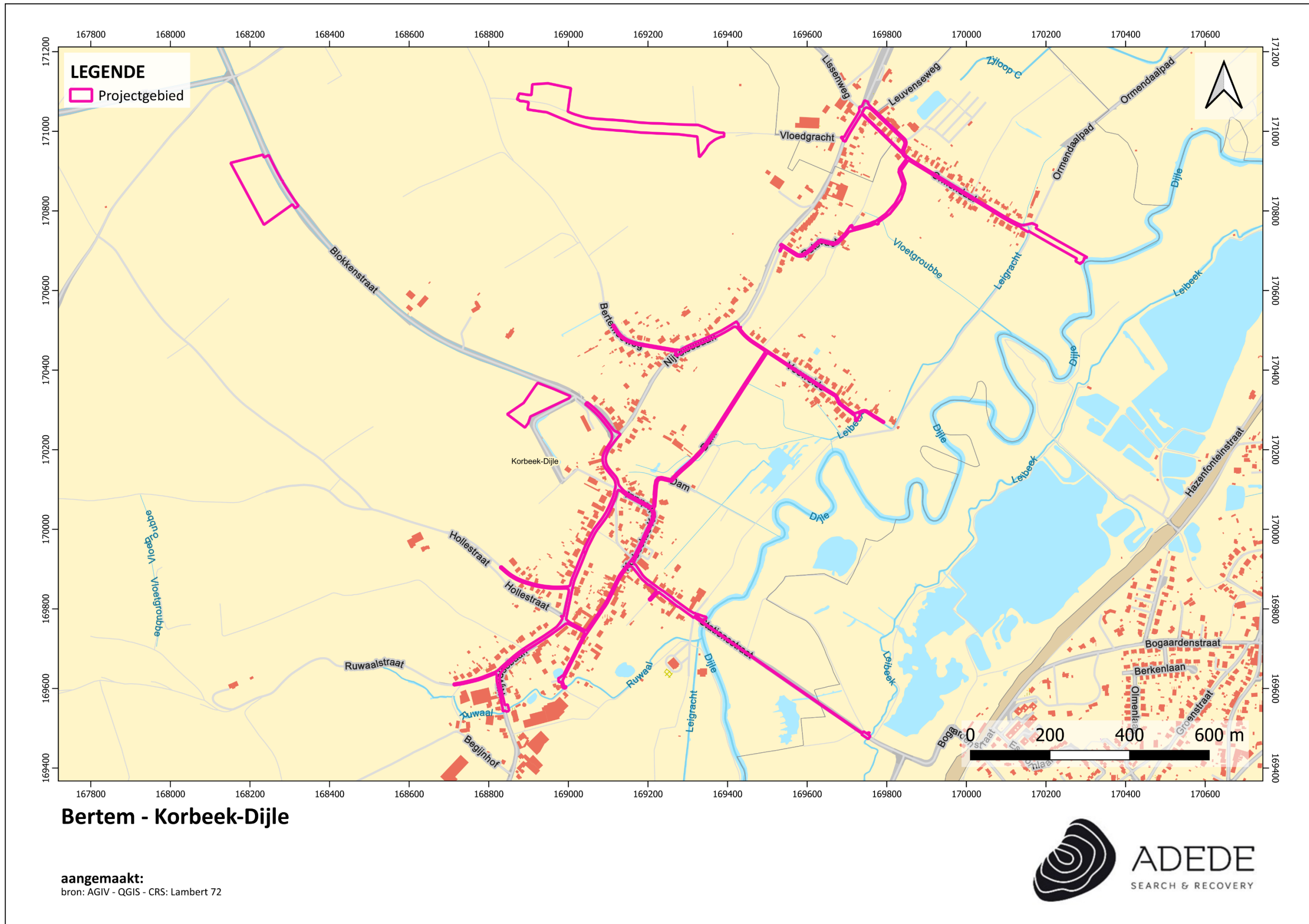

Bertem - Korbeek-Dijle

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Bertem - Korbeek-Dijle

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werd voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de onmiddellijke en ruimere omgeving echter wel, deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen **OF** verkaveling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied bevindt zich in Korbeek-Dijle, een deelgemeente van Bertem in de provincie Vlaams-Brabant. De gemeente ligt ten westen van de Dijle, die op korte afstand in zuidoostelijke richting voorbij stroomt. Korbeek-Dijle wordt gekenmerkt door lintbebouwing langs de straten met daarachter een geheel aan graslanden, akkers en enkele bospercelen. De voornaamste verkeersas is de Nijvelsebaan (gewestweg N253), die Overijse met Leuven verbindt en als de rode draad van het projectgebied kan worden gezien.

Het projectgebied volgt het tracé van de volgende straten: de Ruwaalstraat, Nijvelsebaan, Beekstraat, Korbeekse Kerkstraat, Kleine Hollestraat, Stationstraat, Kosterberg, Blokkenstraat, Dam, Veeweide en Bertemseweg, Putstraat, Ormendaal, Sint-Jansbergsesteenweg en Lisseweg. Het totale tracé beslaat 6 km. Daarnaast omvat het projectgebied drie afzonderlijke terreinen: één terrein aan de Blokkenstraat, een tweede volledig te midden van akkers, de dichtstbijzijnde straat is hier de Vloedgracht. En een derde terrein aan de Blokkenstraat en Wijngaardberg. In alle drie de gevallen gaat het om akkerterreinen.

2.5 Beschrijving geplande werken

Binnen het projectgebied is de aanleg van nieuwe riolering voorzien, voornamelijk ter hoogte van het wegtracé dat de volgende straten omvat: Ruwaalstraat, Nijvelsebaan, Beekstraat, Korbeekse Kerkstraat, Kleine Hollestraat, Stationstraat, Kosterberg, Dam, Blokkenstraat, Bertemseweg, Veeweide, Putstraat, Ormendaal, Sint-Jansbergsesteenweg en Lisseweg.

Daarnaast worden drie bufferbekkens gerealiseerd op afzonderlijke terreinen: één gelegen aan de Blokkenstraat en twee volledig gelegen in akkervelden. Ook wordt er een terrein voor grondverbetering ingericht, gelegen ter hoogte van de Blokkenstraat en de Wijngaardberg.

Aanleg bufferbekkens:

In totaal worden 3 bufferbekkens voorzien. Twee daarvan zullen worden aangelegd op het terrein ter hoogte van akkers in de nabijheid van de Vloedgracht. De uitgravingsdiepten voor de bekkens op dit terrein bedraagt ca. 1,50 m en ca. 1,20 m. Tussen deze bekkens zullen nieuwe grachten worden aangelegd, ca. 405 lang met een uitgravingsdiepte van ca. 0,55 m onder het maaiveld. Het derde

bekken wordt voorzien op het terrein aan de Blokkenstraat. Hiervoor is geen uitgraving voorzien, enkel een ophoging van de ernaast gelegen rijbaan.

Aanleg rioleringen:

Binnen het projectgebied wordt riolering aangelegd in verschillende zones. Ter hoogte van het wegtracé gebeurt dit onder de rijbaan.

In de Sint-Jansbergsesteenweg komt de DWA-leiding op een uitgravingsdiepte van ca. 2,54 m onder het maaiveld. De RWA-leiding op ca. 1,86 m onder het maaiveld. Ter hoogte van de straten Lissenweg-Ormendaal komt de DWA-leiding op ca. 1,75 m onder het maaiveld te liggen en de RWA-leiding op ca. 1,63 m onder het maaiveld. Verderop in de straat Ormendaal varieert de aanlegdiepte van de DWA-leiding van ca. 1,66 m tot 1,55 m onder het maaiveld. De RWA-leiding wordt hier aangelegd op een diepte van ca. 1,54 m en ca. 1,48 m onder het maaiveld.

In de Putstraat wordt de nieuwe DWA-leiding aangelegd met een uitgravingsdiepte van ca. 0,97 m onder het maaiveld en de RWA-leiding op ca. 1,16 m onder het maaiveld. Tussen de Putstraat en Ormendaal komt de RWA-leiding op ca. 1,32 m onder het maaiveld. Er wordt ook een persleiding aangelegd, deze komt op ca. 1,35 m en ca. 1,63 m onder het maaiveld.

In de Bertemseweg komt de DWA-leiding op ca. 1,80 m diepte onder het maaiveld. De RWA-leiding komt op ca. 1,95 m diepte onder het maaiveld. Ter hoogte van de Nijvelsebaan, tussen De Bertemseweg en Veeweide, komt de DWA-leiding op ca. 1,95 m onder het maaiveld en de RWA-leiding op ca. 2,96 m onder het maaiveld. In de straat Veeweide, varieert de aanlegdiepte van de RWA-leiding van minimaal ca. 1,44 m tot maximaal ca. 2,12 m onder het maaiveld. De RWA-leiding wordt er op ca. 1,84 m onder het maaiveld aangelegd.

In de Dam straat zal een persleiding worden aangelegd op een variërende diepte van minimaal ca. 0,90 m tot maximaal ca. 2,38 m. In de Blokkenstraat wordt een uitgravingsdiepte van ca. 3,23 m onder het maaiveld voor de aanleg van de DWA-leiding voorzien en ca. 3,31 meter uitgravingsdiepte voor de RWA-leiding. Ter hoogte van de Nijvelsebaan tot aan de Ruwaalstraat varieert de aanlegdiepte voor de RWA-leiding van ca. 1,28 m tot 1,90 m onder het maaiveld. De aanleg van de DWA-leiding varieert er van ca. 2,11 m en 2,81 m onder het maaiveld. De persleiding komt er op een variërende diepte van ca. 1,25 m en 2,14 m onder het maaiveld.

Verder ter hoogte van de Nijvelsebaan tussen de Ruwaalstraat en de Kleine Hollestraat wordt de RWA-leiding op variërende diepten aangelegd van ca. 1,14 m tot ca. 2,24 m onder het maaiveld. De DWA-

leiding komt eveneens op variërende diepten onder het maaiveld, van ca. 1,10 m tot ca. 2,46 m. Tussen de Kleine Hollestraat en de Schoolberg, ter hoogte van de Nijvelsebaan, komt de DWA-leiding op ca. 1,49 tot ca. 2,14 m onder het maaiveld te liggen. De RWA-leiding wordt er aangelegd tussen 1,51 m en 2,03 m onder het maaiveld. Verder op de Nijvelsebaan, tussen de Schoolberg en de Blokkenstraat, wordt de DWA-leiding aangelegd van ca. 2,97 m tot ca. 3 m onder het maaiveld. De uitgravingsdiepten voor de RWA-leiding gaan van ca. 2,26 m tot ca. 2,44 m onder het maaiveld.

In de Blokkenstraat komt de DWA-leiding op een variërende diepte van ca. 2,97 m tot ca. 3 m onder het maaiveld. DE RWA-leiding wordt aangelegd op een diepte van ca. 2,26 m tot ca. 2,44 m onder het maaiveld. In de Beekstraat komt de DWA-leiding op een diepte van ca. 1,55 tot ca. 1,68 m onder het maaiveld. De RWA-leiding komt er op een variërende diepte van ca. 1,60 m tot ca. 1,75 m onder het maaiveld. Hier wordt eveneens een persleiding voorzien op een diepte van ca. 1,73 tot ca. 2,69 m onder het maaiveld.

In de Korbeekse Kerkstraat, tussen de Nijvelsebaan en Beekstraat, vinden uitgravingsdiepten van ca. 1,92 meter voor de RWA-leiding en ca. 2,68 m voor de DWA-leiding plaats. Verderop in de Korbeekse Kerkstraat, tussen de Beekstraat en de Dam wordt de RWA-leiding op variërende diepten aangelegd van ca. 2,09 m tot ca. 2,95 m onder het maaiveld. De DWA-leiding komt eveneens op variërende diepten van ca. 2,07 m tot ca. 3,80 m onder het maaiveld. Nog wat verder in de Korbeekse Kerkstraat, tussen de Dam en Schoolberg, wordt de RWA-leiding op een diepte van ca. 1,99 m onder het maaiveld aangelegd. De uitgravingsdiepte voor de DWA-leiding bedraagt ca. 2,67 m onder het maaiveld.

In de Ruwaalstraat variëren de uitgravingsdiepten van ca. 2,15 m tot ca. 2,48 m onder het maaiveld voor de aan te leggen RWA-leiding. Voor de DWA-leiding varieert de uitgravingsdiepte van ca. 3,61 m tot ca. 4,02 m onder het maaiveld. In de Stationstraat worden geen vergunningsplichtige rioleringswerken voorzien.

Aanleg pompstations:

Er worden in totaal 6 pompstations aangelegd waarvan 2 buiten het projectgebied vallen. De pompstations worden gepland achteraan de Ormendaal, op het einde van de straat Veeweide, op het einde van de Beekstraat en achteraan in de Putstraat. De uitgravingsdiepte voor de pompstations bedraagt ca. 4,5 m onder het maaiveld. Het pompstation ter hoogte van Ormendaal zal aansluiten op 2 RWA leidingen, die ter hoogte van de Leibeek in 1 riolering samenkomen. Verder is vanuit dit pompstation ook een uitstroomconstructie voorzien op de Leibeek.

Aanleg wegenis:

Voor de aan te leggen wegverharding in de Blokkenstraat, ter hoogte van het terrein waar het bufferbekken is voorzien, wordt licht in ophoging gewerkt, ca. 64 cm boven het maaiveld. De wegeverharding in de straten Sint-Jansbergsesteenweg alsook het pad tussen de Putstraat en Ormendaal worden op maaiveldniveau (her)aangelegd.

In de Blokkenstraat wordt aan beide zijden van de weg een aanliggend fietspad van ongeveer 1,40 m breed voorzien, met een opbouwdiepte van ca. 71 cm onder het maaiveld. De rijweg krijgt dezelfde opbouw en wordt over een breedte van 6 meter aangelegd. In de Sint-Jansbergsesteenweg wordt de rijweg aangelegd over een breedte van 6,10 meter met een opbouwdiepte van ongeveer 62 cm. In de straat Ormendaal wordt de rijweg met een opbouwdiepte van 60 cm in opbouw en is ongeveer 1,20 meter breed. Ook in de Putstraat wordt de rijweg met in het midden grasdallen aangelegd. Opbouwdieptes zijn hetzelfde, de rijweg is er 4,10 meter breed. Hetzelfde geldt voor de Bertemseweg. Op de Nijvelsebaan zal de rijweg over een breedte van ca. 6,30 meter worden aangelegd. De opbouwdiepte van de weg bedraagt hier 62 cm.

In de straat Veeweide, komt de rijweg over een breedte 3,40 meter, waarvan 0,80 meter in grasdallen wordt aangelegd. Opbouwdiepte van de weg is hier 60 cm. De rijweg in de Korbeekse Kerkstraat komt over een variërende breedte, 5,10 – 6,80, en heeft eveneens een variërende opbouwdiepte van 62-69 cm. In de Ruwaalstraat komt de rijweg over een breedte van 4 meter waarvan 1,20 meter in grasdallen. De opbouwdiepte bedraagt 60 cm. De opbouwdiepten voor de aan te leggen rijweg in de Kleine Hollestraat zijn dezelfde, de breedte van de rijweg bedraagt 4,40 meter. In de Stationstraat worden aanliggend voetpaden voorzien. De opbouw hiervan bedraagt 59 cm. Over een breedte van 5,20 meter wordt de rijweg aangelegd waarvan 1,70 meter in grasdallen. De opbouw van de rijweg bedraagt 69 cm.

Terrein voor grondverbetering:

Het terrein aan de Blokkenstraat en Wijngaardberg wordt ingericht voor grondverbetering. Daarbij wordt de teelaag tot ca. 30 cm diep afgegraven, waarna een fundering in steenslag wordt aangebracht.

2.6 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

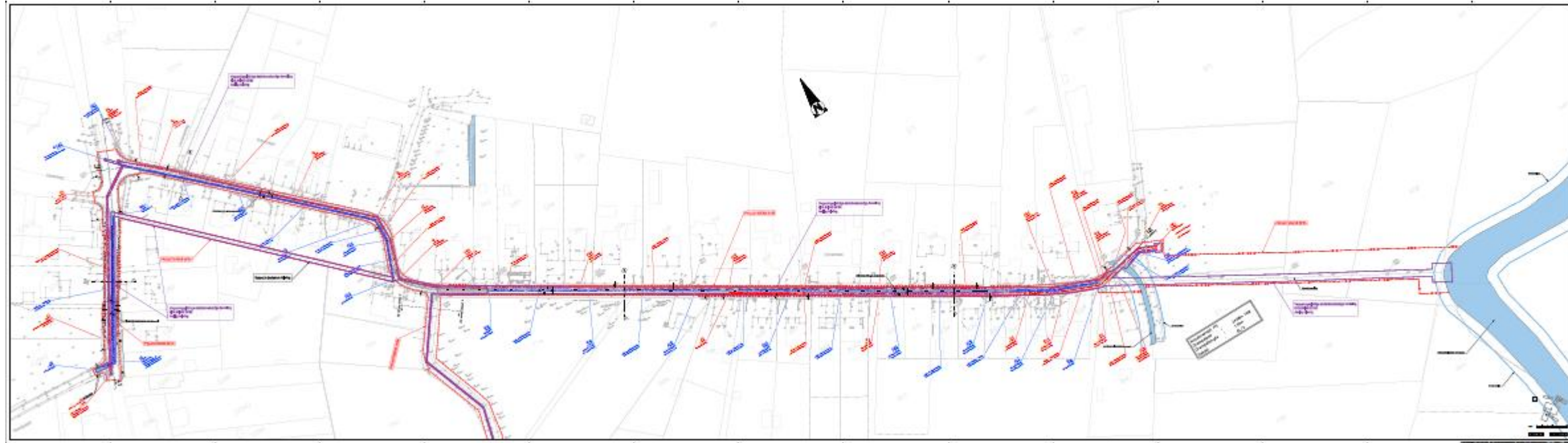
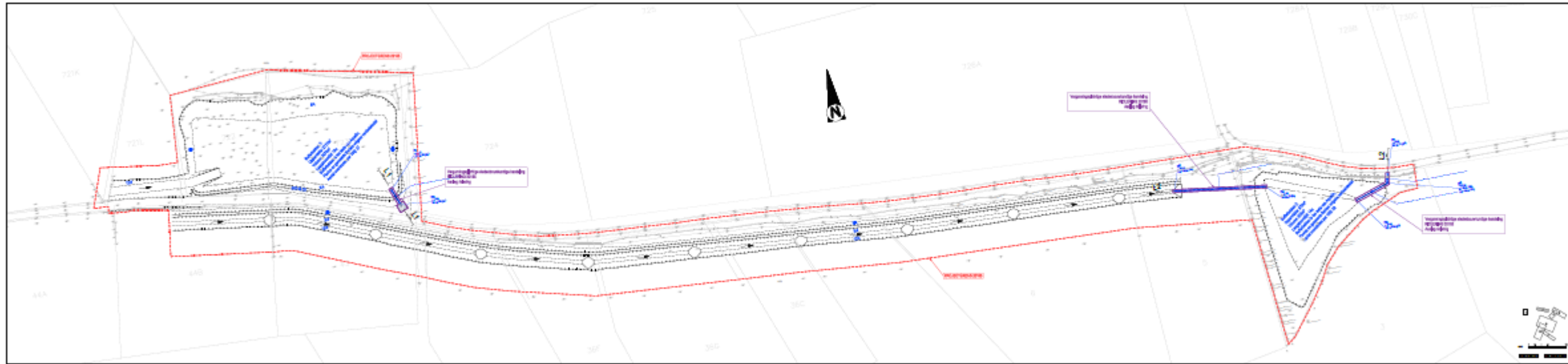
2.7 Werkwijze

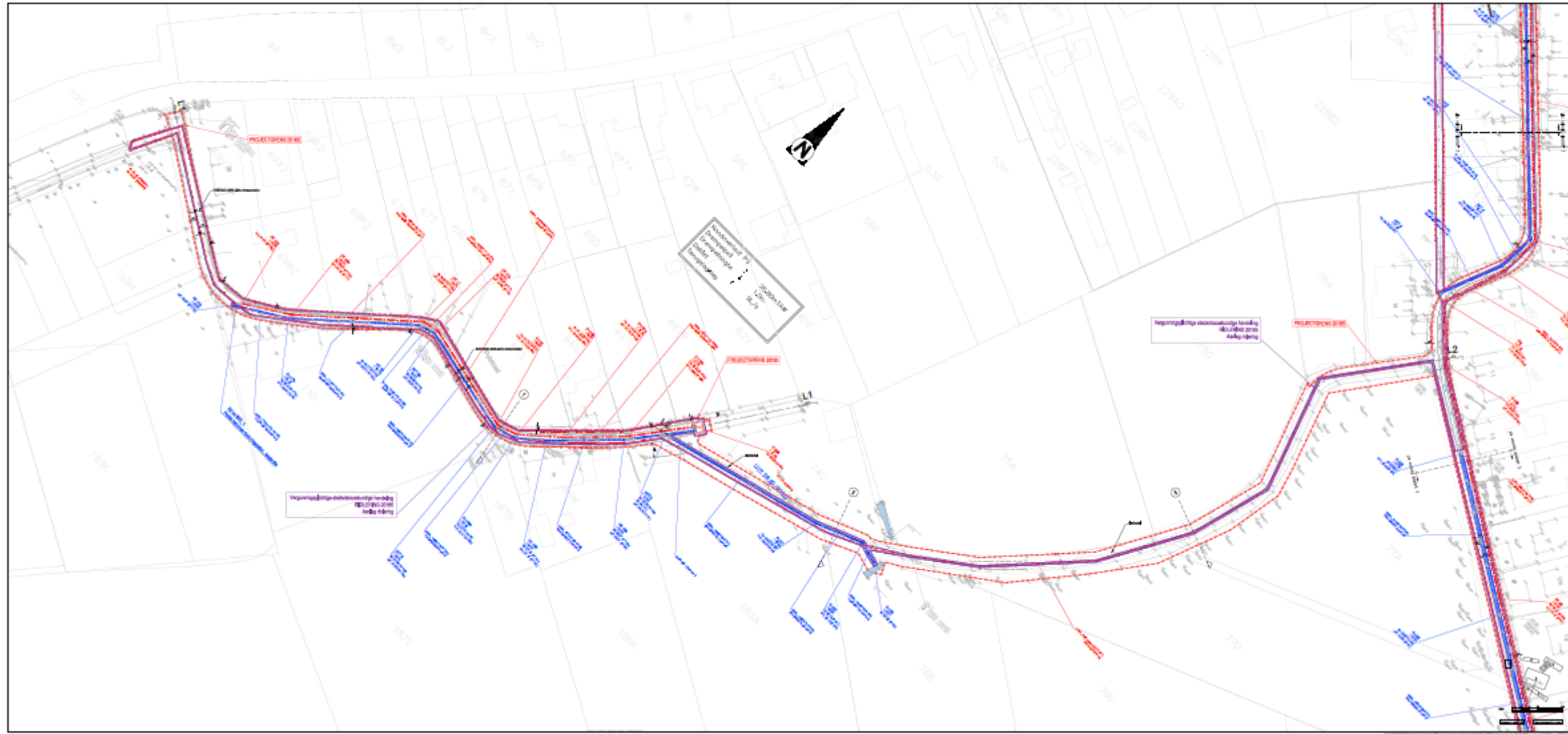
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

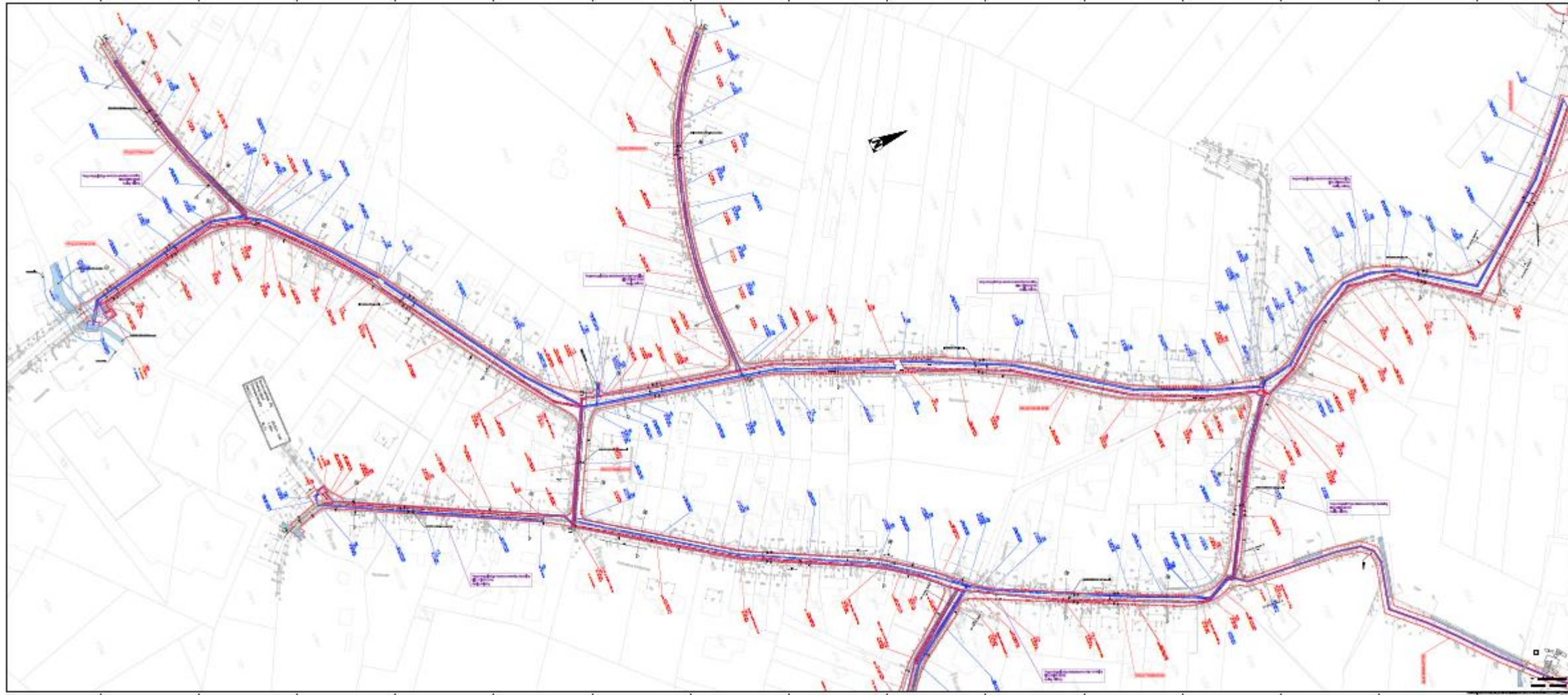
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1777

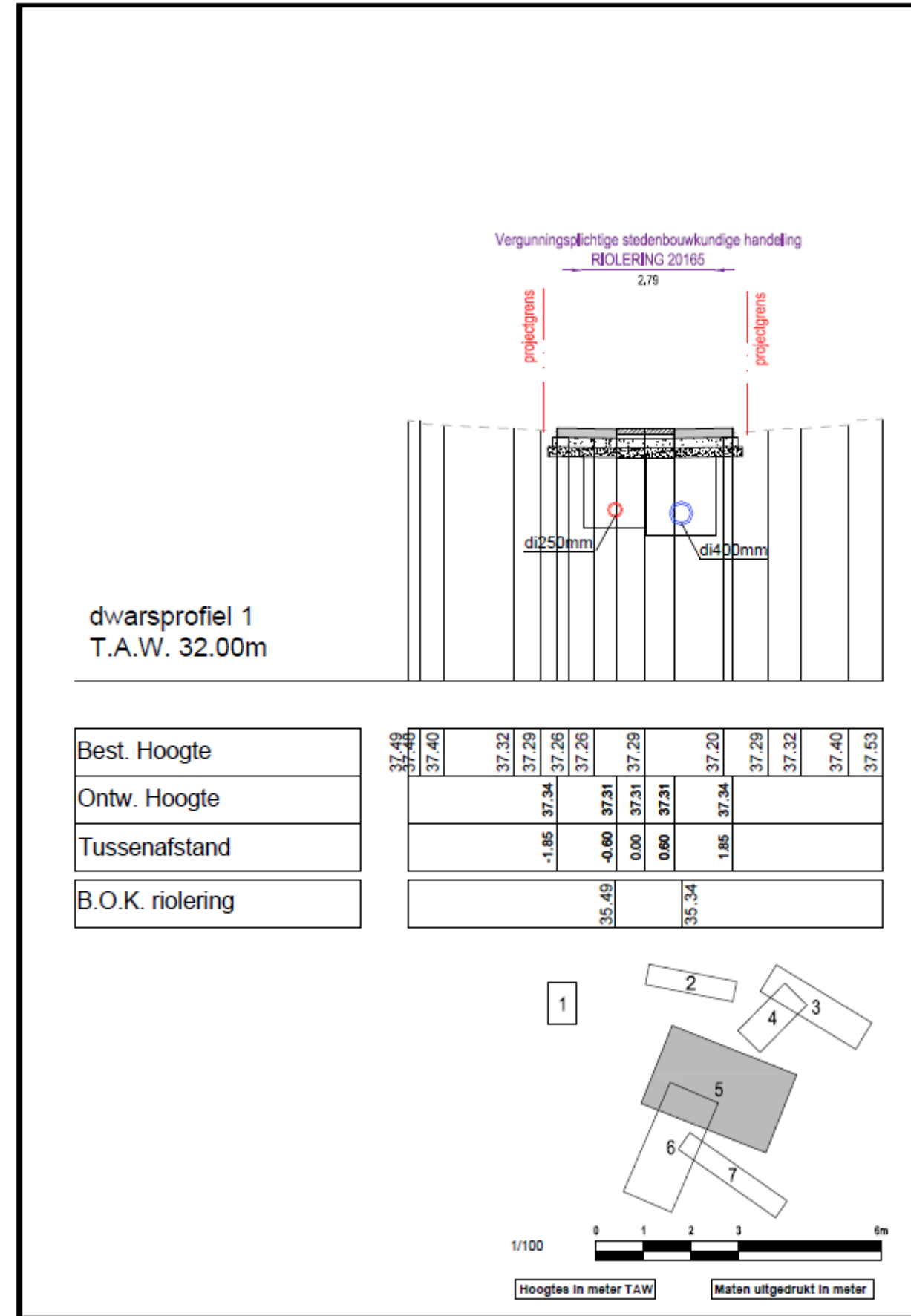
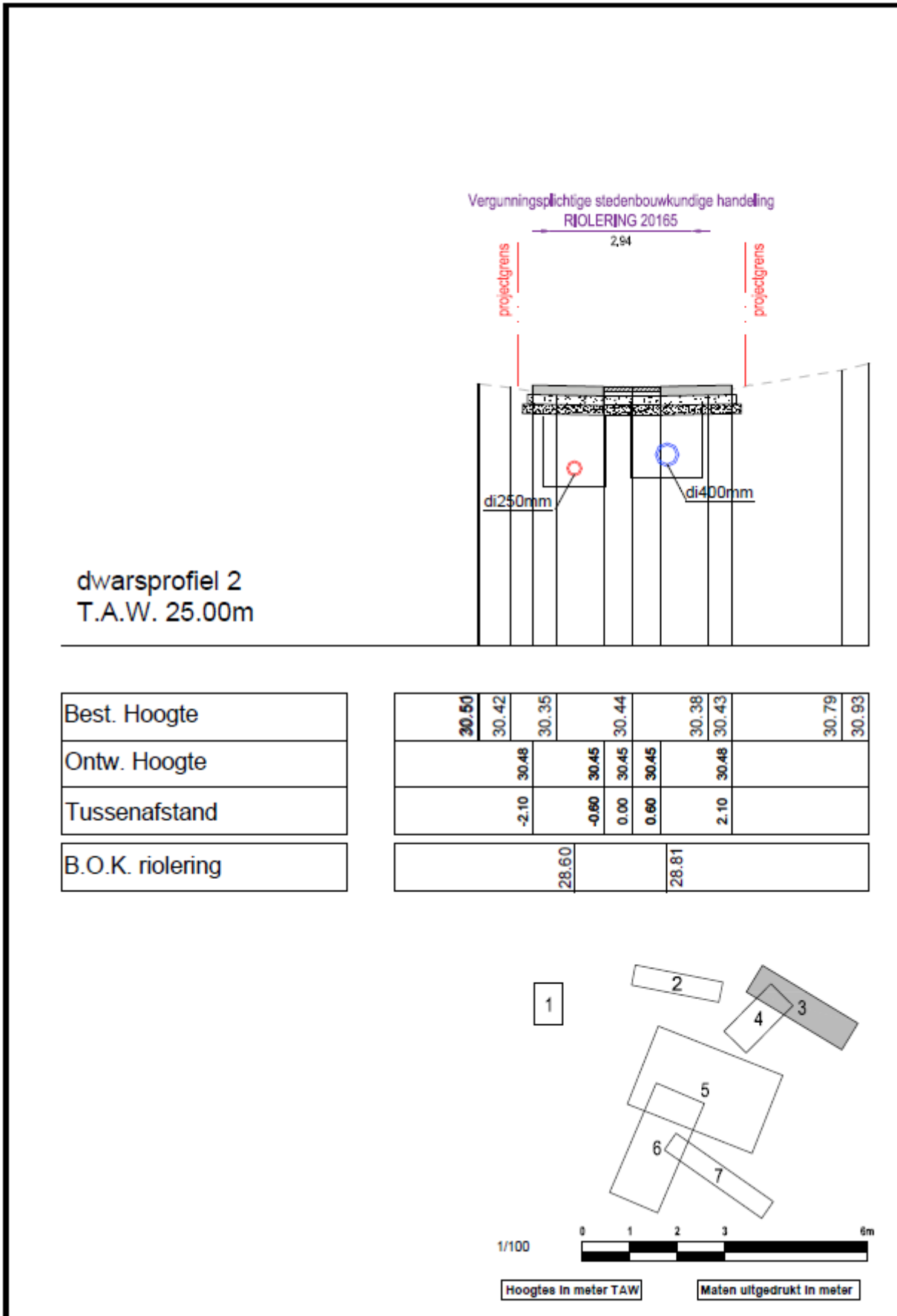
- Atlas der Buurtwegen, 1840
- Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

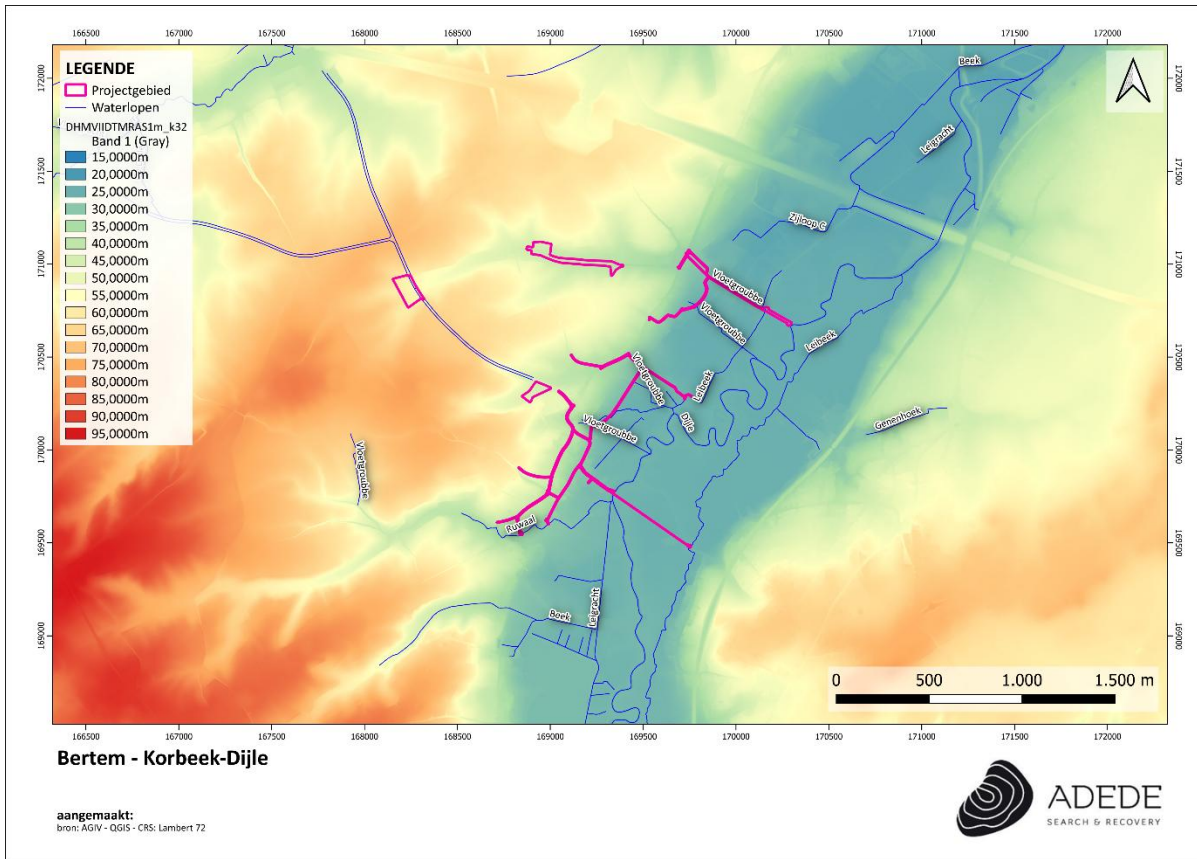

3 Assessmentrapport

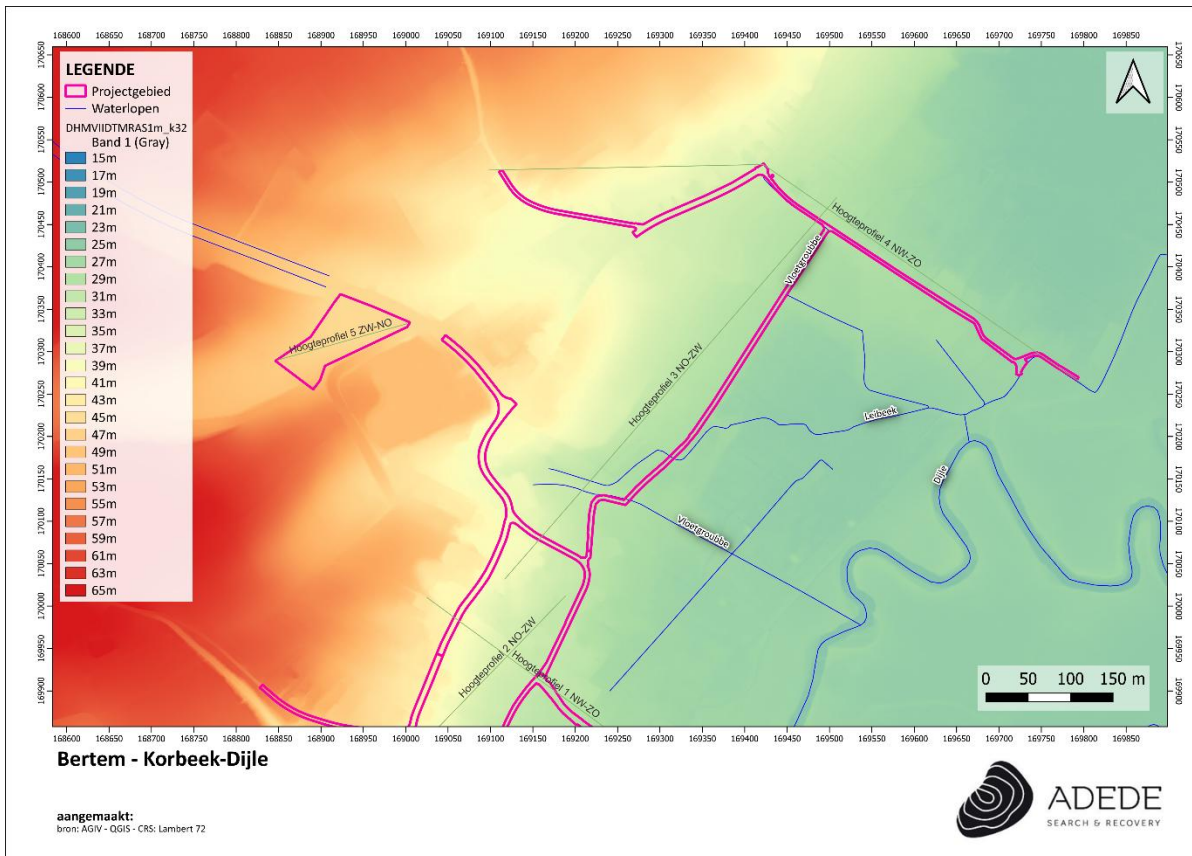
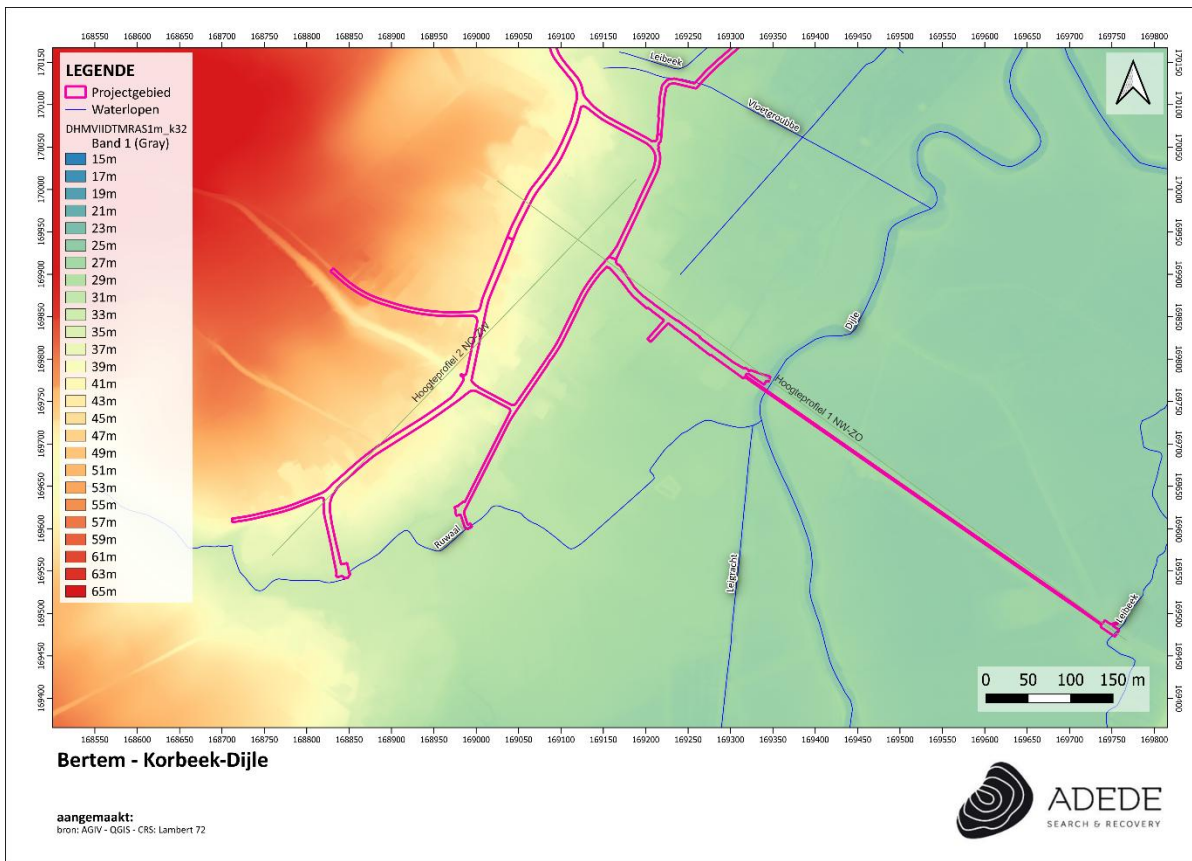
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

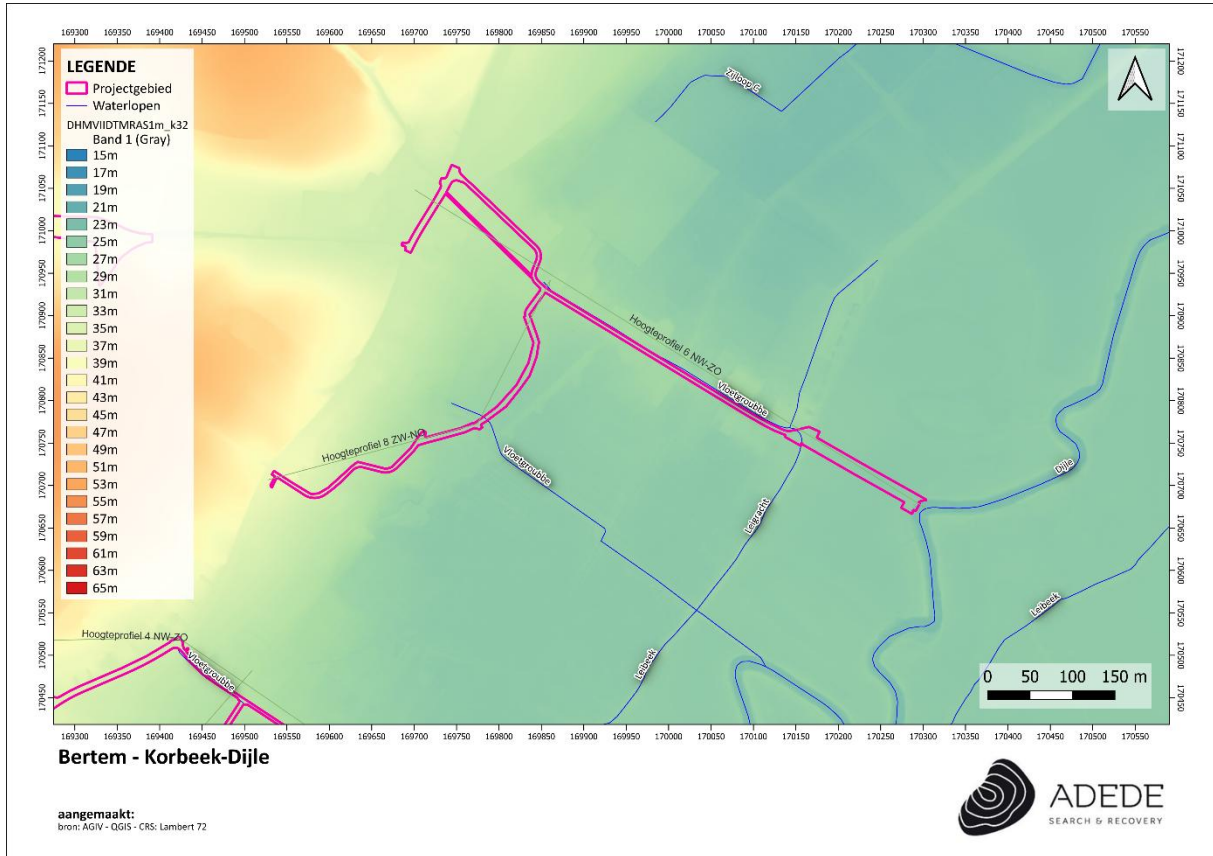
Het projectgebied bevindt zich in Korbeek-Dijle, een deelgemeente van Bertem, en maakt deel uit van de Brabantse leemstreek. Het ligt op de overgang tussen de hoger gelegen leemgronden en het alluviale gebied van de Dijlevallei. In de omgeving stromen verschillende waterlopen, waaronder de Ruwaal, de Leigracht en de Vloetgroubbe, die afwateren richting de Dijle die zich op variërende afstanden ten zuidoosten van het projectgebied bevindt.

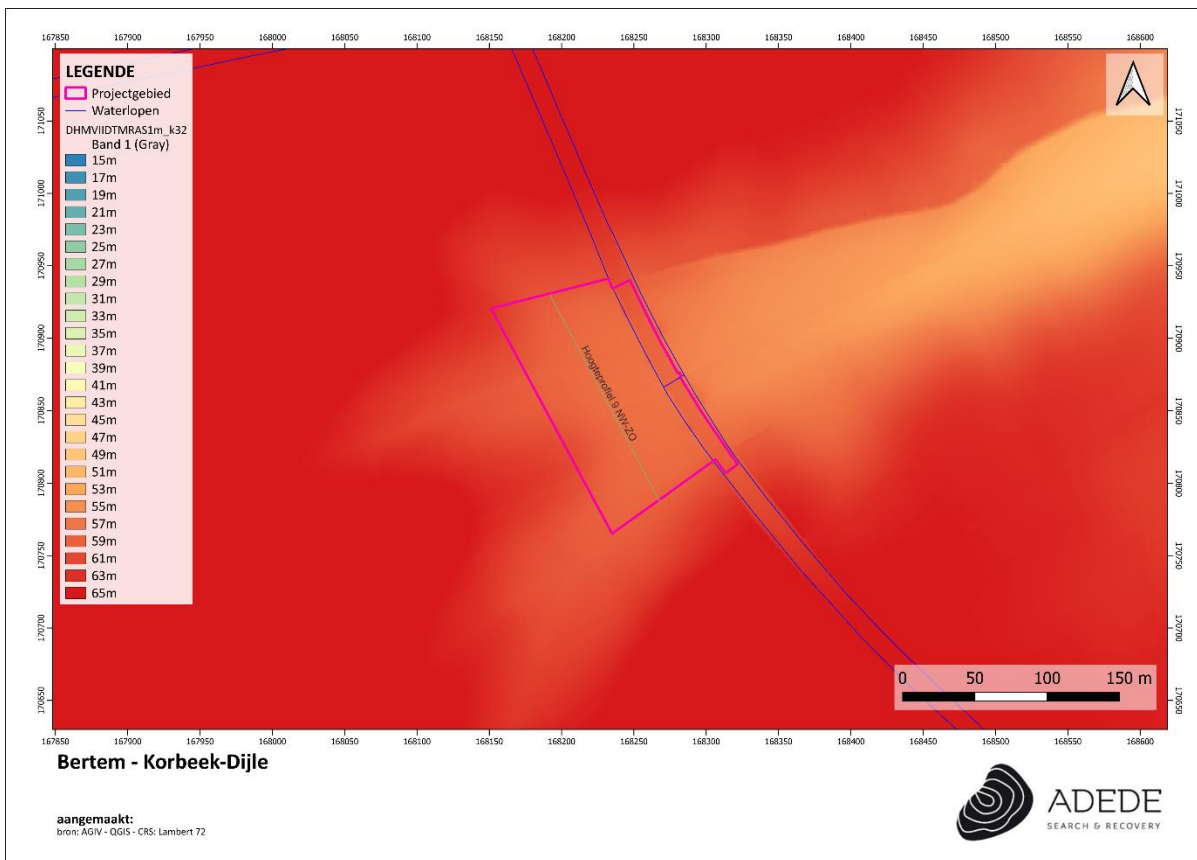
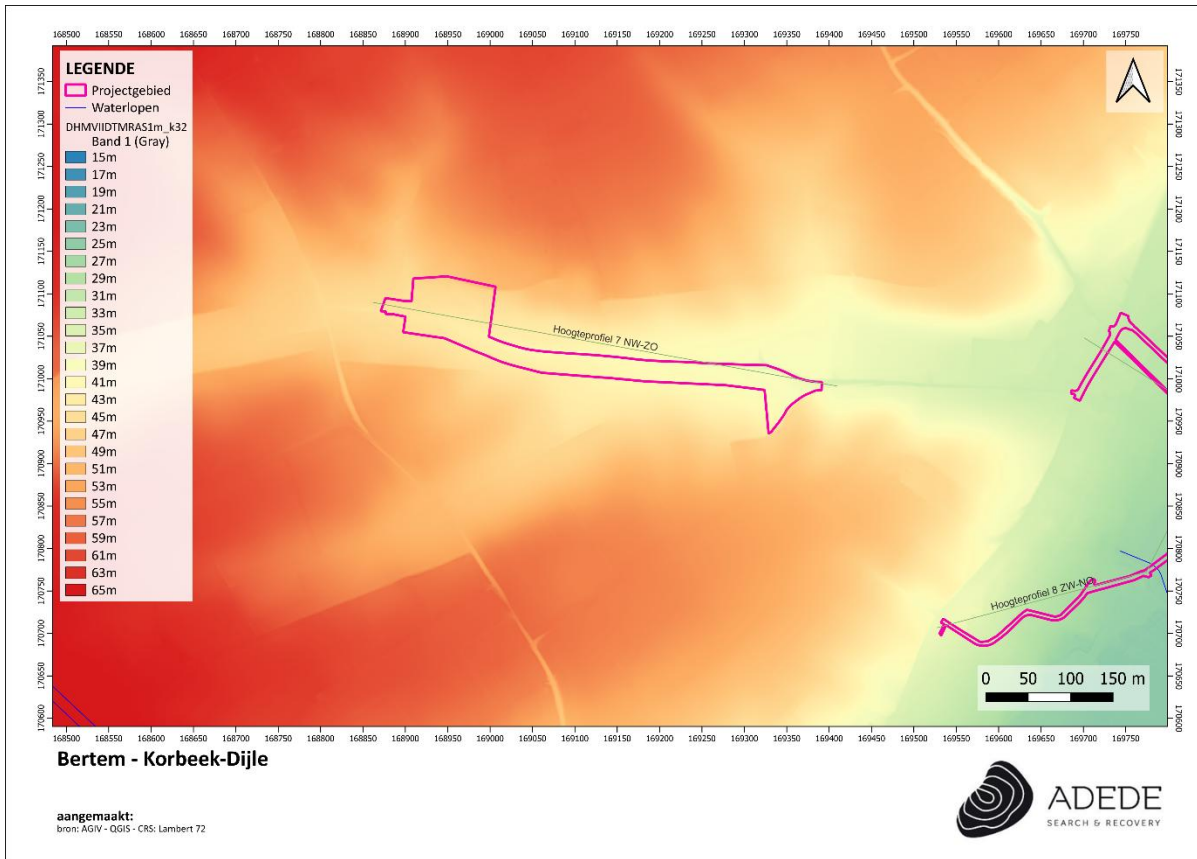
Het projectgebied omvat verschillende terreindelen met variërende hoogteliggingen. Het zuidelijkste wegtracé ligt tussen ongeveer ca. 56,38 m TAW in het noordwesten (hoogste punt) en ca. 25,75 m TAW in het zuidoosten (laagste punt). Het tweede wegtracé, meer naar het noordoosten gelegen, varieert van ca. 36,66 m TAW tot ca. 23,48 m TAW. Het terrein aan de Blokkenstraat waar een bufferbekken wordt aangelegd, bevindt zich op een gemiddelde hoogte van ca. 58,23 m TAW en loopt in oostelijke richting af met een hoogteverschil van ongeveer 2,69 meter. Het tweede bufferbekkenterrein heeft een gemiddelde hoogteligging van ca. 41,45 m TAW en loopt van noordwest naar zuidoost af met een hoogteverschil van ongeveer 10 meter. Het terrein voor grondverbetering, aan de Blokkenstraat en Wijngaardberg gelegen, ligt gemiddeld op ca. 46,58 m TAW en loopt van zuidwest naar noordoost af met een hoogteverschil van ca. 2,26 meter.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVI, digitaal terreinmodel 1m.

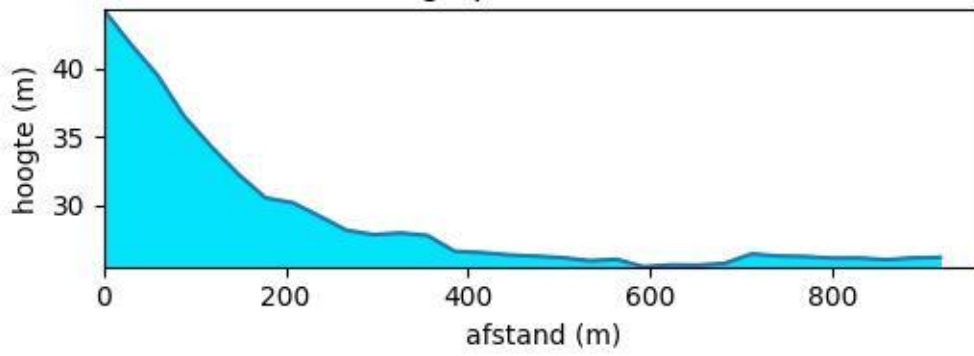

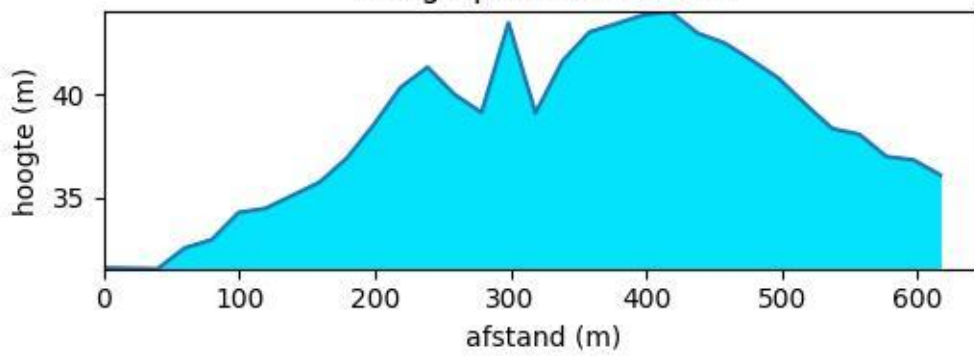

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

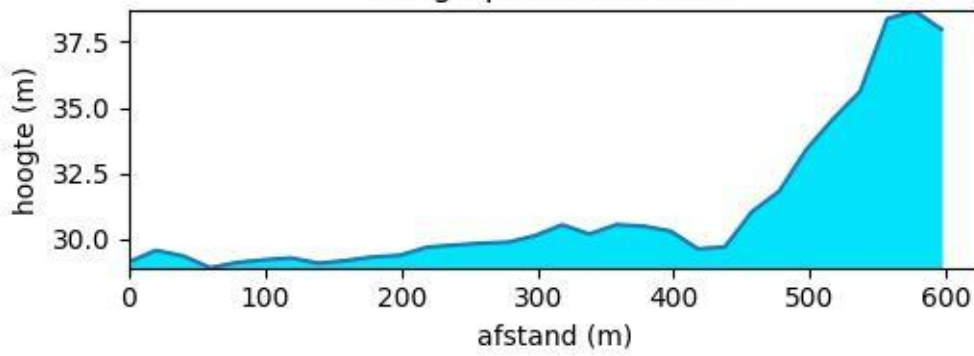
Hoogteprofiel 1 NW-ZO

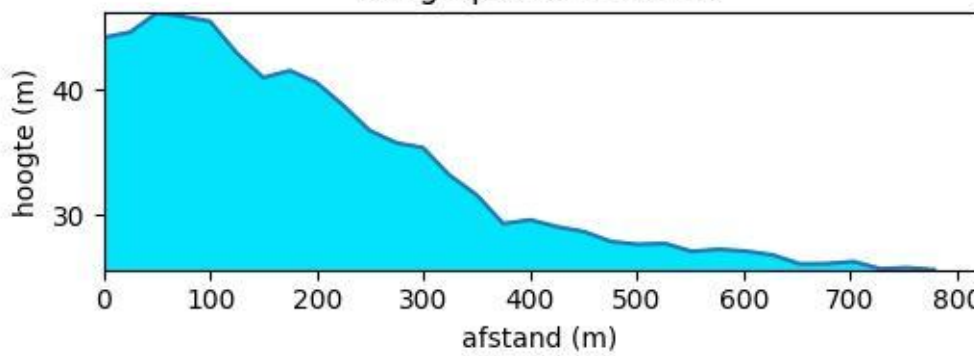
Hoogteprofiel 2 NO-ZW

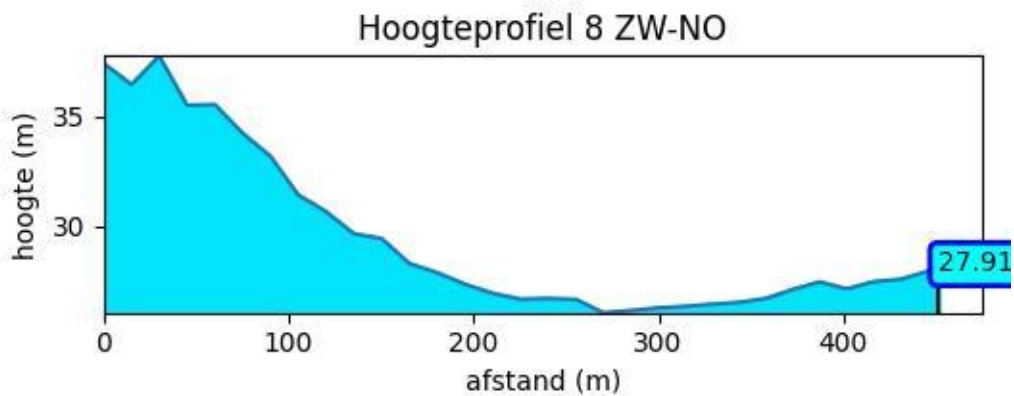
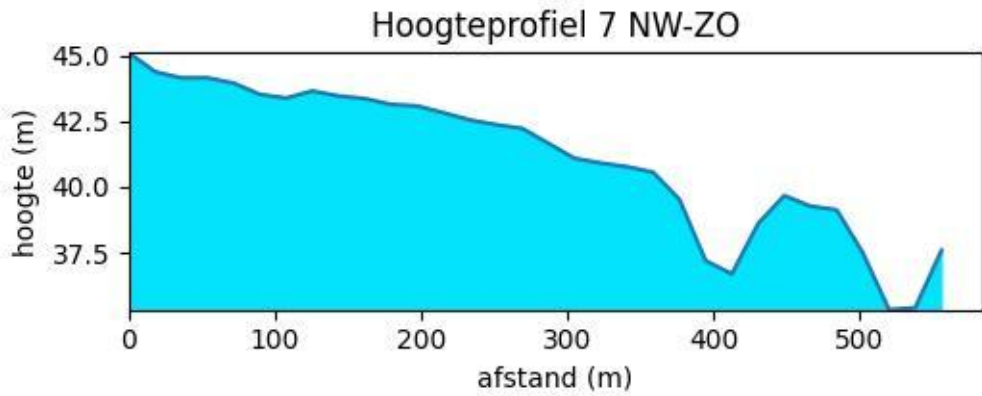
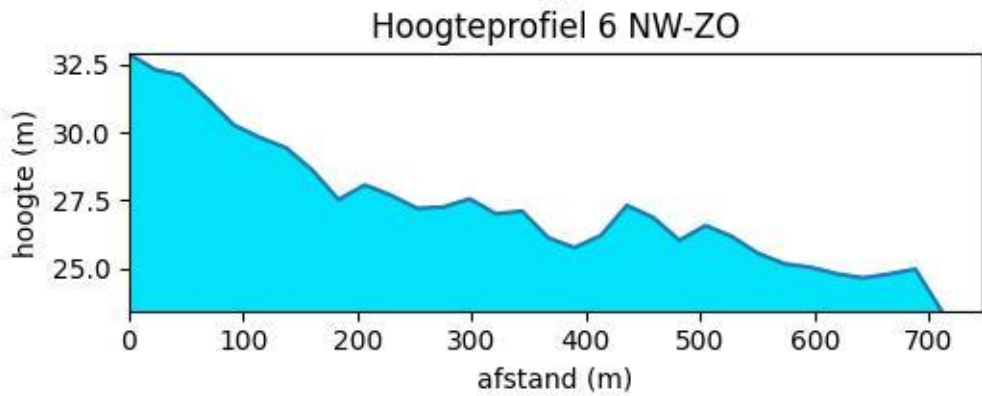
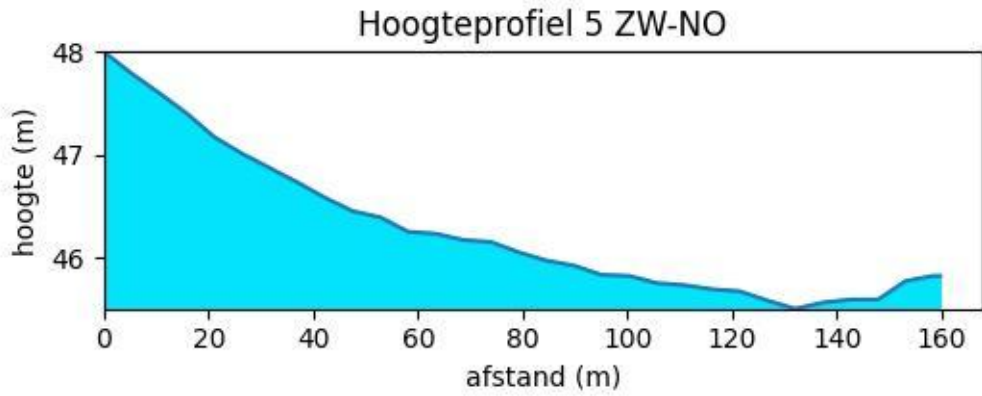

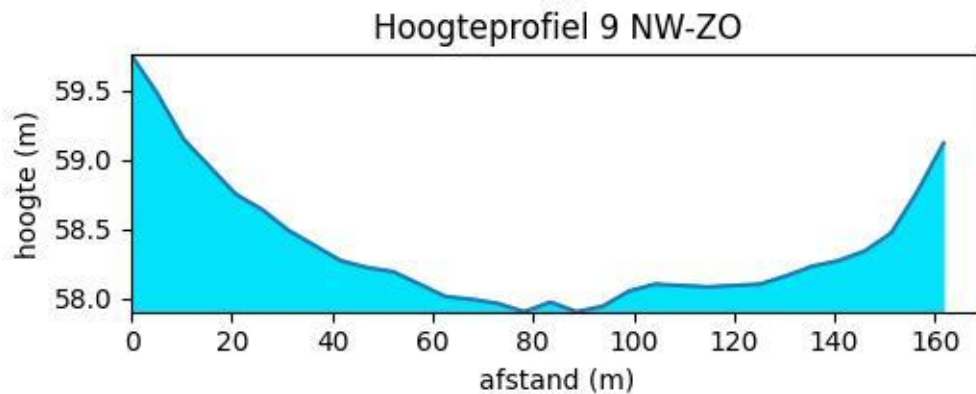
Hoogteprofiel 3 NO-ZW

Hoogteprofiel 4 NW-ZO

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

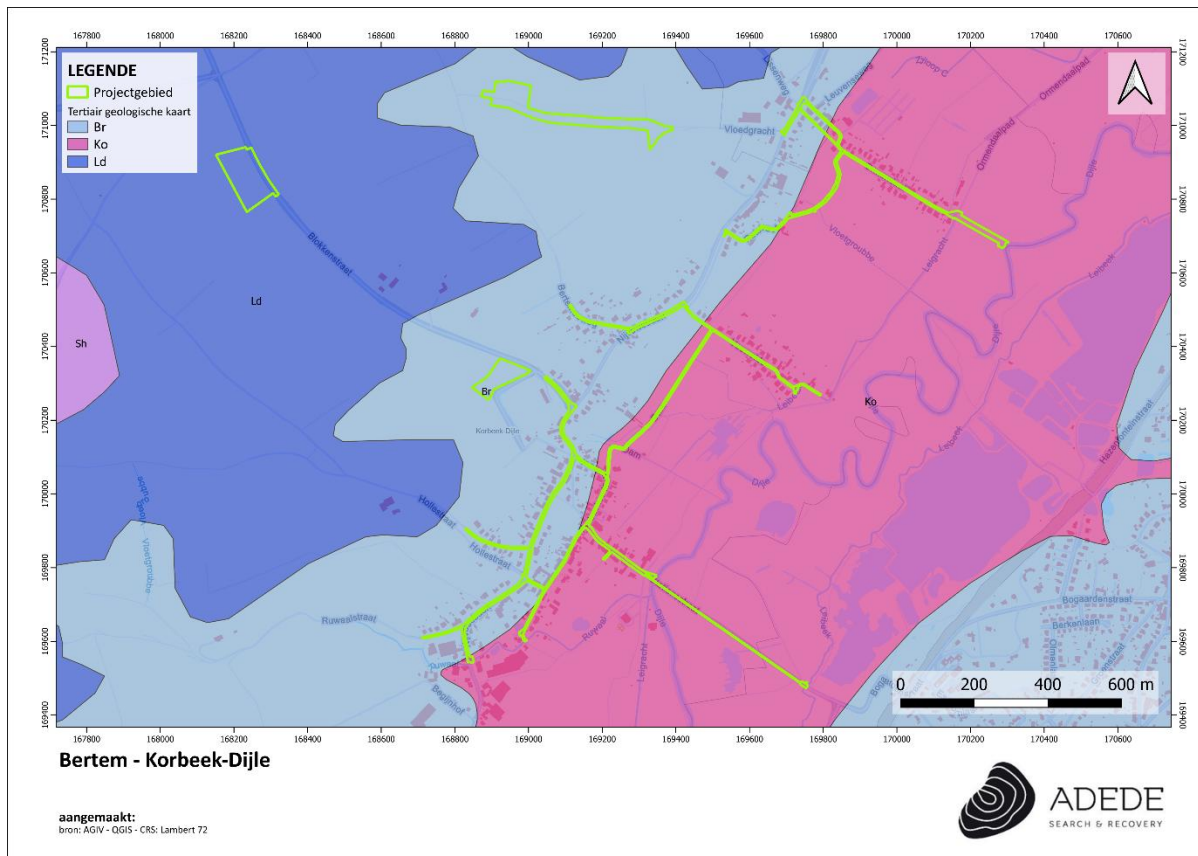
3.2.1 Tertiairgeologisch

De Tertiairgeologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van volgende Formaties: Brussel (Br), Kortrijk Ko, Lede (Ld)

- Formatie van Brussel: deze bodem bestaat uit bleekgrijs fijn zand dat kalkhoudend, soms fossielhoudend is met kiezel- en kalkzandsteenbanken.
- Formatie van Kortrijk: Deze Formatie, die samen met de formatie van Tielt en de formatie van Gentbrugge de leper groep vormt, bestaat uit een pakket mariene zandige klei, tot 125 meter dik, met weinig macrofossielen uit het vroege leperiaan, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Ypressiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar oud).¹ Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu).
- Formatie van Lede: De Formatie van Lede bestaat uit lichtgrijs, fijn zand dat doorgaans kalkhoudend is en lokaal glauconiethoudend kan zijn. Het pakket bevat kalksteenbanken en is rijk aan fossielen, met name Nummulites variolarius. Aan de basis komt vaak een basisgrond voor.

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Formatie_van_Kortrijk

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

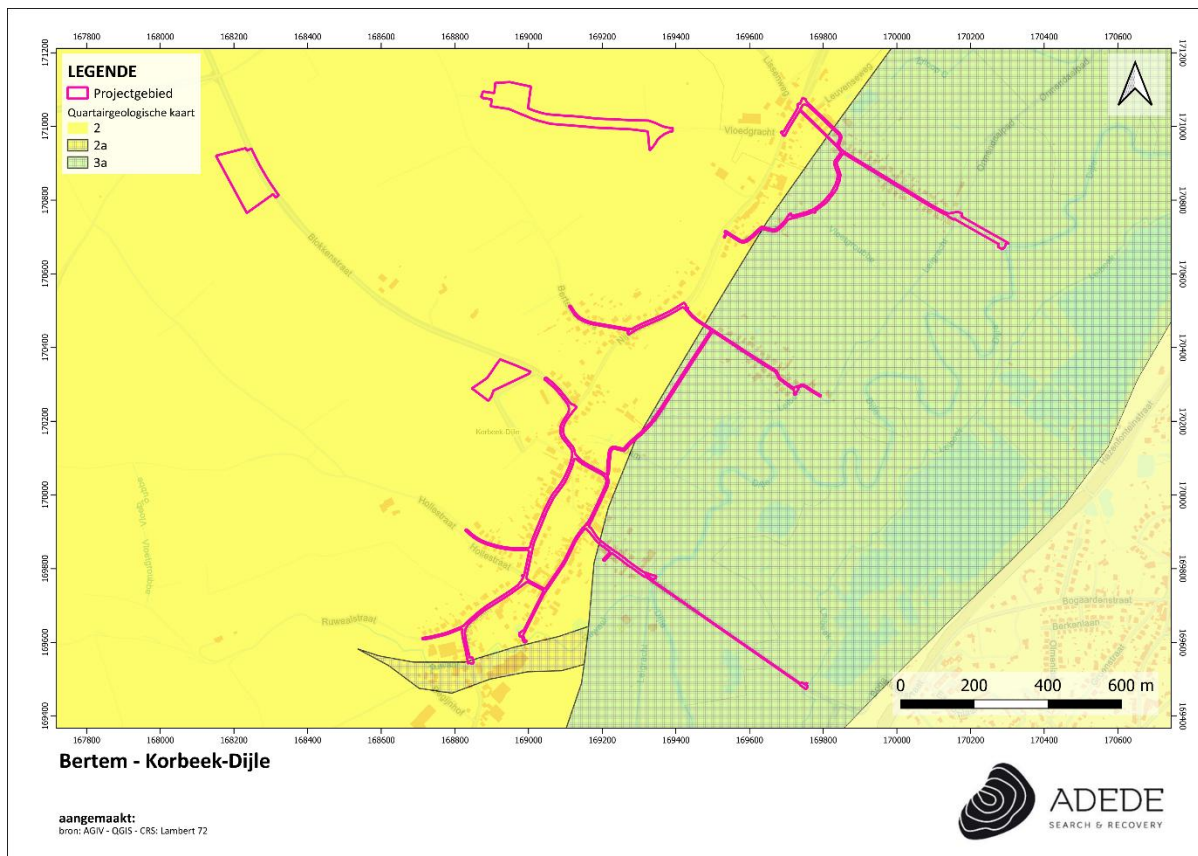
Op de quartair geologische kaart wordt het projectgebied gekarteerd ter hoogte van volgende bodemtypes: bodemtype 2 en 3a.

2. Bij dit profieltype zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem.
- HQ: hellingsafzettingen van het Quartair

3a. Bij dit profieltype zijn er wel holocene en tardiglaciale afzettingen aanwezig boven op de pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Fh: Dit betreft fluviaatiele afzettingen, inclusief organochemisch en primariën, en afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardi-Glaciaal (Laat-Weichseliaan).
- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Met mogelijks HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.
- Flpw: Dit zijn fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairegeologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiëleboderosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

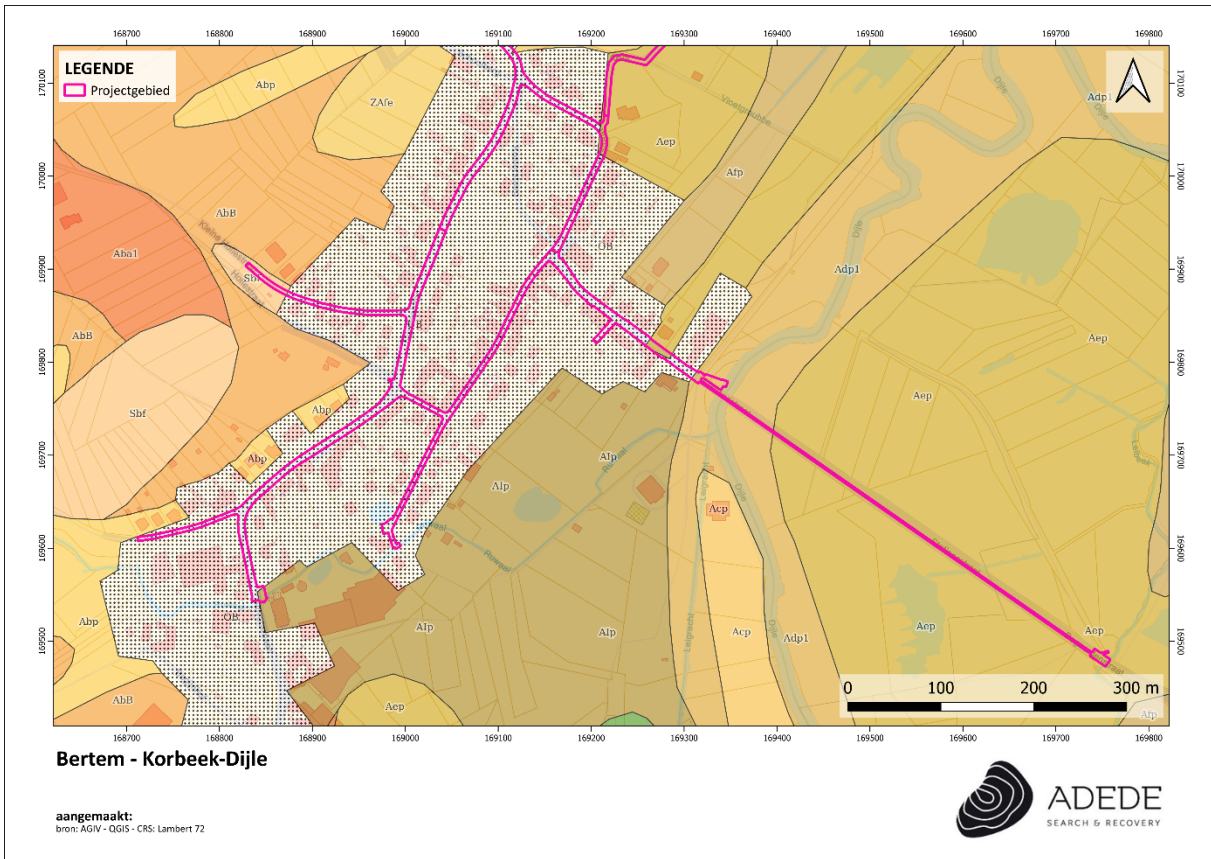
3.2.3.1 Bodemtypekaart

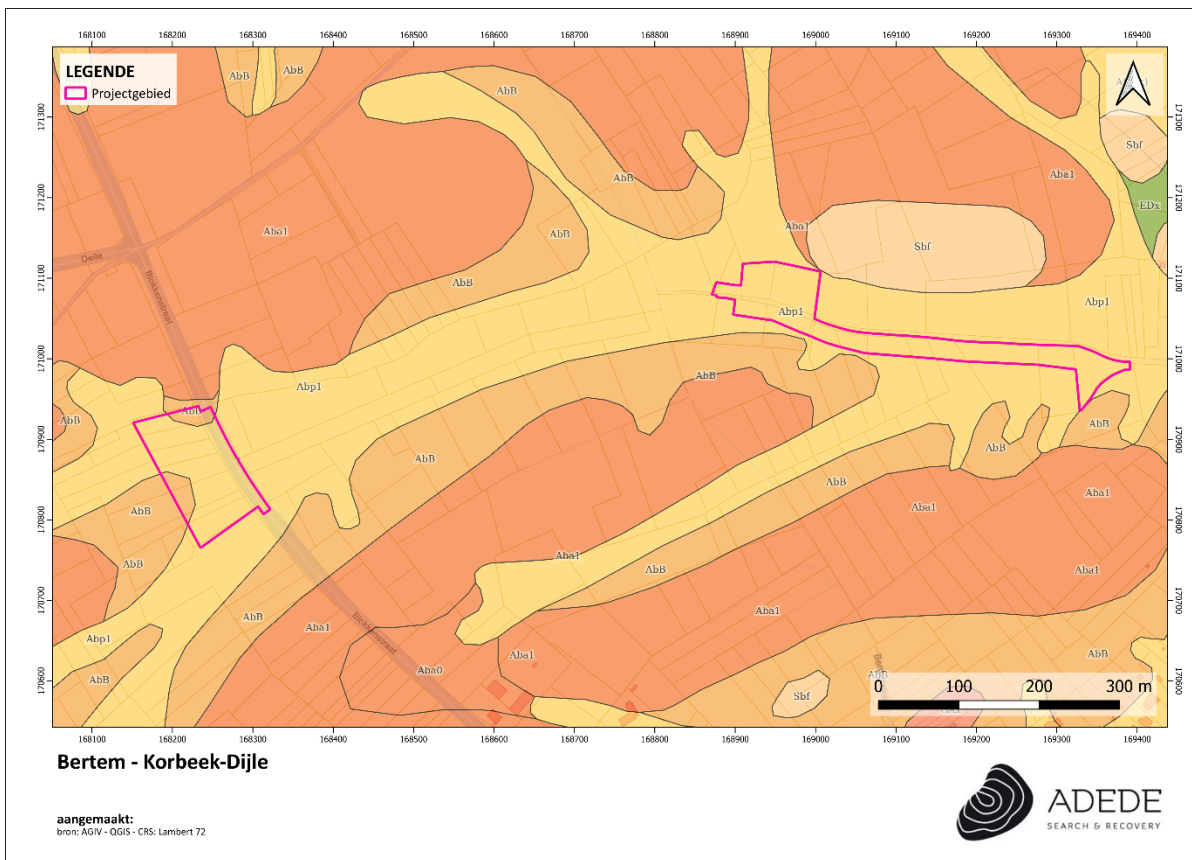
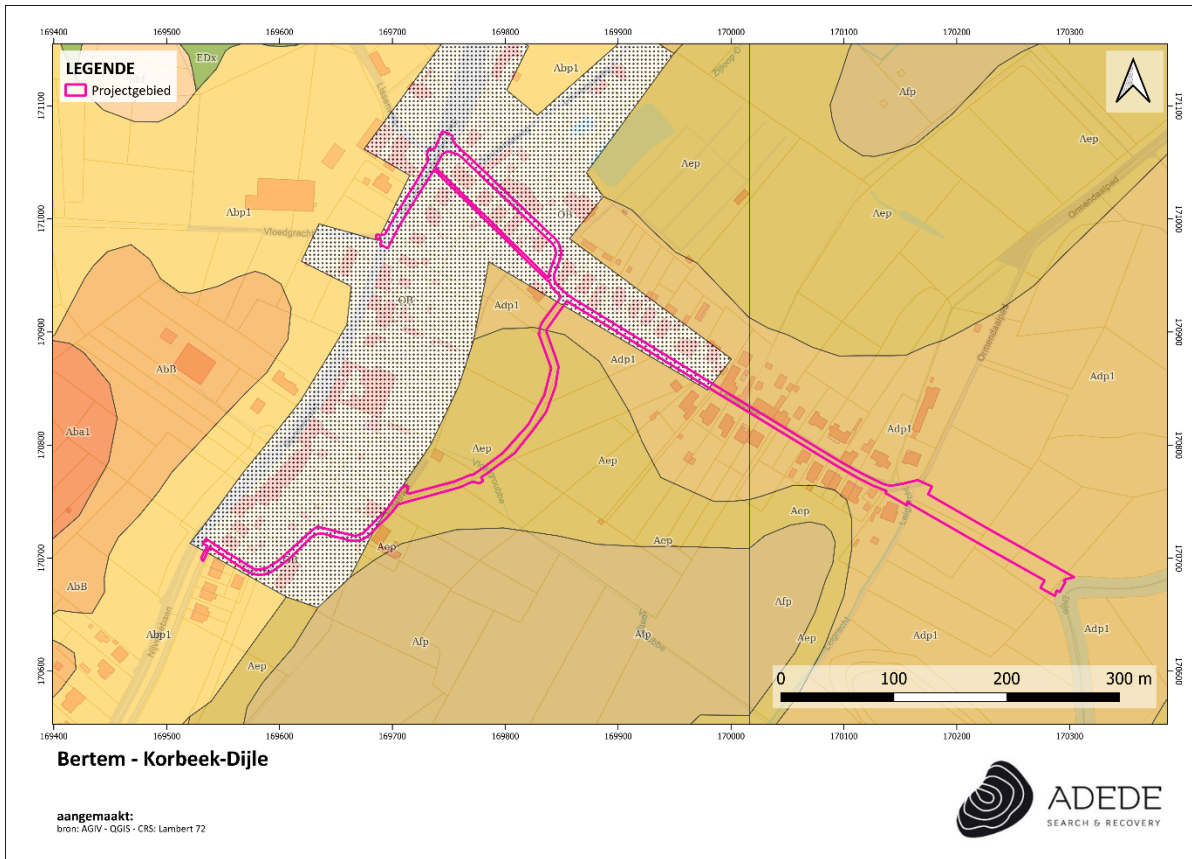
Volgens de bodemtypekaart beslaat het projectgebied volgende bodemtypes: OB Sbf, GAx, Aep, Adp1, Alp, AbB, Abp1, Afp.²

- OB: betreft kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is.
- Sbf: is een droge lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Deze droge lemige zandgronden hebben een bouwvoor van 20-30 cm dik. De bodems hebben een gunstige waterhuishouding in de winter, maar zijn zeer droogtegevoelig in de zomer. Ze zijn matig geschikt voor minder eisende gewassen (zomergranen, aardappelen, maïs), en weinig geschikt voor weiland, geschikt voor asperges en schorseneer en algemeen goed voor tuinbouw.
- GAx: is een zeer droge tot matig natte stenige leembodem met onbepaald profiel. GAx is opgebouwd uit Pleistoceen of Tertiair materiaal waarin residuair basisgrint of eventueel ander gesteente (o.a. zandsteen) vermengd zijn. De waterhuishouding wisselt sterk volgens de weersomstandigheden. De bodem is moeilijk te bewerken en ongeschikt voor wortelgewassen en geschikt voor graangewassen bij goed verdeelde neerslag. Er zou kunnen overwogen worden deze bodems in het bosareaal op te nemen.
- Aep: betreft een natte leembodem zonder profiel. De gronden van deze serie zijn opgebouwd uit lemig materiaal (licht tot zwaar leem) en worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt in de gronden van de serie Aep een volledig gereduceerde horizont (horizont G) voor, meestal licht olijfgrijs of grijs. Duidelijke roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. De bovengrond vertoont nog een bruinachtige grondkleur. Ze zijn ongeschikt voor gebruik als bouwland wegens hun tamelijk slechte drainering, maar dragen goed weiland.
- Adp1: is een matig natte leembodem zonder profiel. De bouwlaag vertoont een bruin-grijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal die baksteenrestjes en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat. Roestverschijnselen beginnen vanaf 50 cm. Ze komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien. Mits drainage zijn ze geschikt voor veeleisende teelten. Ze blijken het meest geschikt voor blijvend weiland.

² <https://www.geopunt.be/>

- Alp: betreft een natte tot zeer natte leembodem zonder profiel. Stuwwatergronden met tamelijk slechte (Ahp) en slechte (Aip) drainering worden in dit complex samengebracht. Sterk uitgesproken gleyverschijnselen beginnen soms onmiddellijk onder de donker bruingrijze lemige bovenlaag. De roestverschijnselen zijn te wijten aan een schommelende stuwwatertafel. Alp ligt voornamelijk in de beekvalleien en vormt de overgang van ADp (oeverwal) naar AFp (komgronden). Deze bodems komen niet meer in aanmerking voor landbouw, tenzij ze kunstmatig gedraineerd worden, hetgeen dikwijls niet het geval is. Voor weiden zijn ze geschikt. Bij oordeelkundige verzorging is de grasopbrengst kwalitatief en kwantitatief zeer goed.
- AbB: betreft een droge leembodem met textuur B of structuur B horizont. De niet gedifferentieerde gronden B, n.l. bronzones, zijn vooral gekenmerkt door een mozaïek van natte drainageklassen. De eenheid is gekoloniseerd door biez en andere moerasplanten. Omheen de drinkwaterputten voor het vee is het door vertrappeling uiterst modderig.
- Abp1: is een droge leembodem zonder profiel. De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateau gronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen. Deze colluviale leemgronden zijn zeer geschikt voor graangewassen, maar iets minder voor suikerbieten.
- Afp: is een zeer natte leembodem zonder profiel. De gronden van deze serie hebben gedurende het ganse jaar een ondiepe grondwatertafel. Een volledig gereduceerde horizont komt doorgaans voor op minder dan 80 cm diepte. Duidelijke roestvlekken worden reeds in de bovengrond aangetroffen. De Afp gronden vormen de overheersende bodems in de kern der beekvalleien. De Afp gronden hebben een slechte drainering omdat de waterafvoer onvoldoende is en de grondwatertafel doorgaans zeer ondiep voorkomt. De Afp gronden zijn aldus weinig productief. Ze dragen slechts matig goed grasland. Ze kunnen veel verbeterd worden door buizendrainage en beter onderhoud van de grachten.

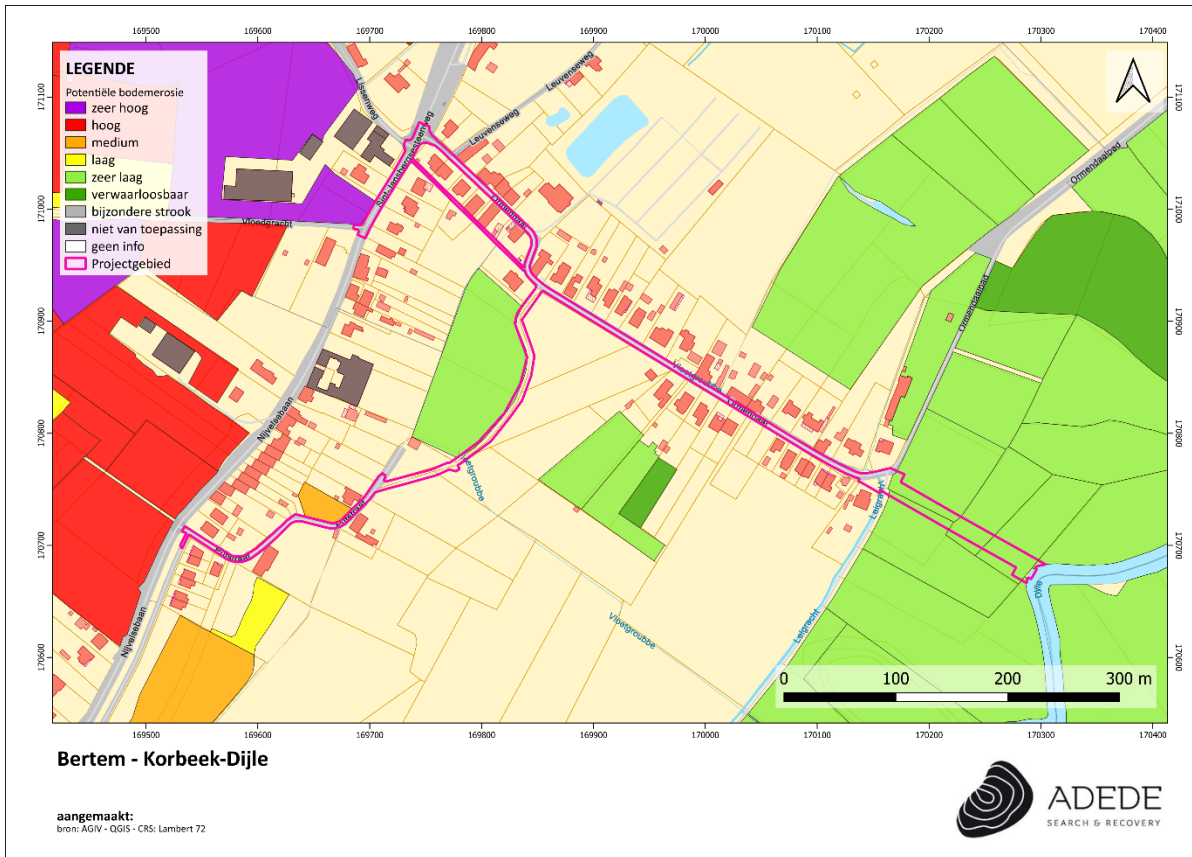

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 *Potentiële bodemerosie*

Voor het deel van het projectgebied dat voornamelijk door het wegtracé wordt ingenomen, is geen informatie beschikbaar over de potentiële bodemerosie. Voor het terrein waar grondverbetering is voorzien, wordt de potentiële erosie als 'laag' aangeduid. Het terrein aan de Blokkenstraat, waar een bufferbekken gepland is, kent een 'hoge' potentiële bodemerosie. Voor het terrein ter hoogte van de akkervelden, waar eveneens een bufferbekken wordt voorzien, varieert de potentiële erosie van 'zeer hoog' tot 'hoog' en 'laag'.

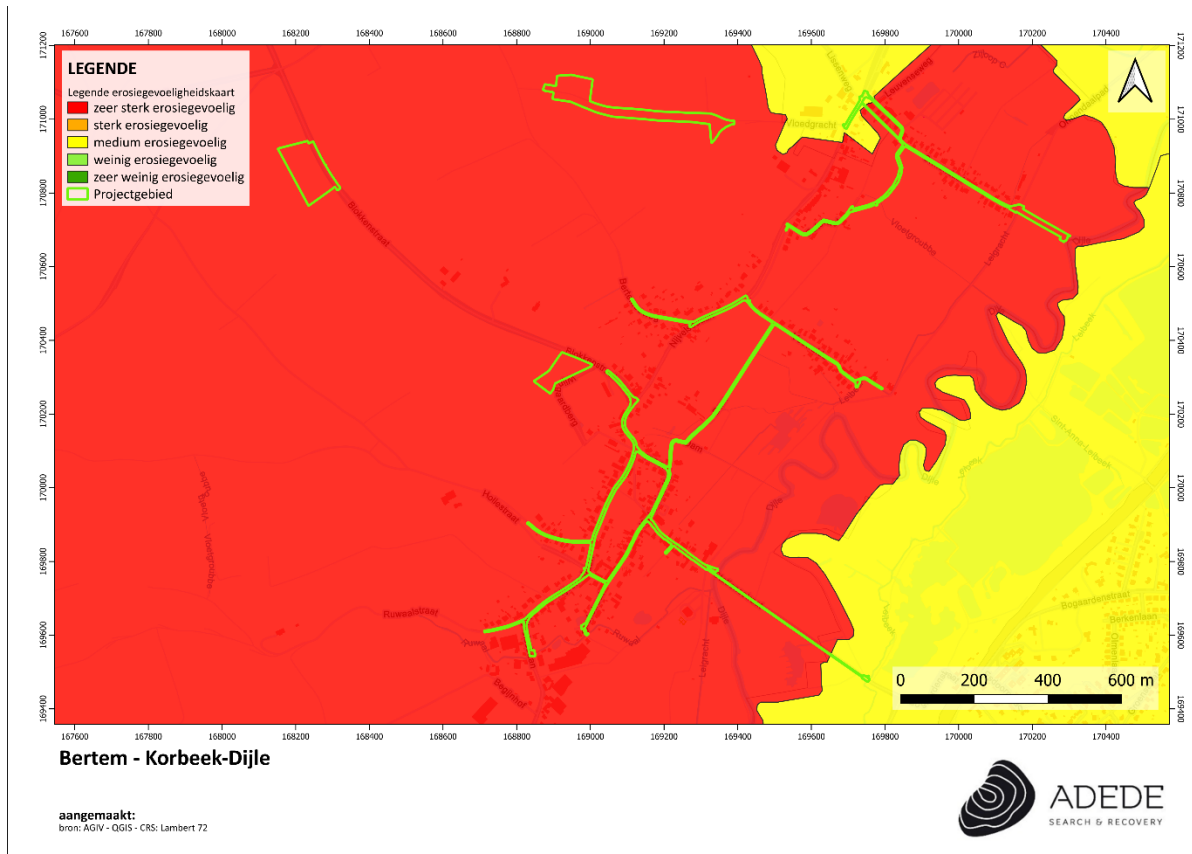

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiëlebodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

De bodem van het plangebied staat op deze kaart aangeduid als 'zeer sterk erosiegevoelig' en 'medium erosiegevoelig'.

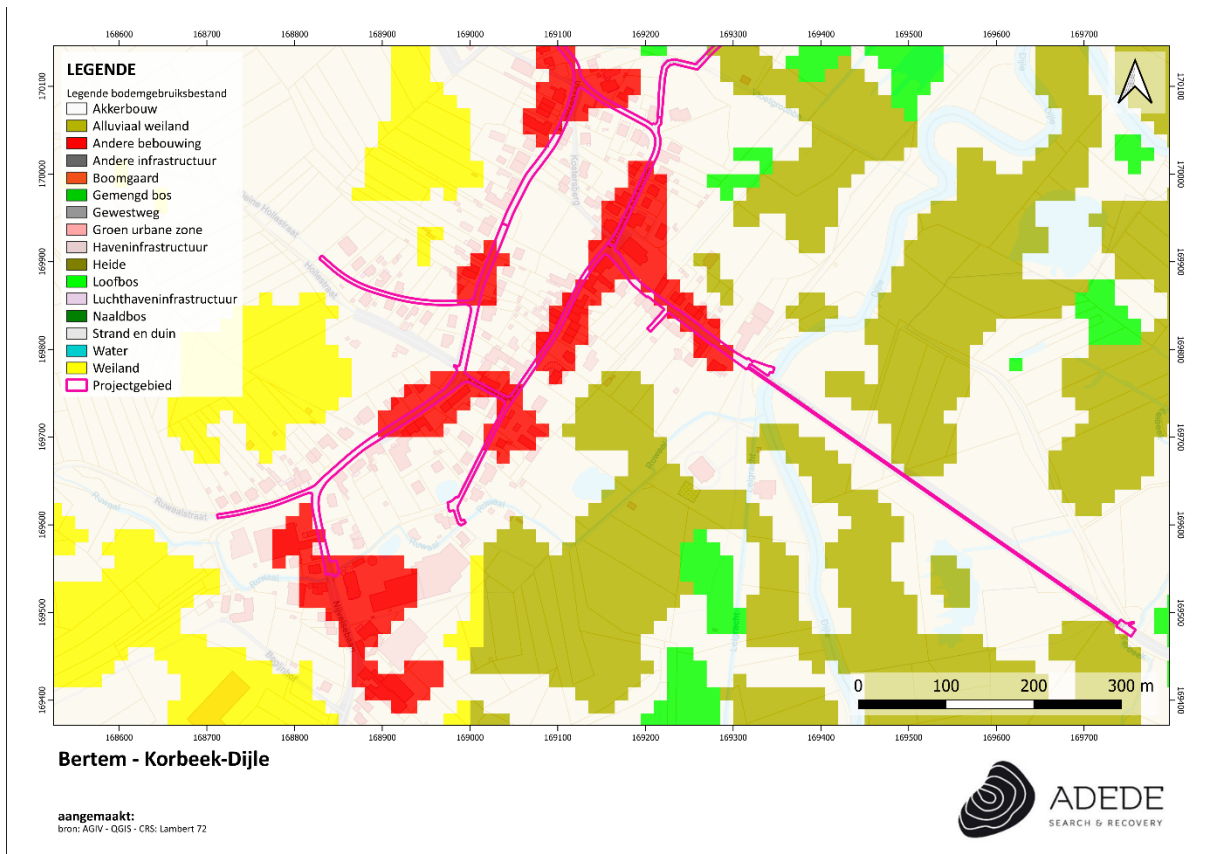
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

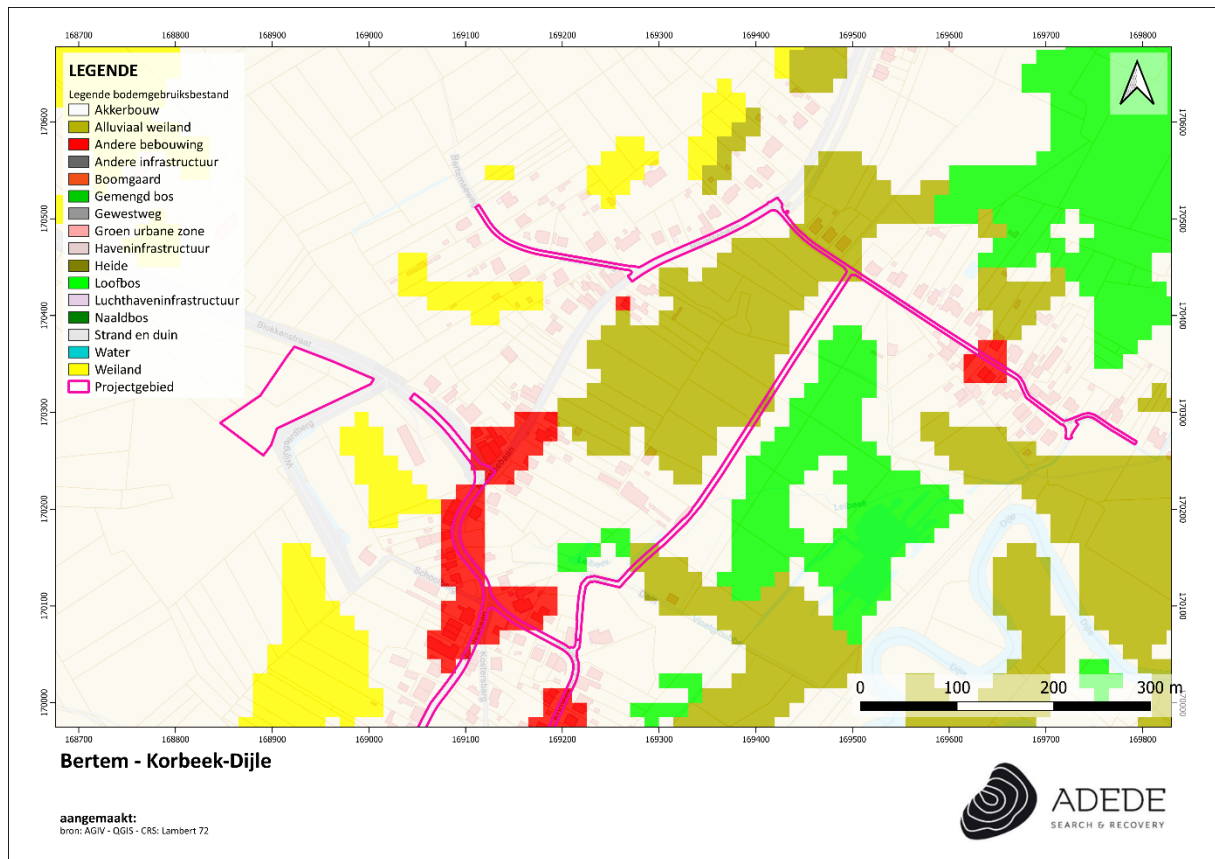
3.2.3.4 Landgebruik

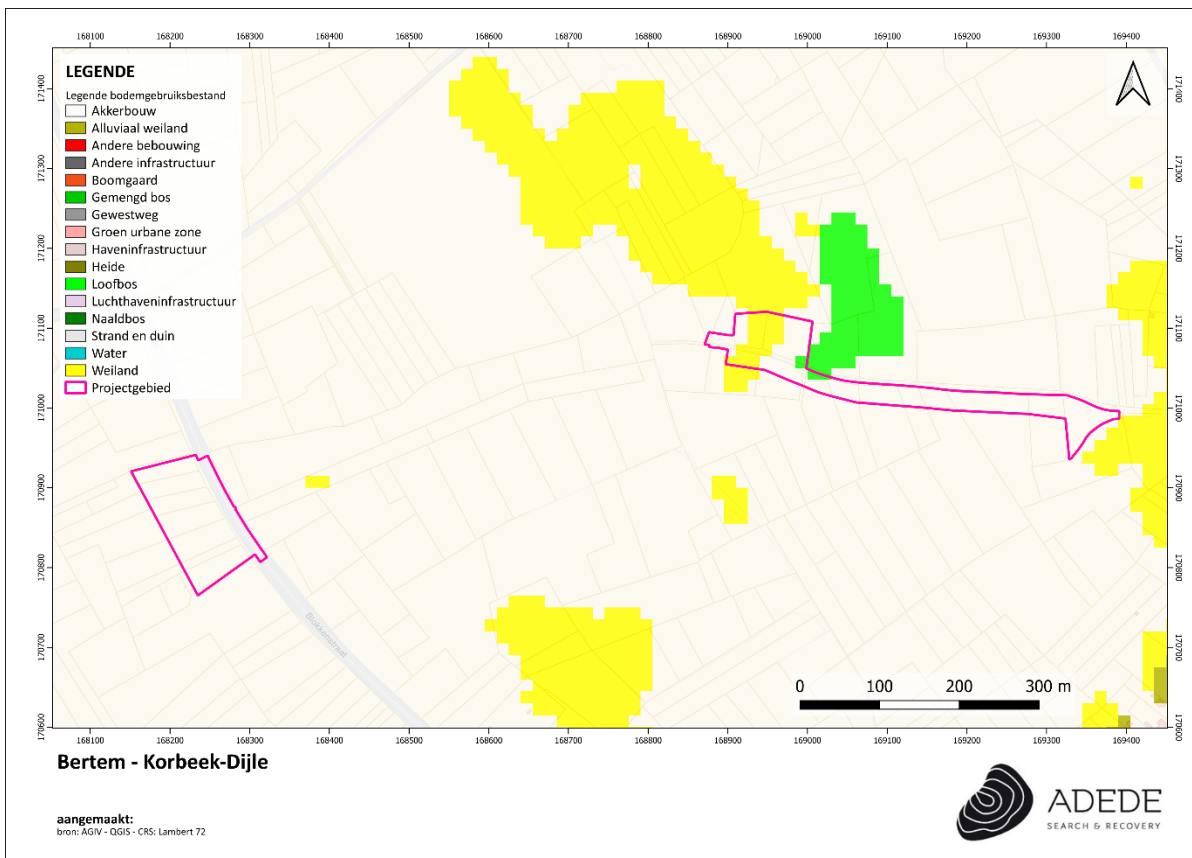
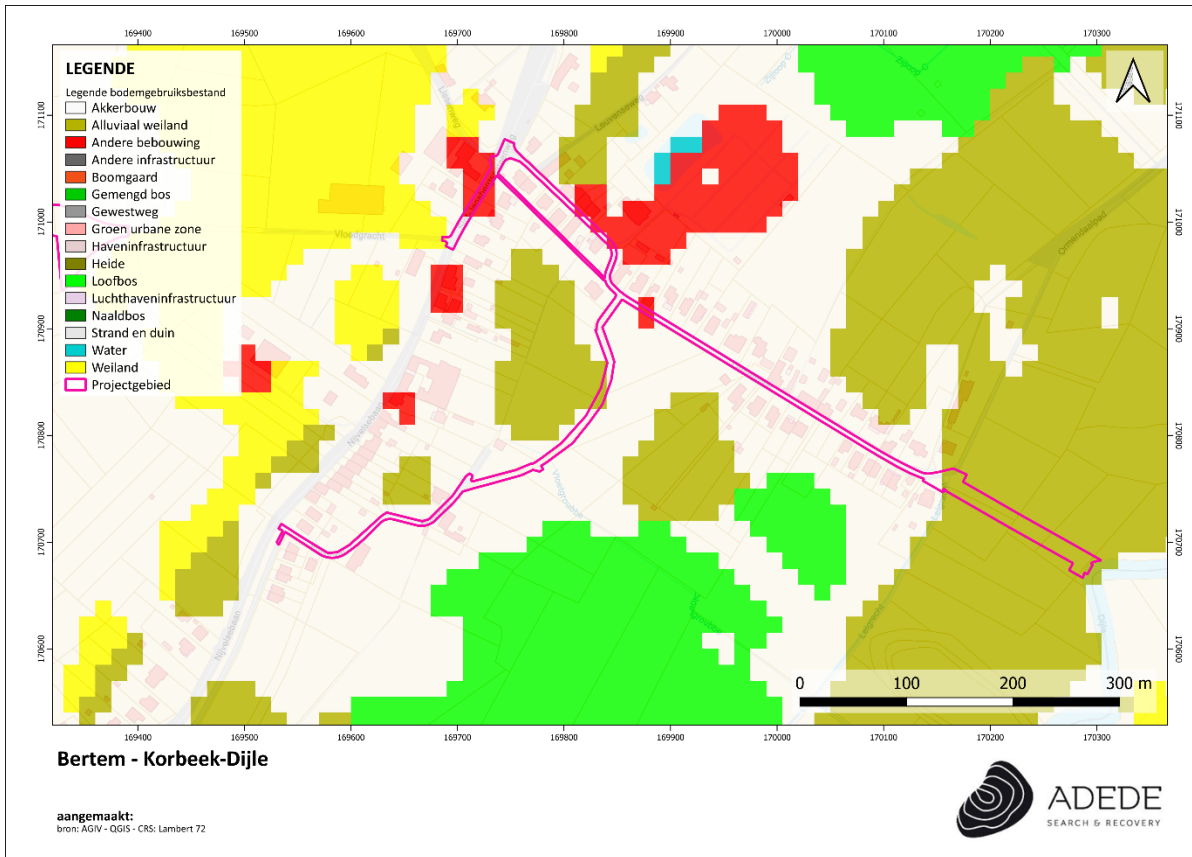
Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruik gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

- Akkerbouw (wit): Concreet betreft dit op een bodem die gebruikt wordt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.

- **Andere bebouwing (rood):** Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).
- **Alluviaal weiland (kaki-groen):** betreft een bodem die bedekt is met voornamelijk gras en die gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.
- **Weiland (geel):** Dit betreft een bodem bedekt met gras, die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.

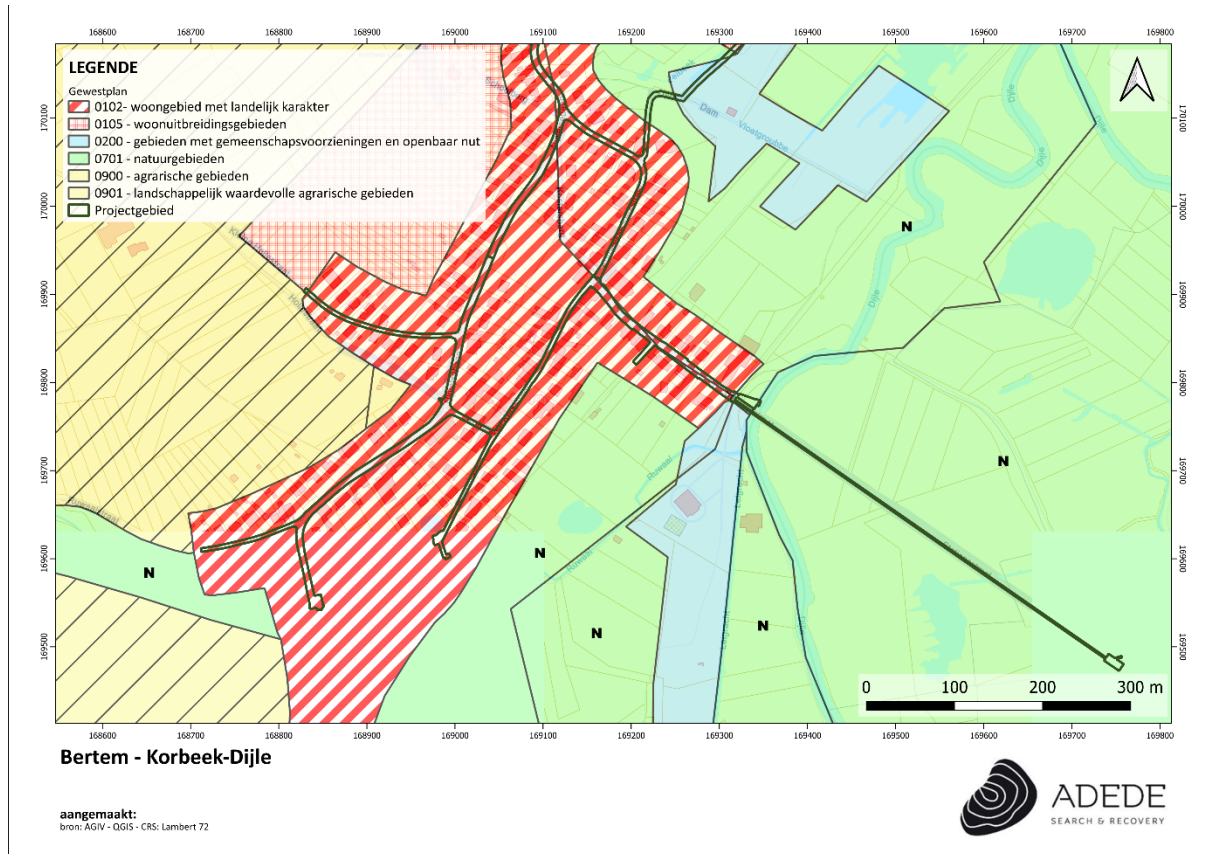

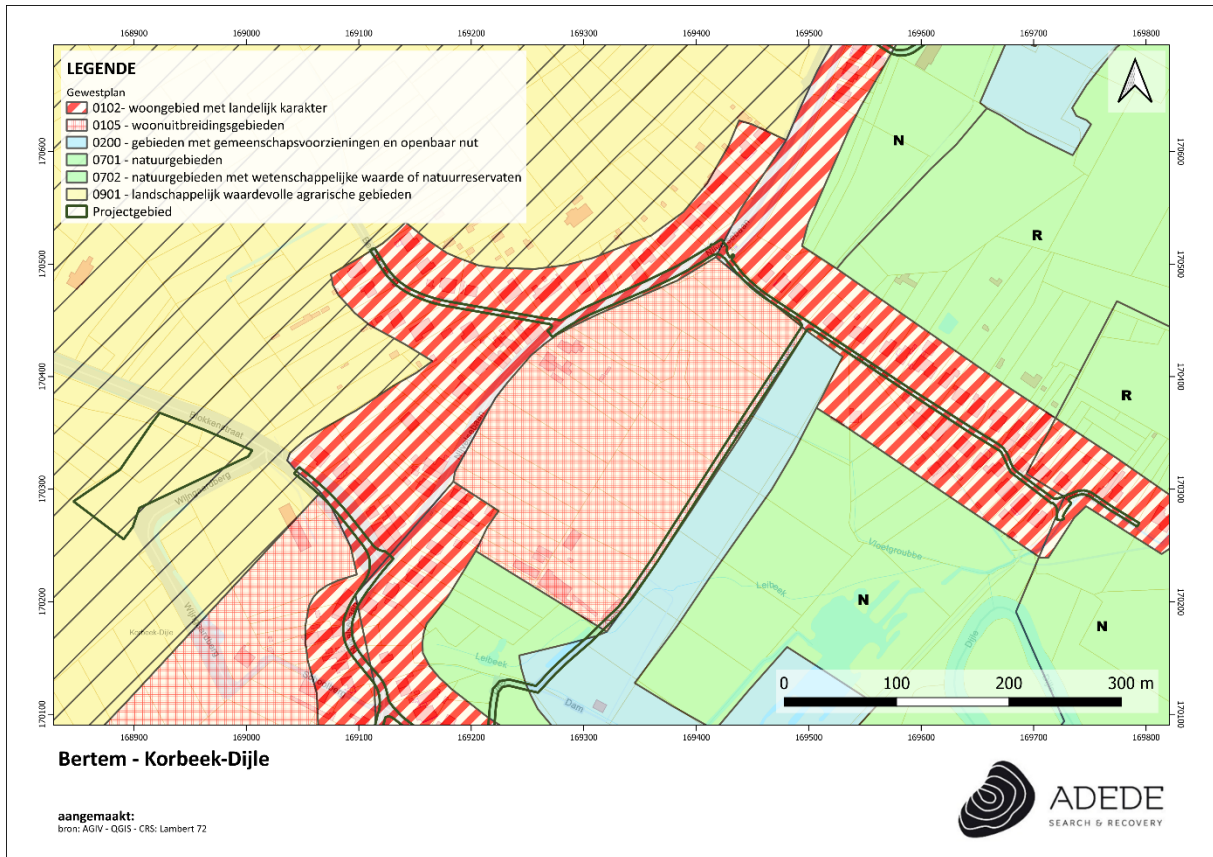
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

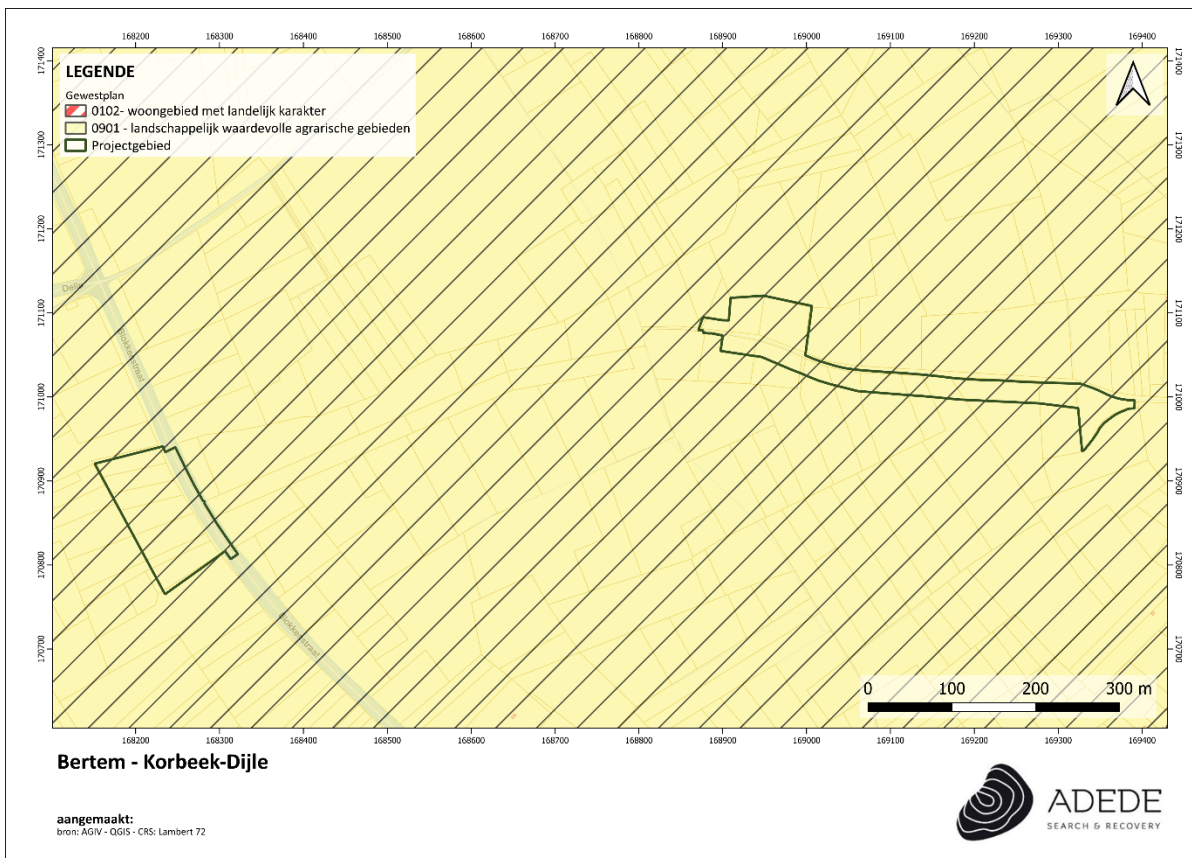
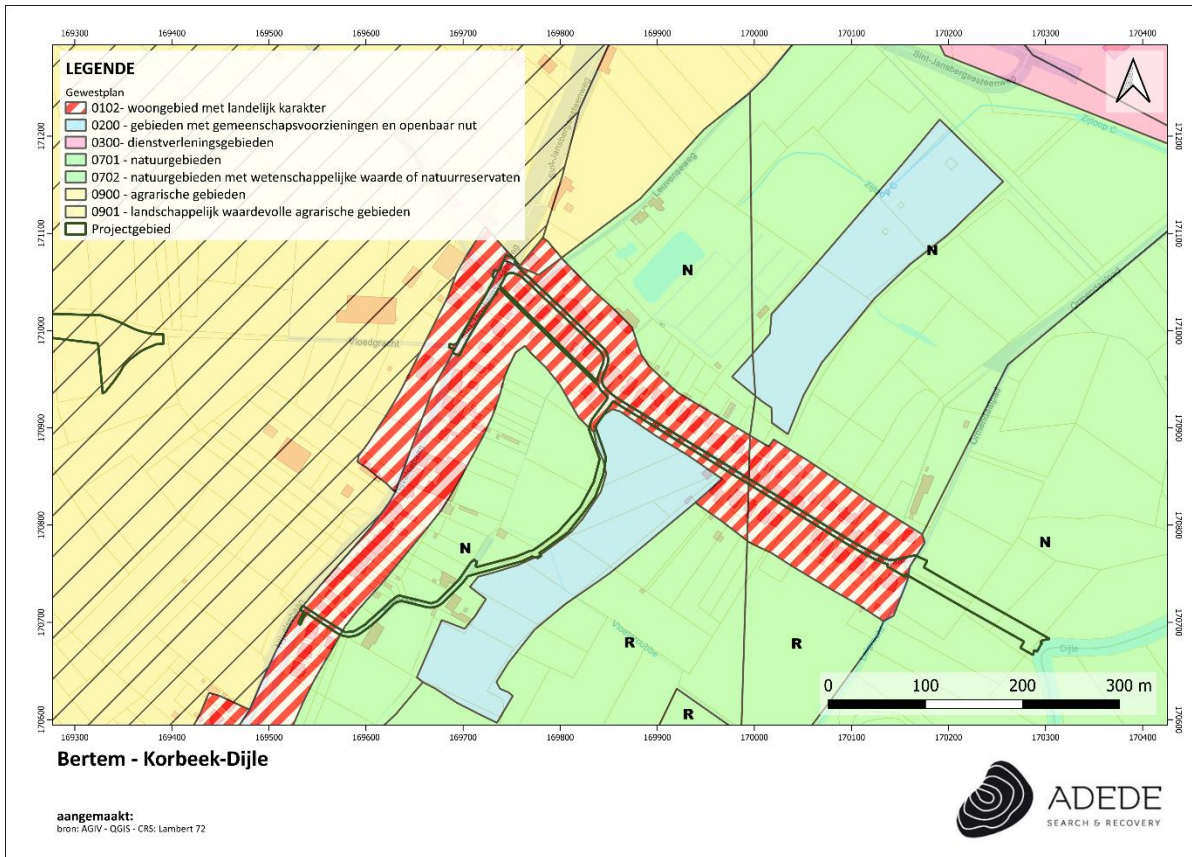
3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan is het projectgebied aangeduid in volgende zones:

- Woongebieden met landelijk karakter: De woongebieden met een landelijk karakter zijn bestemd voor woningbouw in het algemeen en tevens voor landbouwbedrijven.
- Natuurgebieden: De natuurgebieden omvatten de bossen, wouden, venen, heiden, moerassen, duinen, rotsen, aanslibbingen, stranden en andere dergelijke gebieden. In deze gebieden mogen jagers- en vissershutten worden gebouwd voor zover deze niet kunnen gebruikt worden als woonverblijf, al ware het maar tijdelijk.
- Woonuitbreidingsgebieden: De woonuitbreidingsgebieden zijn uitsluitend bestemd voor groepswoningbouw zolang de bevoegde overheid over de ordening van het gebied niet heeft beslist, en zolang, volgens het geval, ofwel die overheid geen besluit tot vastlegging van de uitgaven voor de voorzieningen heeft genomen, ofwel omtrent deze voorzieningen geen met waarborgen omklede verbintenis is aangegaan door de promotor.
- Gebieden met gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut landschappelijk waardevolle agrarische gebieden.
- Landschappelijk waardevolle agrarische gebieden: De landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen. In deze gebieden mogen alle handelingen en werken worden uitgevoerd die overeenstemmen met de in grondkleur aangegeven bestemming, voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Bertem is een gemeente in de provincie Vlaams-Brabant en bestaat, naast Bertem zelf, uit de deelgemeenten Korbeek-Dijle en Leefdaal. Daarom bespreken we zowel Bertem als Korbeek-Dijle, waar het projectgebied zich bevindt, kort.³

Bertem⁴

Bertem wordt voor het eerst vermeld in een oorkonde uit 1112 als 'Berthem'. Hoewel de oorsprong van de naam onduidelijk is, staat vast dat het een Frankische naam is. Het betekent 'schitterende woning' (berhta en heima) of staat voor 'woning in het moeras' (heima en beire). Deze tweede verklaring verwijst mogelijk naar de modderige gronden rond de Voer (een beek).

In de negende eeuw schonk Adelhard, kleinzoon van Karel Martel, enkele gronden aan de abdij van Corbie, toen hij daar als monnik binnentrad. Bertem was hier een deel van. De heren van Heverlee kregen de wereldlijke macht in handen, en noemden zich sinds 1322 'heren van Bertem'. Deze situatie bleef zo tot 1562. In dat jaar verkocht de abdij namelijk haar cijnsboek. Zo verkreeg de familie van Bertie haar rechten in Bertem. Dit cijnsboek werd in 1681 verkocht aan Thomas Stapleton, die verschillende belangrijke functies aan de universiteit van Leuven vervulde. Na zijn dood in 1697 verenigden de heren van Heverlee (de latere familie van Arenberg) hun rechten met die uit het cijnsboek van de abdij van Corbie.

Korbeek-Dijle⁵

Korbeek-Dijle wordt voor het eerst vermeld in schriftelijke bronnen in 1210, onder de naam *Corbais*. Die benaming is afgeleid van de Germaanse woorden *kurta baki*, wat "korte beek" betekent.

In de middeleeuwen was het dorp opgedeeld in een noordelijk en een zuidelijk deel die afhingen van twee verschillende heerlijkheden. De ene behoorde aan een familie uit Brussel, de andere aan een uit Leuven. In 1661 verhiel Filips IV van Spanje Korbeek-Dijle ende heerlijkheid Steenberg tot baronie, ten voordele van de familie van Dongelberg. Guilielmus Franciscus Jacobs uit Leuven kocht in 1696 de heerlijke rechten over Korbeek-Dijle, waardoor het dorp terug een heerlijkheid werd. In 1732 volgde Dorothea Henriette Jacobs haar vader Guilielmus Franciscus op. Zij was gehuwd met jonkheer Urbanus Franciscus Josephus Crabbeels d'Ormendael. In 1787 trad hun zoon Philippus Ludovicus Josephus Crabbeels d'Ormendael aan als laatste echte heer van Korbeek-Dijle. Daarna maakte de Franse

³ *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Bertem* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13196> (geraadpleegd op 21 november 2025).

⁴ <https://erfgoedkamer.wordpress.com/2014/06/21/een-korte-geschiedenis-van-bertem/>

⁵ <https://www.bertem.be/product/126/beknopte-geschiedenis-van-korbeek-dijle>

Revolutie en de inlijving van de Oostenrijkse Nederlanden bij Frankrijk in 1795, een einde gemaakt aan de feodale structuren. Van toen af aan was Korbeek-Dijle een gemeente.

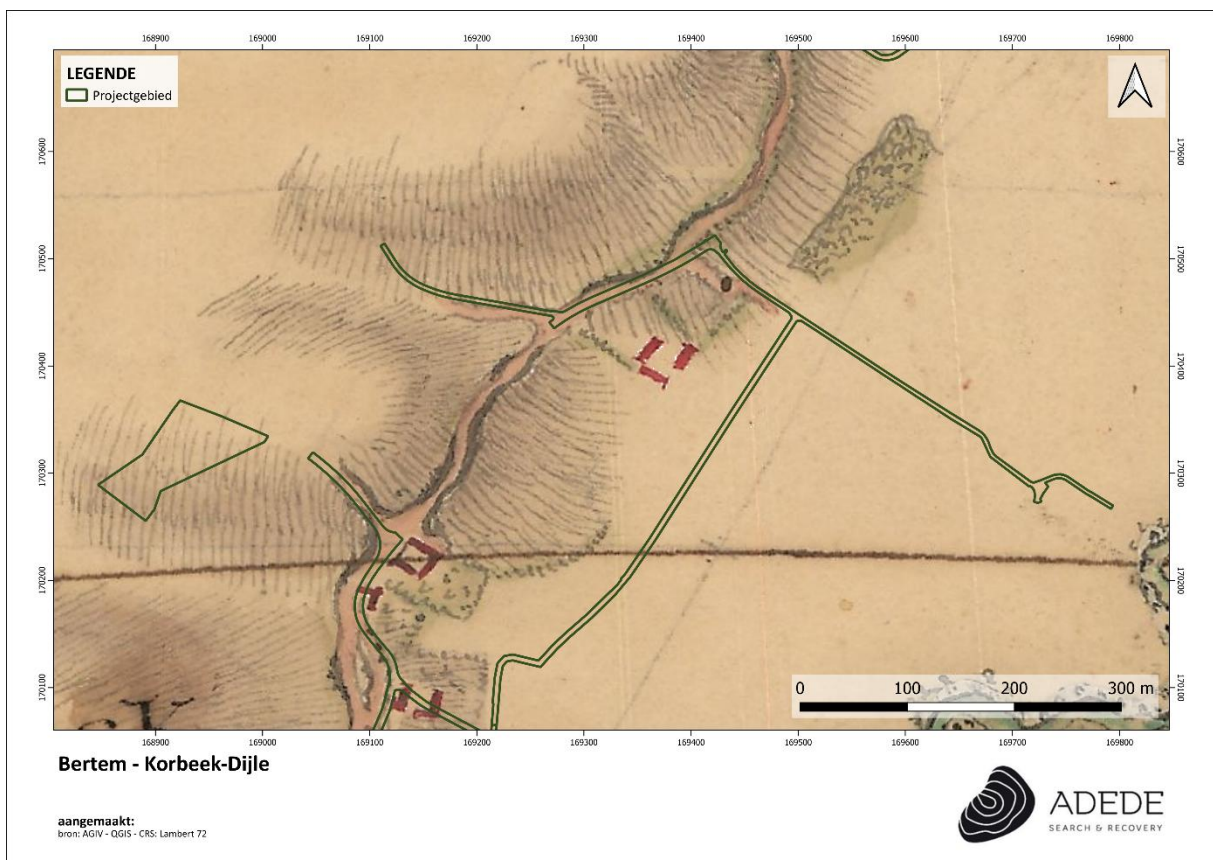
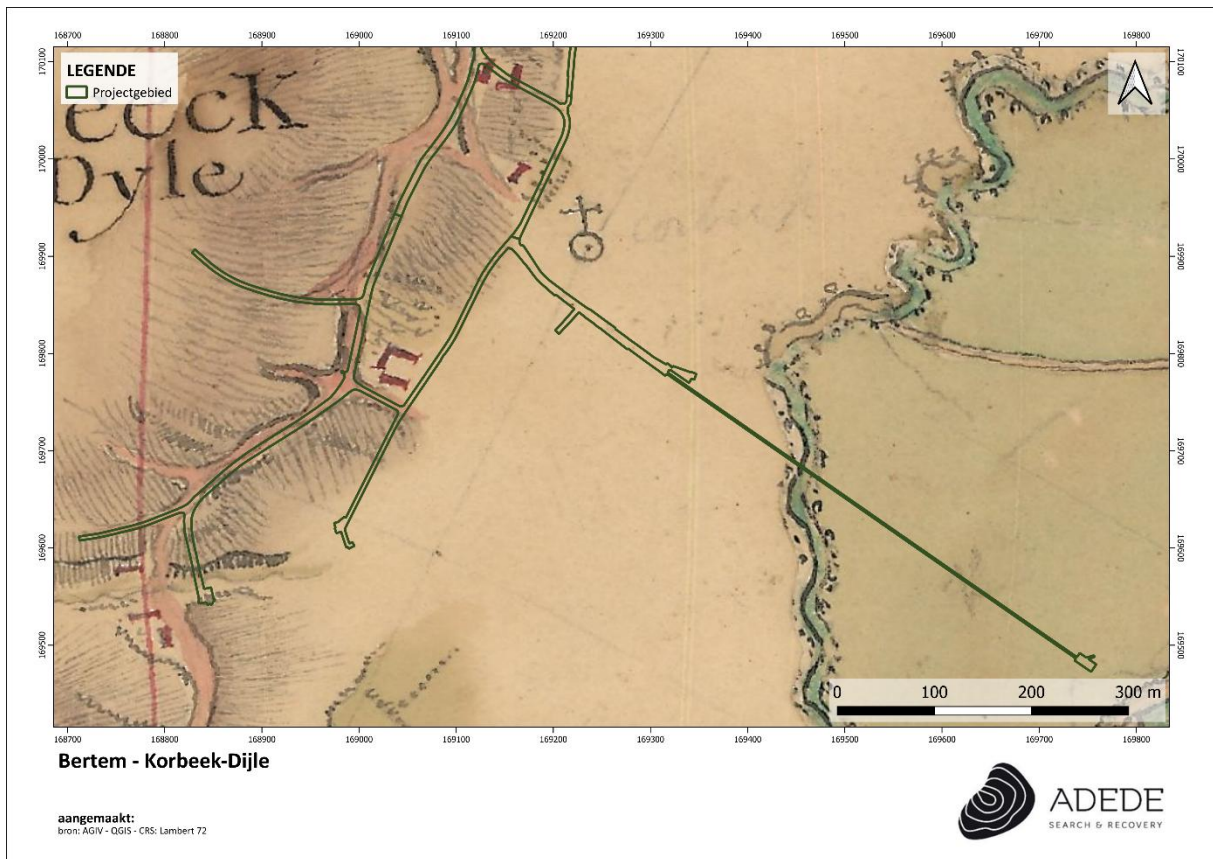
3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Kaart van Villaret (1748-1748)*

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaret-kaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.⁶

Op de kaart van Villaret bevindt het projectgebied zich grotendeels in nog onontwikkeld terrein of in gebieden die op deze kaart niet specifiek zijn weergegeven. Een aantal delen van het projectgebied ligt op een verhoogde rug en sluit aan bij een reeds aangegeven weg (vermoedelijke de voorloper van de Nijvelsebaan) die over deze rug loopt. Bebouwing is zeer schaars en verspreid aanwezig, meestal langs het tracé van het projectgebied, in sommige gevallen er ook op. Een deel van het projectgebied in het zuiden kruist de zuidoostelijk gelegen rivier en loopt vervolgens verder over de grasweiden.

⁶ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

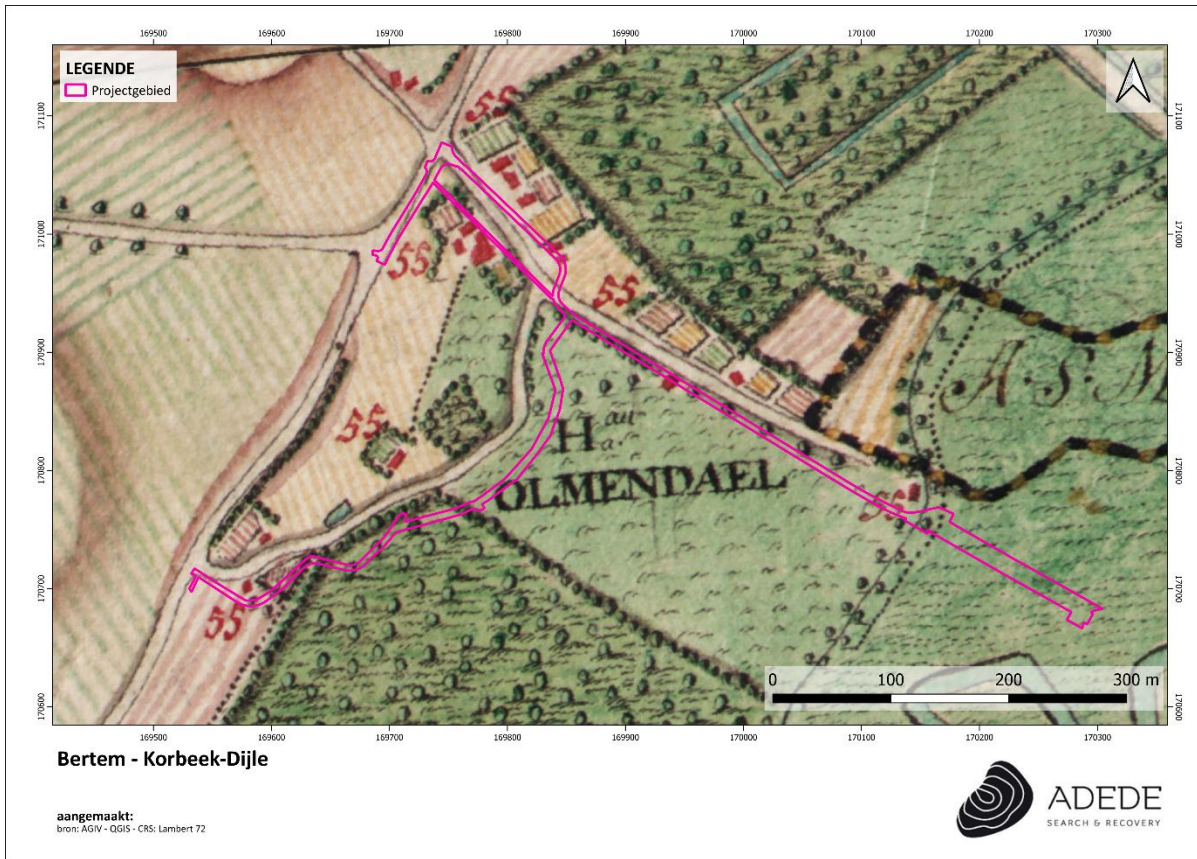
3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814) met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren.⁷

Op de kaart van Ferraris strekt het projectgebied zich uit over akkergebieden, grasland en bos. In het zuiden loopt ze door het centrum/gehucht “Corbeeck over Dyle”. Hier is duidelijk bebouwing aanwezig, maar nog steeds schaars. Ook hier kruist een deel van het projectgebied de meanderende rivier in zuidoostelijke richting. Het meest noordoostelijke deel van het projectgebied loopt langs een plaats aangeduid met “Olmendael”. Op deze kaart zijn eveneens diverse wegen weergegeven. Deze komen grotendeels, maar niet volledig, overeen met de tracés van het huidige projectgebied. Mogelijk betreft het de huidige straten: Nijvelsebaan, Korbeekse Kerkstraat, Stationstraat, Kosterberg, Kleine Hollestraat, Beekstraat, Blokkenstraat, Veeweide en Putstraat. De drie afzonderlijk afgebakende terreinen die deel uitmaken van het projectgebied, zijn op deze kaart weergegeven ter hoogte van akkervelden waar geen bebouwing aanwezig is.

⁷ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

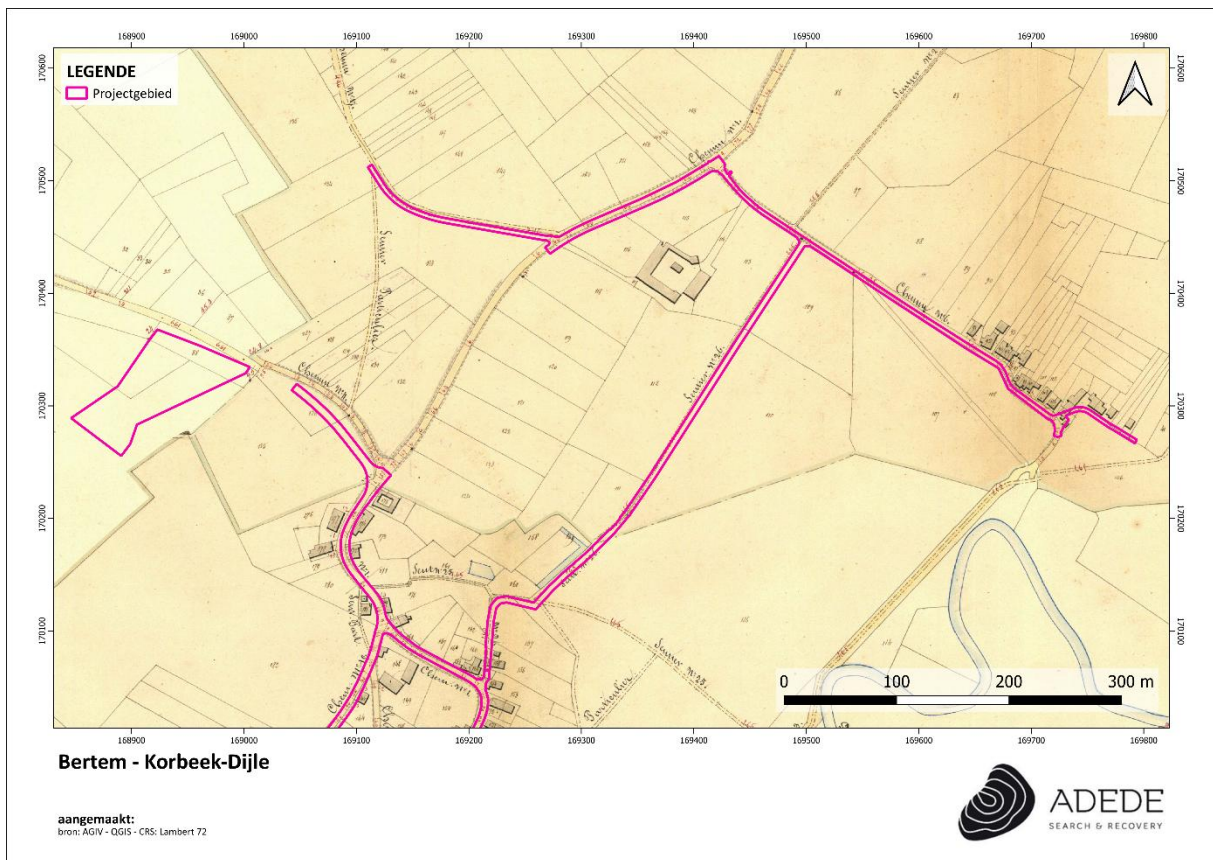
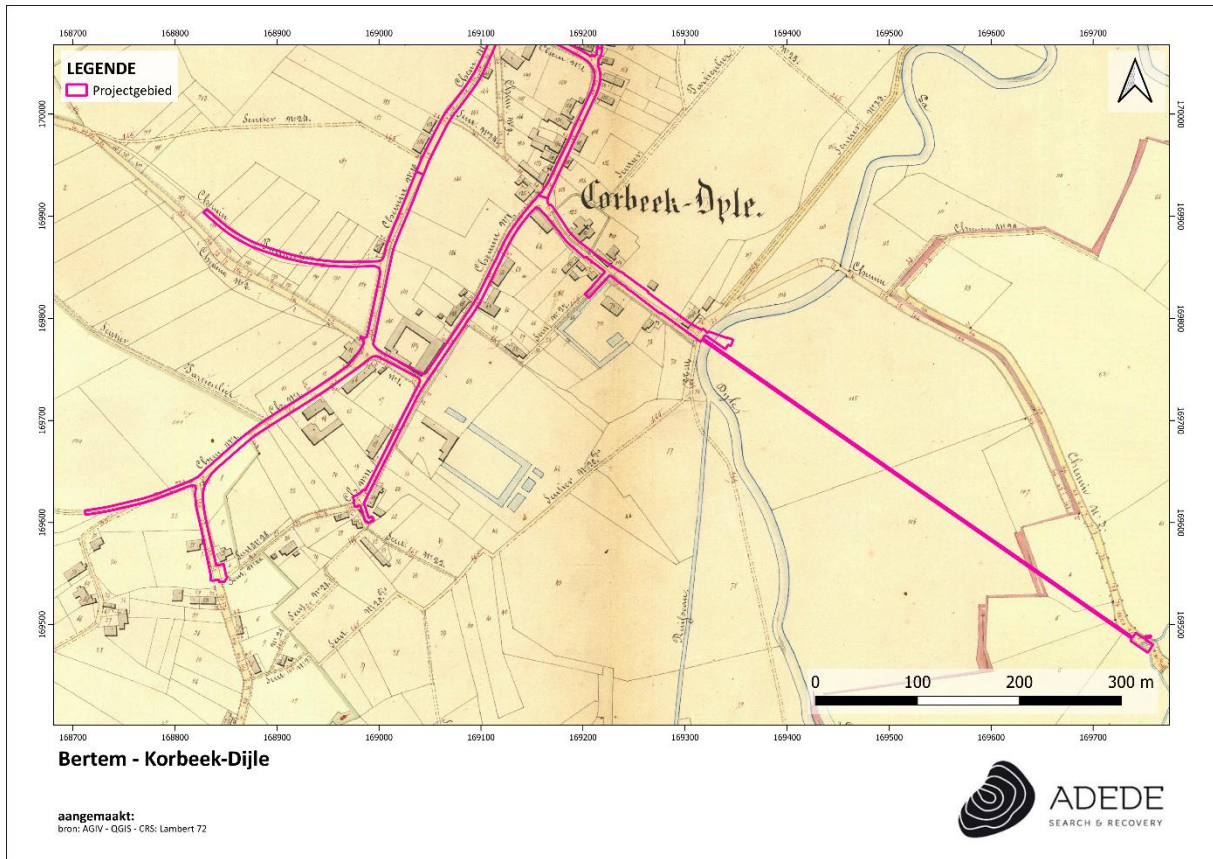

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinneming.

Op de Atlas der Buurtwegen zijn de perceelsgrenzen aangegeven, evenals de straatnummers van de reeds ingetekende wegen. De bebouwing in de omgeving van Corbeek-Dyle blijft beperkt en situeert zich voornamelijk langs deze wegen. Linksonder de annotatie "Corbeek-Dyle", is langs één van de straten een gebouw met kruis afgebeeld. Mogelijk gaat het om de vestiging van een kerk. De zuidoostelijk gelegen rivier wordt op deze kaart aangeduid als de "Dyle", en eveneens is te zien dat het deel van het projectgebied dat deze rivier doorkruist, doorloopt tot aan een andere beek. De drie afzonderlijke terreinen binnen het projectgebied zijn op deze kaart nog steeds onbebouwd.

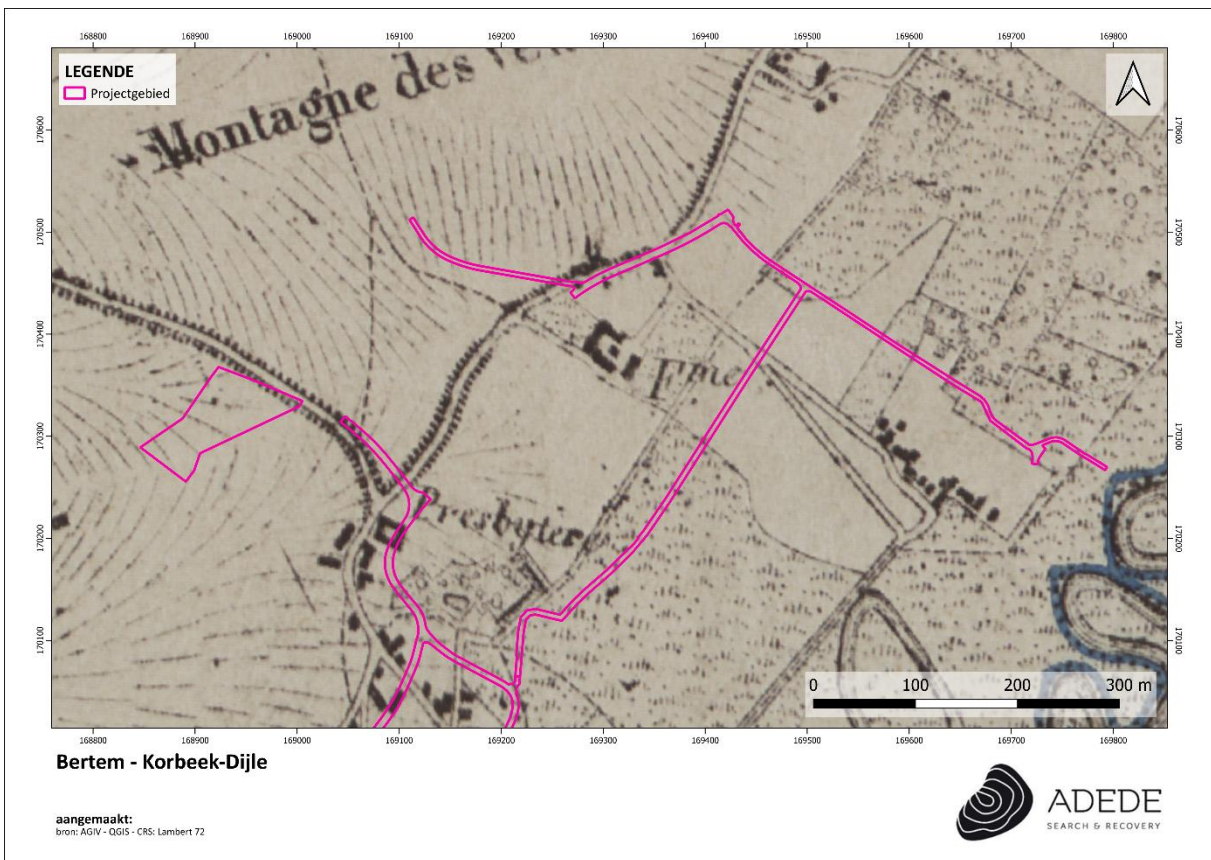
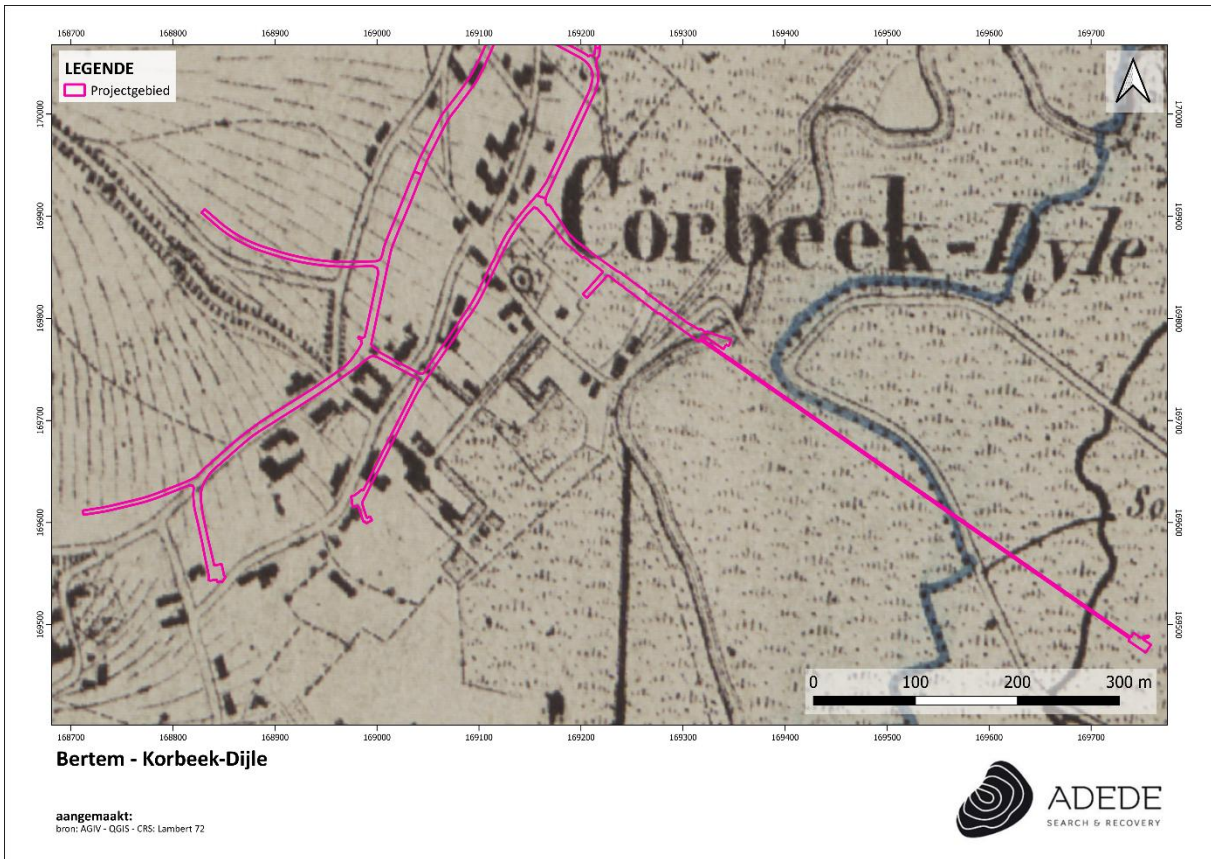

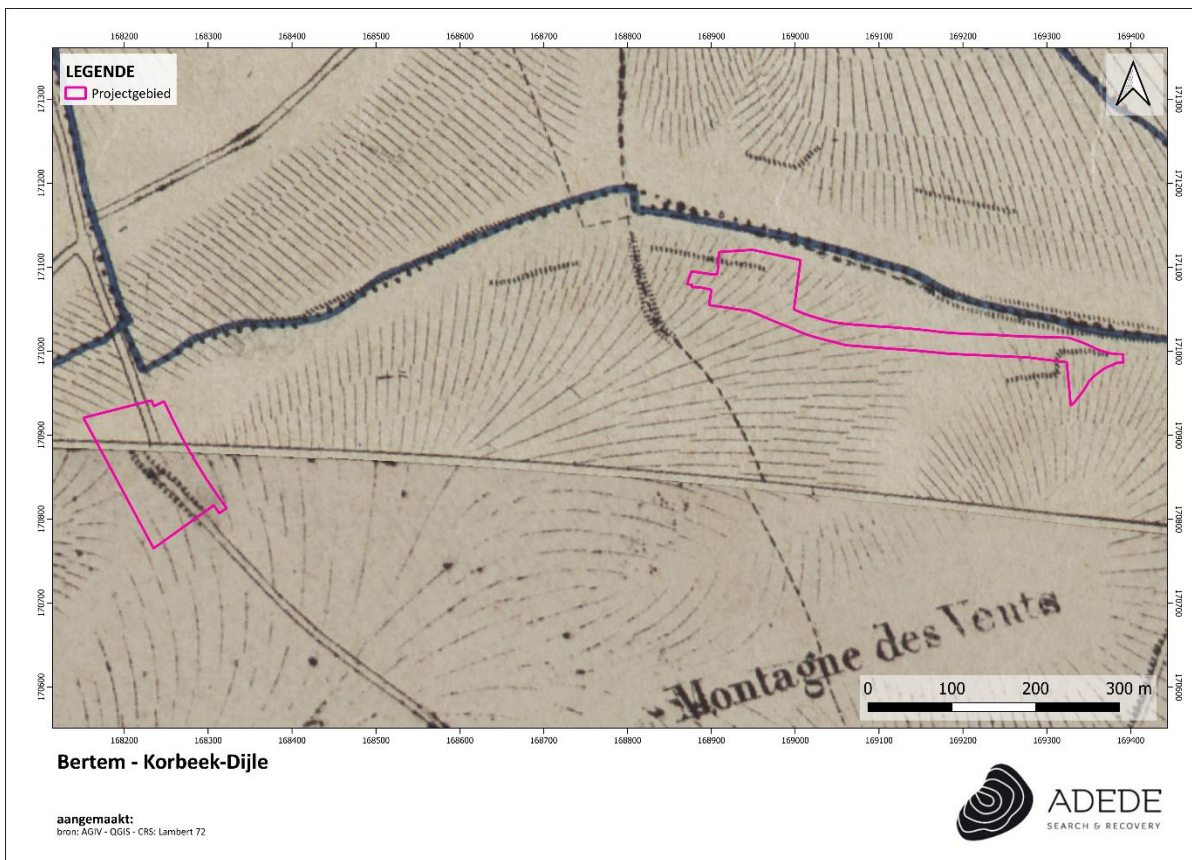
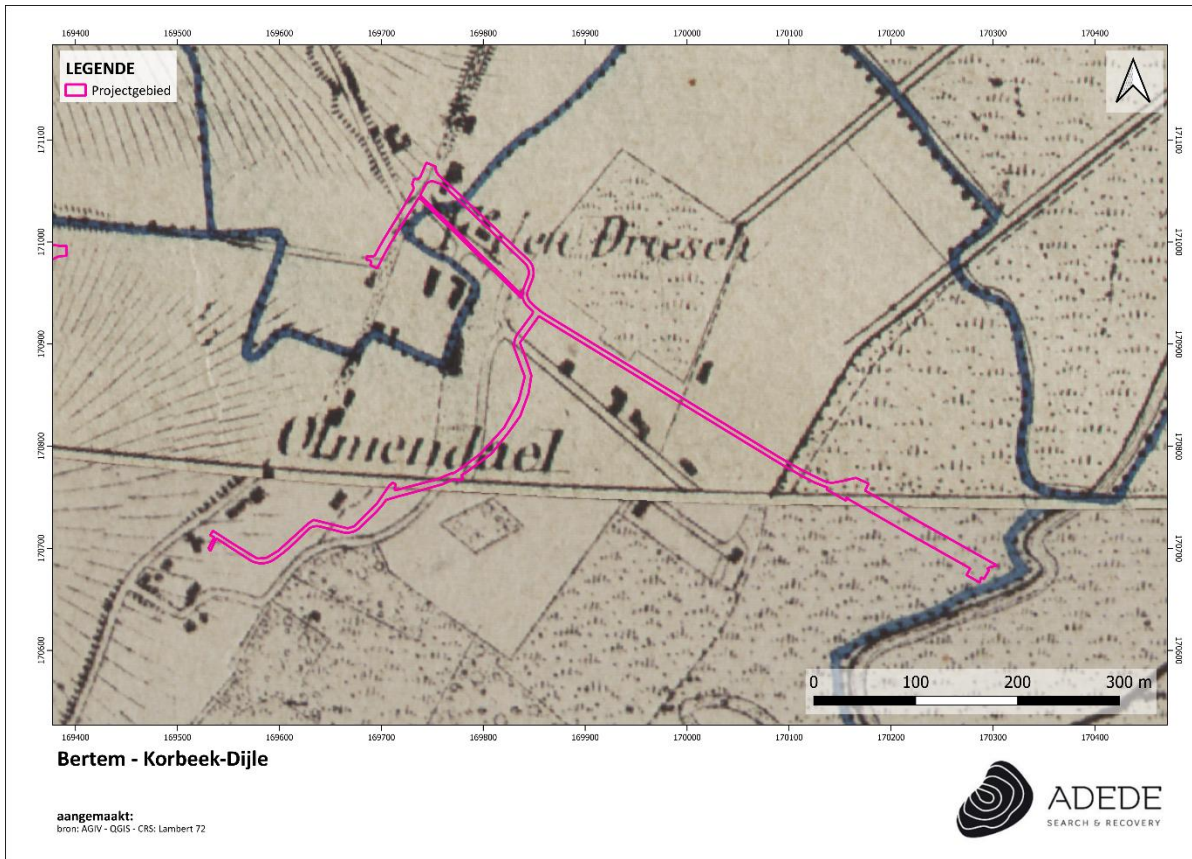
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 *Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)*

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

De situatie op deze kaart is redelijk gelijk met die op de Atlas der Buurtwegen. Waar op de eerdere kaart een gebouw met een kruis was weergegeven, staat op de kaart van Vandermaelen op vrijwel dezelfde locatie een kerkhof aangeduid. De drie afzonderlijke terreinen zijn nog steeds onbebouwd.

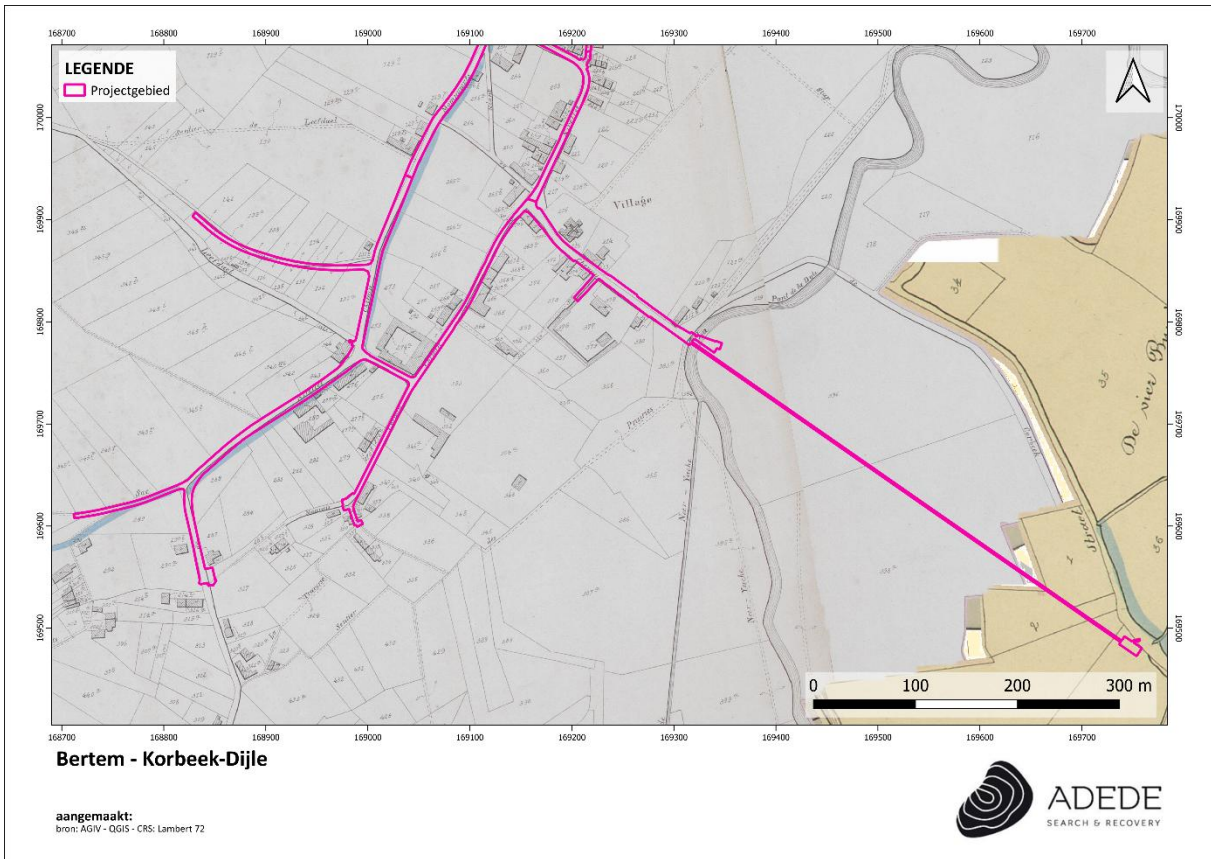

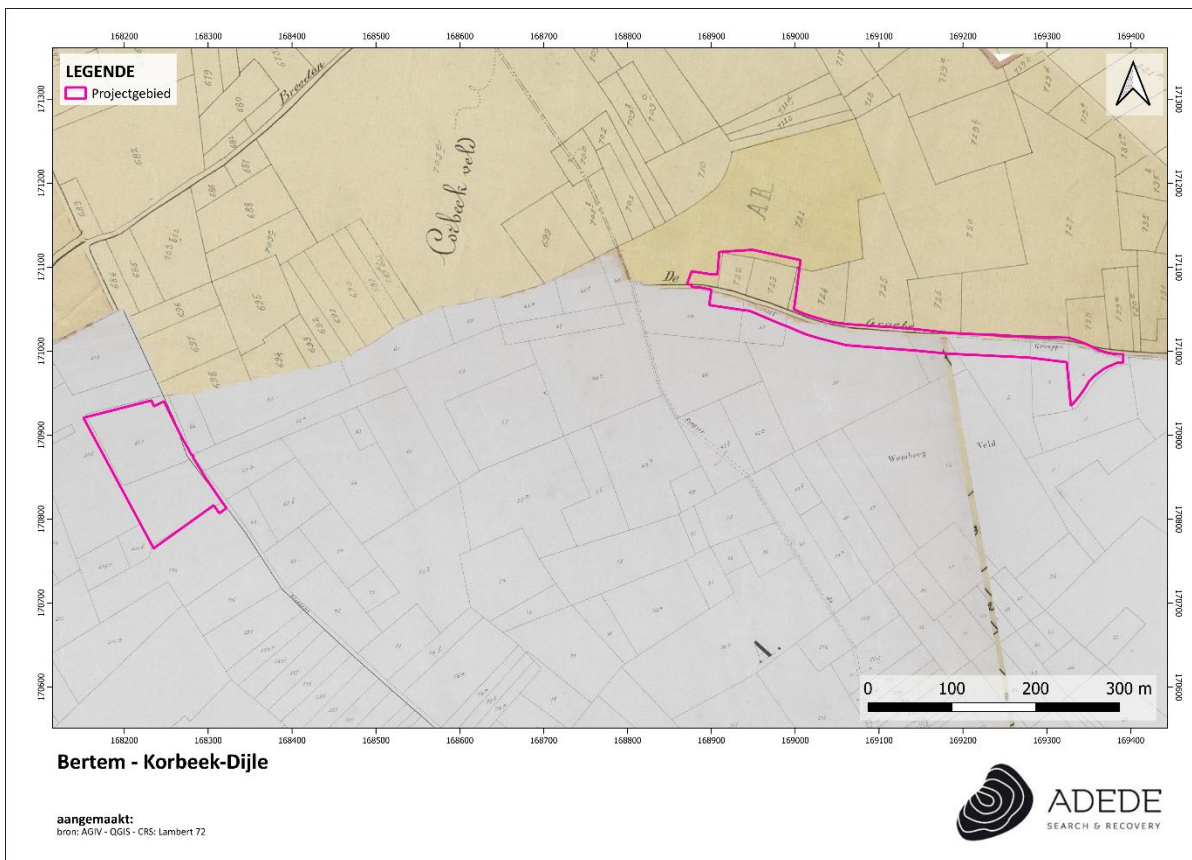
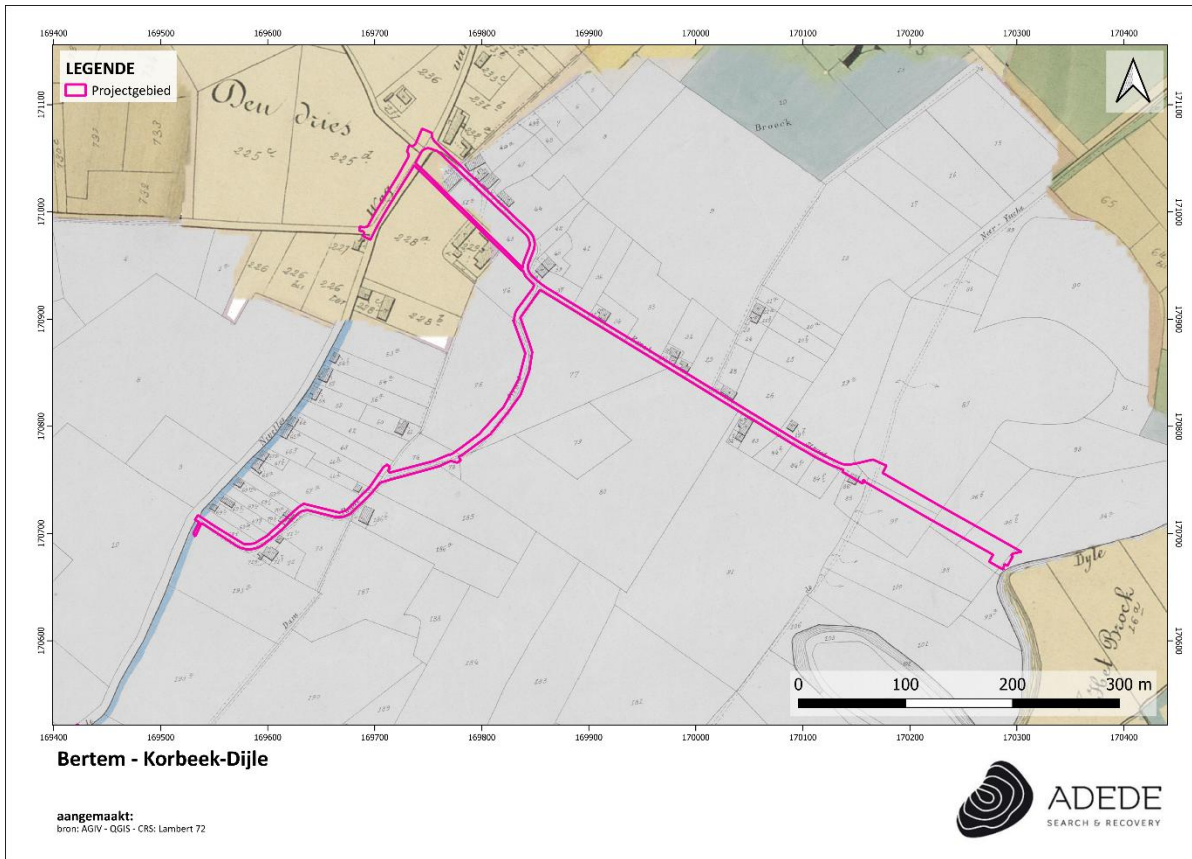
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 *Kaart van Popp (1842 – 1879)*

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

Opnieuw is de situatie sterk gelijkend met de twee voorgaande kaarten. Een verschil met de kaart van Vandermaelen, is dat hier weer een gebouw met kruis is afgebeeld zoals ook op de Atlas der Buurtwegen het geval is, eerder dan een kerkhof. Nog steeds zijn de drie afzonderlijk afgebakende terreinen van het projectgebied onbebouwd.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

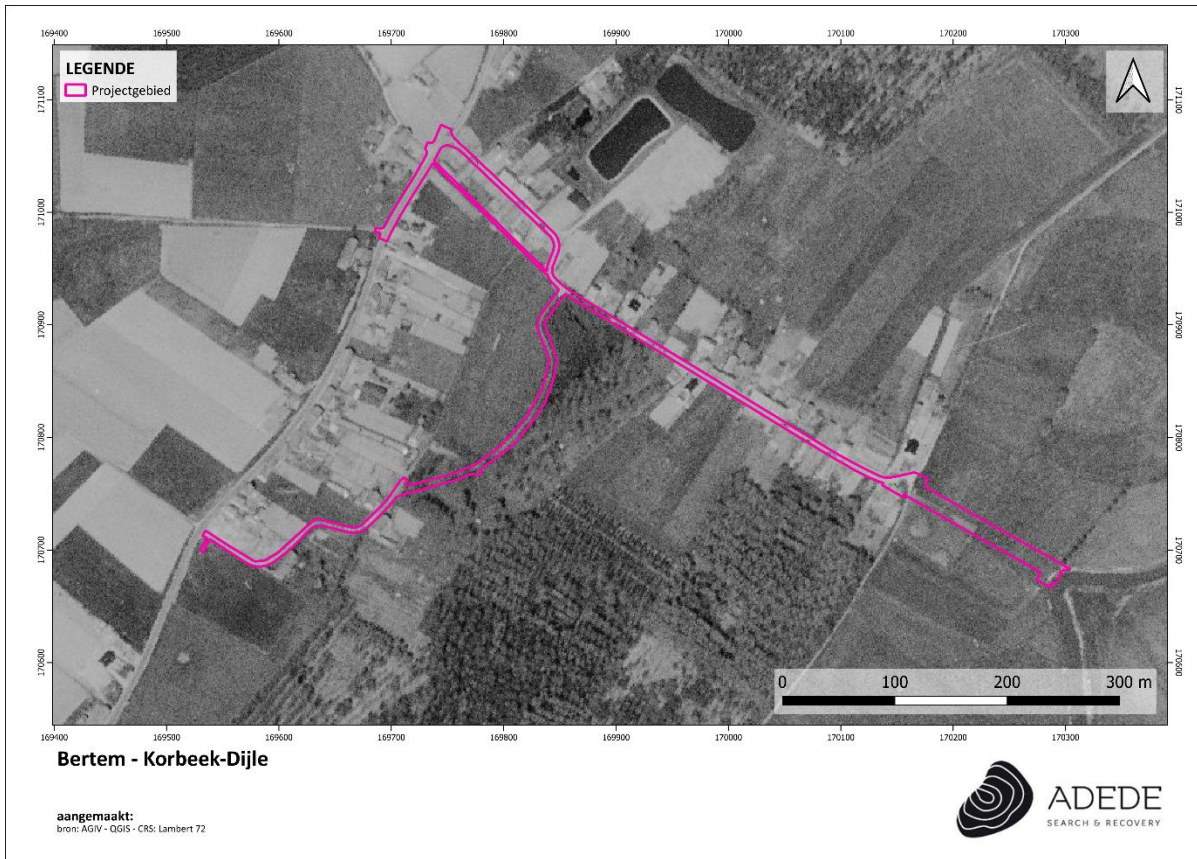
3.3.3 Luchtfoto's

3.3.3.1 Luchtfoto 1971

De orthofoto van 1971 toont de bebouwde gemeente Korbeek-Dijle, omgeven door landbouwvelden. Op het aangrenzende gebied in het zuidoosten tot noordoosten is bos aanwezig. De afzonderlijk afgebakende terreinen die het projectgebied omvat zijn op deze foto in gebruik als akkers en zijn onbebouwd. Wat wel opvalt is de aanwezigheid van een onverharde weg over het terrein ter hoogte van de vloedgracht waar een bufferbekken wordt voorzien.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Hier is te zien dat de bebouwing zich wat heeft uitgebreid. Verder is situatie van de wegtracés en de afzonderlijke terreinen die het projectgebied omvat dezelfde.

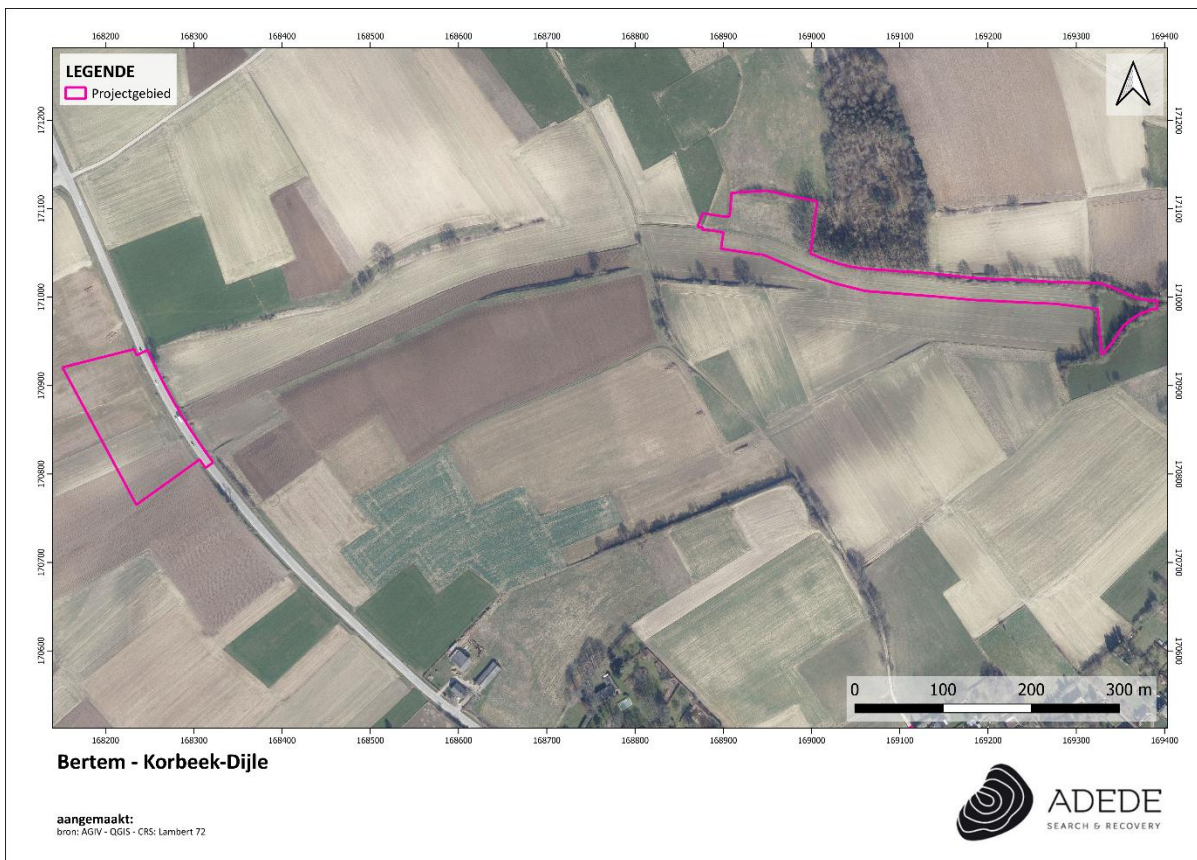
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3.3 Luchtfoto 2024

Hier en daar is enige bijkomende bebouwing zichtbaar, maar in grote lijnen is de situatie grotendeels onveranderd gebleven.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- 8244⁸, 21966⁹, 22240¹⁰, 2187¹¹ N253 Bertem en Huldenberg

De archeologienota werd opgesteld in het kader van de voorbereidende werkzaamheden voor de geplande heraanleg van de N253. De weg doorkruist verschillende delen van het plangebied, dat is opgedeeld in zeven deelgebieden en zich uitstrekt tussen Bertem en Huldenberg. De geplande werkzaamheden omvatten onder andere de afgraving van het terrein en de aanleg van nieuwe voetpaden. Het bureauonderzoek alleen leverde onvoldoende informatie op over de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het plangebied. Wel kon een archeologisch potentieel worden vastgesteld vanaf het laat-Paleolithicum. Voor zes van de zeven deelgebieden werd verder archeologisch onderzoek geadviseerd. Eén deelgebied werd uitgesloten van nader onderzoek vanwege de beperkte oppervlakte en diepte, gecombineerd met het vermoeden van een reeds sterk verstoorde bodem.

In totaal werden 17 boringen uitgevoerd, waaruit twee archeologisch relevante niveaus konden worden onderscheiden: de top van het colluvium op ca. 15 tot 50 cm onder het maaiveld en de top van de moederbodem op ca. 50 tot 125 cm onder het maaiveld. Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werden geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische site. Tijdens het veldwerk werd bovendien duidelijk dat de deelgebieden slechts beperkt geschikt zijn voor verder archeologisch onderzoek. Enerzijds vormt de verkeerssituatie ter plaatse een aanzienlijk veiligheidsrisico voor zowel weggebruikers als veldwerkers; anderzijds is het wegtracé op de meeste plaatsen te smal om onderzoek op een methodisch verantwoorde manier uit te voeren. Het merendeel van het onderzoeksgebied bestaat uit een strook met een maximale breedte van 6 tot 10 meter. Enkel in de noordelijke helft van deelgebied 1 was een voldoende brede zone aanwezig (ca. 20 meter) om op veilige afstand van het talud te kunnen werken.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd een Ap–Bt–C-profiel vastgesteld, waarbij enkel in het noordelijke deel een colluviale laag aanwezig was tussen de Ap- en Bt-horizont. Acht

⁸ Schoups, A., *Archeologienota N253 Bertem en Huldenberg 2018F140, Sint-Michiels-Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, 2018.*

⁹ Jennes, N. & Verrijckt, J., *Nota Landschappelijk bodemonderzoek Bertem Huldenberg, gewestweg N253 2022C56, Beerse: J. Verrijckt bvba, 2022.*

¹⁰ Bouckaert, K., van Baal, M., Jennes, N. & Verrijckt, J., *Nota proefsleuvenonderzoek Bertem N253 Nijvelsebaan deelgebied 1 2022D87, Beerse: J. Verrijckt bvba, 2022.*

¹¹ Bouckaert, K., van Arnhem, B. & Verrijckt, J., *Eindverslag Midden-Romeinse bewoningssporen: Archeologierapport van een opgraving ter hoogte van de N253 Nijvelsebaan te Bertem 2022E285, Beerse: J. Verrijckt, 2023.*

archeologische sporen kwamen aan het licht die, op basis van het beperkte vondstmateriaal, in de Romeinse of vroegmiddeleeuwse periode kunnen worden gedateerd. Aangezien voor deze periode in de onmiddellijke en ruimere omgeving nog geen vondstenmeldingen bekend waren, werd het potentieel tot kennisvermeerdering als hoog ingeschat. Op basis hiervan werd beslist om over te gaan tot een vlakdekkende opgraving. Tijdens deze opgraving werden in totaal 22 sporen geregistreerd, waarvan er twee een natuurlijke oorsprong bleken te hebben. Het merendeel van de sporen was antropogeen en kon worden geïnterpreteerd als paalkuilen, kuilen, een brandkuil en een leemwinningsput. Het gaat dus voornamelijk om sporen die kunnen worden toegeschreven aan bewonings- of nederzettingsactiviteiten. Twee paalkuilen lijken toe te wijzen op de aanwezigheid van een gebouwplattegrond, vermoedelijk van het type Alphen–Ekeren.

- 11508¹², 1807¹³ Bertem Nijvelsebaan

De archeologienota werd opgesteld in het kader van de verkaveling van een graslandperceel in zeven kavels bestemd voor de bouw van gezinswoningen. Voor één van de kavels wordt een nieuwe wegenis aangelegd, terwijl de overige percelen behouden blijven als natuur- en veengebied. Voor steentijdartefactensites werd een hoge archeologische verwachting vooropgesteld, voornamelijk vanwege de ligging van het plangebied in een gradiëntzone. Eveneens werd voor de vroege en volle middeleeuwen een hoge verwachting aangenomen, gelet op de situering van het terrein langs de Nijvelsebaan, die in de middeleeuwen de belangrijkste verbindingsweg vormde tussen Leuven en Nijvel.

Gezien de omvangrijke verstoring van de geplande werkzaamheden, en het voorkomen van erosiegevoelige gronden en colluviale afzettingen werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt een voorkomen van een colluviumpakket onder een relatief dunne antropogene bovengrond in alle boringen. De top van de moederbodem bevond zich op een gemiddelde diepte van 80 cm onder het maaiveld. Daarnaast bleek de bodem onderhevig te zijn geweest aan bodemerosie gezien de afwezigheid van een horizontsequentie van een paleobodem onder het colluviumpakket, ofwel het archeologisch relevante paleoloopvlak. Hierdoor vervalt de vooropgestelde verwachting voor steentijd artefactensites.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden drie profielen geregistreerd. Daaruit bleek dat colluviale afzettingen niet vlakdekkend aanwezig waren; enkel in de oostelijke helft van het terrein werd een colluviale laag vastgesteld, sterk vermengd met antropogeen materiaal. In totaal werden

¹² Van Liefferinge, N., Van Roy, J., Decramer, W., *Archeologienota Een verkaveling aan de Putstraat te Bertem 20218J381/2018J382/2018L140*, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018.

¹³ Van Liefferinge, N., *Eindverslag de opgraving aan de Nijvelsebaan in Bertem (bouwloten) 2020D5*, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2022.

33 bodemsporen geregistreerd, waaronder verschillende kuiltypes. Opvallend was een cluster paalkuilen van een gebouwplattegrond, die volledig werd doorsneden door een greppel.

Op basis van het rijkelijk aanwezige vondstmateriaal kon de vindplaats worden gedateerd vanaf het einde van de vroege middeleeuwen tot en met het einde van de volle middeleeuwen. Daarnaast wijzen sommige elementen mogelijk op een Romeinse aanwezigheid in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

Uit de opgraving blijkt dat op de locatie woonplaatsen uit de volle middeleeuwen aanwezig waren, aangezien het merendeel van de aardewerkfragmenten uit deze periode dateert. De aardewerktypes duiden erop dat de bewoners een zekere mate van welstand genoten. De hoge fragmentatiegraad van het aardewerk en de willekeurige verspreiding ervan binnen de spoorvullingen suggereren dat het om verspreid nederzettingsafval gaat.

De landschappelijke ligging van de vindplaats, aan de rand van de Dijle, in combinatie met de relatief grote hoeveelheid dierlijk bot in de vullingen, wijst op een intensieve bewoning tijdens de volle middeleeuwen, met agrarische activiteiten waarin veeteelt een belangrijke rol speelde.

13246¹⁴, 1808¹⁵ Bertem Nijvelsebaan

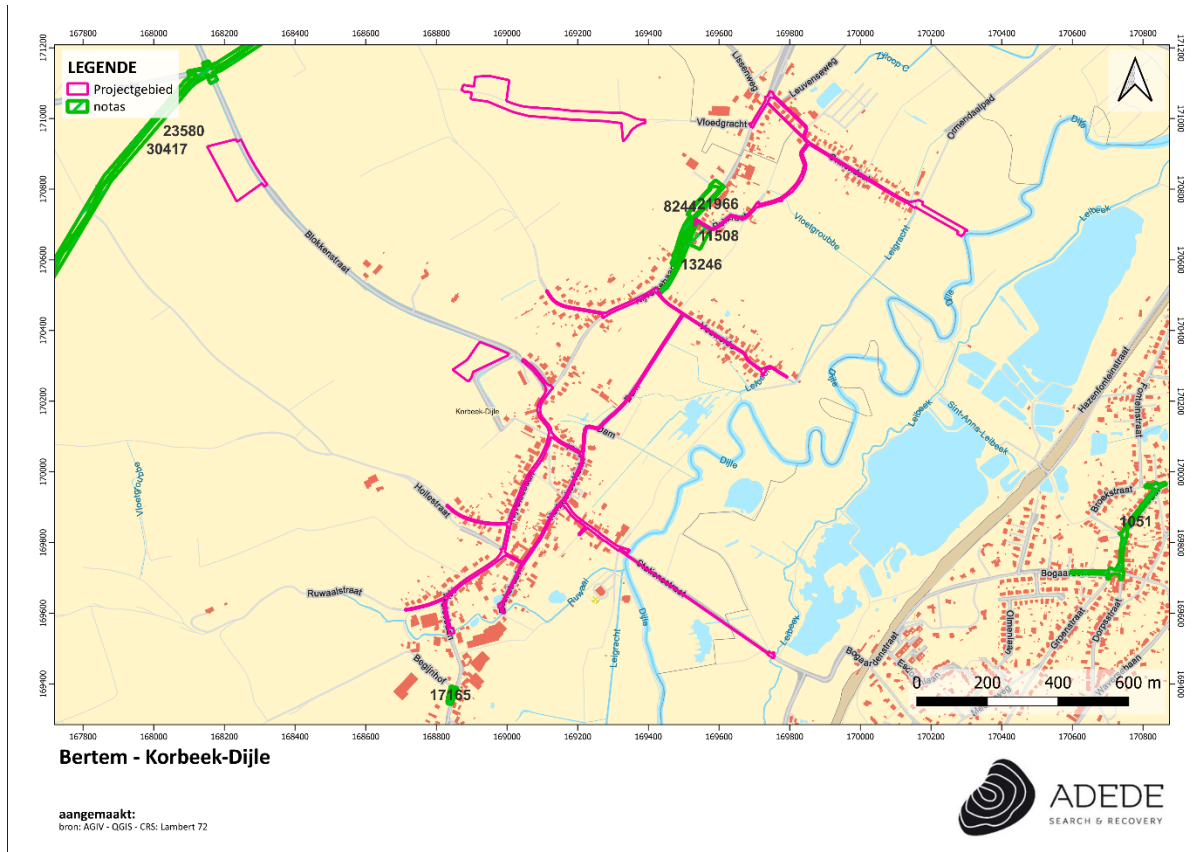
De archeologienota werd opgesteld in het kader van de aanleg van een nieuwe weg en een gescheiden rioleringsstelsel voor twee verkavelingen. Het projectgebied grenst aan een terrein waarvoor in 2018 al een archeologienota (ID 11508) is opgemaakt en een proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd. In dat onderzoek werden sporen en vondsten aangetroffen die duiden op een nederzetting uit het eind van de vroege middeleeuwen tot en met het einde van de volle middeleeuwen, maar waarvan de grensechter niet werd vastgesteld. Hierdoor wordt aangenomen dat deze nederzetting zich uitstrekt in het vergunningsgebied van de huidige archeologienota. Op basis van deze gegevens werd de kans op het aantreffen van nederzettingssporen uit deze periode als zeer hoog beoordeeld, waarna een vlakdekkende opgraving van het vergunningsgebied werd geadviseerd.

Binnen het opgravingsgebied werd een vindplaats met bodemsporen uit de volle middeleeuwen geregistreerd. De archeologische waarden worden geïnterpreteerd als resten van een landelijke nederzetting of bewoningskern gelegen tussen de gehuchten Ormendaal en Veeweide. Ondanks de hoge dichtheid aan (paal)kuilen konden geen duidelijke structuren, zoals gebouwplattegronden, worden vastgesteld. Het hoge aandeel dierlijk bot in de spoorvullingen,

¹⁴ Engels, L. & De Raymaeker, A., *Archeologienota Het archeologischvooronderzoek aan de Nijvelsebaan te Bertem 2019L17*, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2019.

¹⁵ Van Liefferinge, N., *Eindverslag de opgraving aan de Nijvelsebaan in Bertem (wegenis) 2020D5*, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba: 2022.

evenals de aanwezigheid van dierbegravingen, duidt op een bestaans- en mogelijk markteconomie met een sterke nadruk op veeteelt.

Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

Vondsten van lithisch materiaal, zoals een microkling, boortjes, een geretoucheerde afslag en verbrande silex geven aan dat de omgeving van het projectgebied al sinds de steentijd werd bezocht door jager-verzamelaarsgemeenschappen. Ook voor de Romeinse periode zijn er in de omgeving vondsten bekend, waaronder twee paalkuilen die mogelijk wijzen op bewoning in deze tijd. Een

belangrijk element uit deze periode, dat ook tijdens de middeleeuwen van betekenis bleef, is een Romeinse weg ter hoogte van het tracé van de Nijvelsebaan, langs welke in de middeleeuwen bewoningskernen ontstonden. Voor deze periode zijn dan ook met zekerheid sporen van bezetting gevonden, mogelijk met een focus op veeteelt activiteiten. Voor de Nieuwe en Nieuwste Tijd zijn eveneens vondsten bekend, voornamelijk aardewerk uit de 17de, 18de en 19de eeuw gevonden door middel van veldkarteringen.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
165405 ¹⁶ Kaartstudie	1m	18 ^{de} eeuw	Hoeve Overbist. Ferrariskaart als terminus ante quem
983627 ¹⁷ Opgraving	2m	Romeinse periode	Het tracé van de huidige Nijvelsebaan (N253) - parallel met de linker valleiflank van de Dijle - zou overeenkomen met het tracé van een Romeinse weg en vormde tijdens de (volle) middeleeuwen de enige grote verbindingsweg tussen Leuven en Nijvel. Langs deze weg ontstonden talrijke bewoningskernen, waaronder het dorp Korbeek-Dijle en de gehuchten Ormendaal en Veeweide. Op de Ferrariskaart (ca. 1775) is te zien dat de bewoning van de gehuchten zich uitstreckte langs de NW-ZO georiënteerde veldwegen en vloedgrachten die aansluiten op de Nijvelsebaan. Het projectgebied situeert zich aan de Putstraat tussen het gehucht Ormendaal ("Olmendaal" op de Ferrariskaart) in het noorden en het gehucht Veeweide in het zuiden.
223047 ¹⁸ Opgraving,	2m	Volle middeleeuwen	Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 33 antropogene bodemsporen aangetroffen en 118 vondsten met een datering van het einde van de vroege middeleeuwen en het

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hoeve Overbist [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165405> (geraadpleegd op 18 november 2025).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Nijvelsebaan-Wegenis [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983627> (geraadpleegd op 18 november 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Nijvelsebaan-Bouwloten [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/223047> (geraadpleegd op 18 november 2025).

<p>Archeologisch onderzoek met ingreep</p>			<p>begin van de volle middeleeuwen. Het areaal werd opgegraven.</p> <p>Binnen het opgravingsareaal is een vindplaats met bodemsporen uit de volle middeleeuwen geregistreerd. De archeologische waarden worden geïnterpreteerd als relictten van een landelijke nederzetting of bewoningskem tussen de historische gehuchten Ormendaal en Veeweide. Ondanks de hoge densiteit aan (paal)kuilen - die zich duidelijk aftekenden in de ondergrond - konden geen structuren zoals gebouwplattegronden worden afgeïjnd. Het hoge aandeel dierlijk bot uit de spoorvullingen en de aanwezigheid van dierbegravingen suggereert een bestaans- en wellicht zelfs een markteconomie met een focus op veeteelt.</p> <p>De ligging van de site langs een belangrijke middeleeuwse weg, die zorgde voor een verbinding tussen de steden Leuven en Nijvel, wijst mogelijk op de productieoriëntatie (voedingswaren) van de veehouders naar de stedelijke centra (<i>in casu</i> de Leuvense markt).</p> <p>In een waterkuil of -put uit de volle middeleeuwen bevatte een vulling (op ca. 4 m onder het maaiveldniveau) fragmenten van wortelstokken of rhizomen van de paardenstaartsoort <i>Equisetum palustre</i>. Deze plantensoort gedijt op natte (moerassige) gronden, wat overeenstemt met de (paleo)landschappelijke gesteldheid ten oosten van het projectgebied.</p> <p>Los van een beperkt aantal intrusieve fragmenten van Romeins aardewerk wordt de</p>
--	--	--	--

		Finaal paleolithicum, mesolithicum	<p>vindplaats op basis van het vondstmateriaal gedateerd in de volle middeleeuwen (9de-12de eeuw).</p> <p>Lithisch materiaal bleef beperkt tot één (contextloze) vondst van een microkling met sterke longitudinale kromming en corticale hiel (l: 3,55 cm, br: 1,85 cm, d: 0,4 cm) in (licht gepatineerde) vuursteen. Het artefact - dat slechts algemeen kan worden gedateerd in de periode vanaf het laat/finaal-paleolithicum t.e.m. het laat-mesolithicum - suggereert de toenmalige aanwezigheid van jager-verzamelaars in en rond de Dijlevallei.</p>
<p>983634¹⁹</p> <p>Vooronderzoek met ingreep</p>	12m	Romeinse tijd, vroege middeleeuwen	<p>Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden behalve verstoorde of gestuite boorprofielen twee profieltypes aangeboord: een profiel met de moederbodem meteen onder de toplaag en een profiel waarbij tussen de moederbodem en de toplaag colluvium was te zien. Zowel de top van het colluvium, als de top van de laat-pleistocene, eolische sedimenten gelden als archeologisch leesbare niveaus. Op het terrein werd echter duidelijk dat de zones moeilijk te onderzoeken zijn met de graafmachine. De onderzoekssituatie is onveilig voor zowel het verkeer op de N253 als de uitvoerders van het veldwerk. Daarnaast bestaat het grootste gedeelte van het gebied uit een strook met een maximaal te onderzoeken breedte van 6 à 10 m. De kosten tegen de kenniswinst afwegend is dergelijk vervolgonderzoek niet te verantwoorden. De uitzondering vormt de</p>

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: N253 Nijvelsebaan (Deelgebied 1) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983634> (geraadpleegd op 18 november 2025).

			<p>noordelijke helft van deelgebied 1, waar nog een strook van 20 m beschikbaar is en op veilige afstand van het talud kan worden gewerkt. Hiervoor wordt een nieuw programma van maatregelen opgesteld. De zuidelijke helft van deelgebied 1, alsook de andere deelgebieden worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling. Gelet op de uitgevoerde onderzoeken om de steentijdverwachting na te gaan, is de aanwezigheid van een prehistorische site weinig waarschijnlijk. Echter kan er zéér lokaal nog een steentijdvindplaats worden aangetroffen die bij de voorgaande onderzoeken niet werd gedetecteerd.</p>
<p>988417²⁰ Opgraving</p>	8m	Midden-Romeinse tijd	<p>Tijdens dit onderzoek werden er bewonings- of nederzettingssporen aangetroffen die in de midden-Romeinse tijd gedateerd kunnen worden. Twee paalkuilen zijn wellicht toe te schrijven aan een gebouwplattegrond van het Alpen-Ekerentype. Net ten zuidwesten van de vermoedelijke gebouwplattegrond werd een brandkuil aangetroffen. In deze brandkuil werden twee kommetjes met een gebogen wand en een hoge voet van het Dragendorff 40-type teruggevonden. Dergelijk type komt voor vanaf 100, maar vooral vanaf 150 n. Chr. Deze datering komt bovendien vrij goed overeen met het bekomen resultaat van het houtskoolstaal. Op basis van dit staal is het spoor namelijk te dateren tussen 120 en 240 n. Chr. (95,4%). Met 56,1% is de datering tussen 150 en 220 n. Chr. te situeren.</p>

²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Nijvelsebaan (deelgebied I) [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/988417> (geraadpleegd op 18 november 2025).

In het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied werd een onregelmatig spoor aan het licht gebracht (S1 en S13). De interpretatie van deze grote, onregelmatig kuil is vrij onduidelijk. Mogelijk gaat het om een extractiekuil die in functie van leemwinning moet gezien worden. Een aanwijzing hiervan is de omvang, de diepte en de steile wanden. De kuil is zo diep uitgegraven om de gele/kalkrijke leem te kunnen winnen, wellicht omwille van de betere kwaliteit. Op de kalkrijke leem groeit immers minder snel begroeiing. De leem werd mogelijk gebruikt voor o.a. het optrekken van landelijke (vakwerk)huizen (gebouw H1?).

Naast het aardewerk werd Romeins bouw materiaal, natuursteen, metalen objecten en metaalslakken gerecupereerd. In totaal werden er 34 fragmenten van bouwceramiek gerecupereerd. Het betreft daarbij voornamelijk fragmenten van Romeinse dakpannen (vnl. tegulae en één imbrex).

Onder de natuurstenen werden twee fragmentjes in tefriet aan het licht gebracht die wellicht afkomstig zijn van een maalsteen (i.f.v. graanverwerking). In de sporen werden drie metaalvondsten aangetroffen. Het betreft daarbij twee nagels en een niet nader te determineren object. Bij de metaal- of ijzerslakken gaat het in alle gevallen om smeedslakken die erop wijzen dat in de

		Nieuwe tijd	<p>directe omgeving ijzer gesmeed en/of bewerkt werd.</p> <p>Er werden ook nog 12 andere sporen aangetroffen waarvan de betekenis of functie onduidelijk is. Deze sporen kunnen niet verder gedefinieerd worden als 'kuil'. De meeste kuilen zijn vrij ondiep (tot ca. 10 cm diep) bewaard gebleven. Een aantal kuilen hiervan bevatten vrij veel vondstmateriaal en kunnen mogelijk (secundair) gebruikt zijn als afvalkuil. In één kuil werden drie scherven teruggevonden die wellicht toebehoren tot eenzelfde individu die vermoedelijk kunnen toegeschreven worden aan een bord van het type Dragendorff 18/31. Dit type wordt gedateerd tussen ca. 110 en 140 n. Chr.</p> <p>Op basis van het aardewerk kunnen de meeste sporen in de (midden-)Romeinse periode gedateerd worden. Er werd één greppel aangesneden dat op basis van de inhoud (geel en lichtbruine leem) wellicht niet ouder is dan de post-middeleeuwse periode. In de sporen werd er o.a.: Romeins handgevormd aardewerk (zowel ruw- als gladwandig), oxiderend gebakken Lowlands Ware, Terra Sigillata, Belgische of Gallo-Belgische waar, grijs Lowlands Ware, een deksel in een oranje-beige baksel, witbakkend aardewerk, geverfd aardewerk, een rand van een dolium en een oor van een amfoor teruggevonden.</p> <p>Post-middeleeuwse greppel.</p>
--	--	-------------	---

165064²¹ Erfgoedonderzoek	28m	WOII	Bunker LW3 KW linie: verdediging 1ste lijn
150659²² Veldkartering	19m	Steentijd	Een boortje uit grijze silex met op beide boorden een steile retouche.
210774²³ Metaaldetectie	57m N	Late middeleeuwen	Gespje met zeer mooi patina, biljoen? Minimaal 14de eeuws
4779²⁴ Veldkartering	81m N	Steentijd	Een stuk met verbrijzelde boord uit grijze silex.
210771²⁵ Metaaldetectie	9m	Late middeleeuwen	Munten: Namen, Willem II [1391-1418], dubbele mijt
150658²⁶ Veldkartering	14m	Steentijd	Een ongeretoucheerde afslag uit grijze silex.
150658²⁷ Kaartstudie	1m	18 ^{de} eeuw	Kerk + kerkhof
219213²⁸ Kaartstudie	1m	19 ^{de} eeuw	Site met walgracht.
165063²⁹ Erfgoedonderzoek	12m	WOII	Bunker LW 4 KW linie: verdediging 1ste lijn
2647³⁰ Kaartstudie	3m	18 ^{de} eeuw	Kaart van Ferraris als terminus ante quem

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Bunker LW 3 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165064> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Veeweide [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150659> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Blokkenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210774> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Lazendelle [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/4779> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kostersberg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210771> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Korbeekse Kerkstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150658> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kerk + kerkhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212883> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Site met walgracht [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/219213> (geraadpleegd op 18 november 2025).

²⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Bunker LW 4 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165063> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Site met walgracht [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2647> (geraadpleegd op 18 november 2025).

980824³¹ Vooronderzoek zonder ingreep, metaaldetectie	156m Z	Middeleeuwen Late middeleeuwen, Romeinse tijd WOII	<p>Fragmenten van een (kogel)pot uit de volle of late middeleeuwen. De andere kuilen bevatten geen diagnostisch materiaal.</p> <p>Zeer fragmentaire stukjes Romeins en laatmiddeleeuws aardewerk, een fragment van een imbrex en een geperforeerd stukje koper (beslag) werden aangetroffen.</p> <p>Er werd een concentratie van 22 Britse kogelhulzen aangetroffen tijdens het uitvoeren van de metaaldetectie.</p>
15001³² Veldkartering	500m ZO	17 ^{de} eeuw	Lichtglooiende helling gedeeltelijk doormidden gesneden door reliëfverschil en geul. Geprospecteerd in raaien van 3m in N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15002³³ Veldkartering	578m ZO	Steentijd 17 ^{de} eeuw	Vlak veld geprospecteerd in raaien van 3m in N-Z richting. Oostelijk deel (zone 3A, perceel 467) opnieuw geprospecteerd in 2x2m gridpatroon voor lithische artefacten. Westelijk deel (zone 3B) geen vondsten. Oostelijk deel (3A) background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15003³⁴ Veldkartering	670m ZO	Steentijd 17 ^{de} eeuw	2 stukken verbrande silex Vlak tot licht hellend terrein geprospecteerd in raaien van 3m N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.

³¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: N 253 [online], <https://id.erfgoed.net/waamemingen/980824> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waamemingen/15001> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 3 [online], <https://id.erfgoed.net/waamemingen/15002> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 4 [online], <https://id.erfgoed.net/waamemingen/15003> (geraadpleegd op 18 november 2025).

15007³⁵ Veldkartering	775m ZO	Steentijd 17 ^{de} eeuw	2 fragmenten verbrande silex Braakliggend maïsveld, geprospecteerd in raaien van 3m, in N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal
15016³⁶ Veldkartering	896m ZO	Steentijd 17 ^{de} eeuw	1 stuk verbrande silex 1 afslag Groenbemesterszone + deel glooiend veld, geprospecteerd in raaien van 3m, in N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15023³⁷ Veldkartering	1044m ZO	Middeleeuwen 17 ^{de} eeuw	1 zeer verweerde en twijfelachtige Andenne scherf L-vormig perceel naast bos, geprospecteerd in raaien van 5m, volgens O-W richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15149³⁸ Veldkartering	763m W	Middenneolithicum 17 ^{de} eeuw	3 Michelsberg artefacten (waaronder 1 extreem verse grote kling) Zeer uitgestrekt hellend geheel van percelen van onregelmatige vorm, geprospecteerd in raaien van 5m, in NW-ZO en O-W richtingen. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15155³⁹ Veldkartering	448 NW	Late middeleeuwen 17 ^{de} eeuw	Lokaal grijs en rood geglaazuurd aardewerk uit de late middeleeuwen Vlak akker, geprospecteerd in raaien van 5m, in N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.

³⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 8 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15007> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 17 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15016> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kinderveld Zone 24 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15023> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leefdaal Zone 149 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15149> (geraadpleegd op 18 november 2025).

³⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leefdaal Zone 155 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15155> (geraadpleegd op 18 november 2025).

15154⁴⁰ Veldkartering	471m NW	Steentijd 17 ^{de} eeuw	1 fragment van een kling bij algemene prospectie van zone 154. Licht hellend akker, geprospecteerd in raaien van 5m, in N-Z richting. Aanliggend akker (zuidelijk, percelen 281C, 298D, 298E, 298F) geprospecteerd in 2x2m gridpatroon voor lithische artefacten. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
15153⁴¹ Veldkartering	813m NW	Romeinse tijd 17 ^{de} eeuw	Romeinse scherf (onzeker) Licht hellend veld, geprospecteerd in raaien van 5m, in N-Z richting. Background scatter van 17e, 18e en 19e eeuws materiaal.
210032⁴² Veldkartering	911NW		Munt: deniertje Hendrik II , Leuven, 1231-1291 ?
5161⁴³ Erfgoedonderzoek, Kaartstudie	997m ZO	Volle middeleeuwen	Parochiekerk Sint-Anna: In 1758 heropgebouwd In oorsprong een romaans zaalkerkje (11de E); alleen de Romaanse toren bleef bewaard 11de eeuw
208599⁴⁴ Veldkartering	300m Z	Steentijd	Silex schraper - getoucheerde afslag 6.5 cm x 2.5 cm

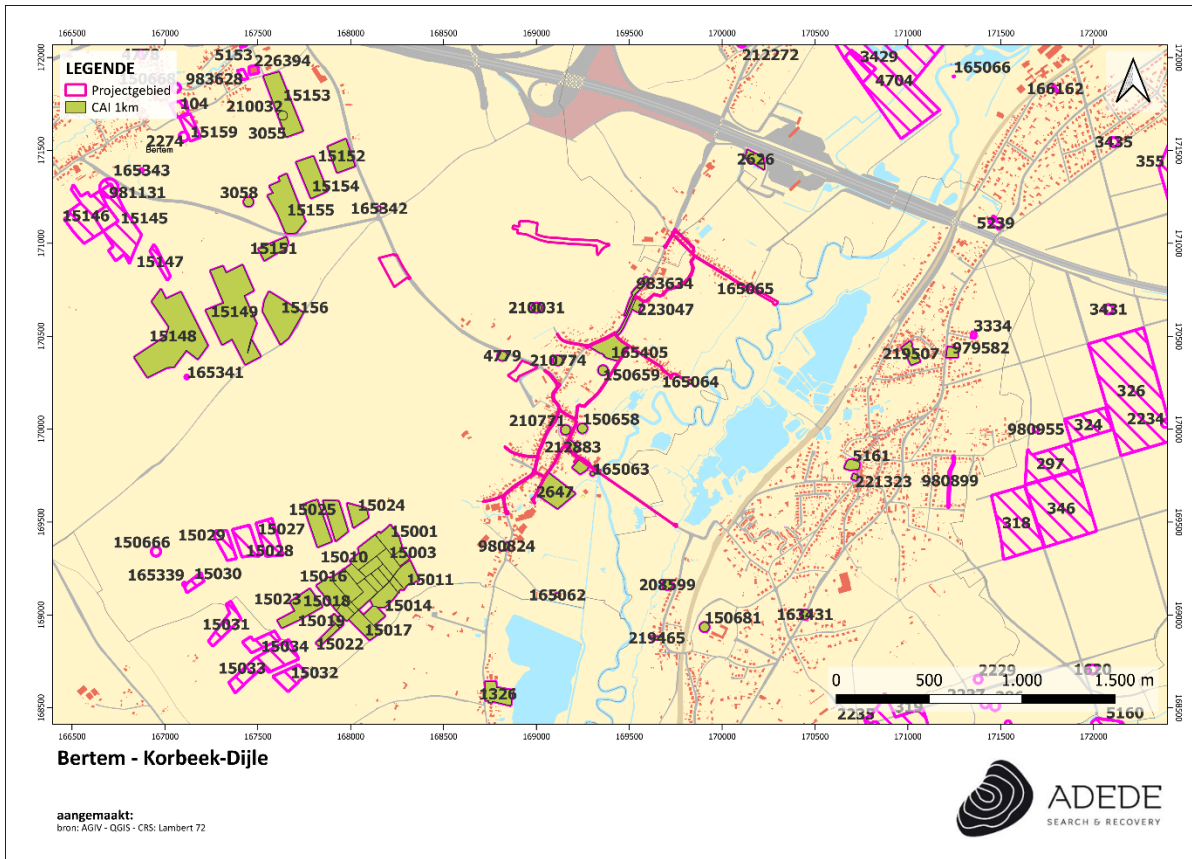
⁴⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leefdaal Zone 154 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15154> (geraadpleegd op 18 november 2025).

⁴¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leefdaal Zone 153 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/15153> (geraadpleegd op 18 november 2025).

⁴² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Poelstraat II [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/210032> (geraadpleegd op 18 november 2025).

⁴³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Parochiekerk Sint-Anna [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/5161> (geraadpleegd op 18 november 2025).

⁴⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Ophemstraat I [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/208599> (geraadpleegd op 18 november 2025).

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel, bekkens en heraanleg van de openbare weg in Korbeek-Dijle (Bertem), werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

4.1 Bevindingen bureauonderzoek

Het projectgebied omvat een uitgestrekt wegtracé en drie afzonderlijke terreinen en bevindt zich op de overgang tussen hoger gelegen leemgronden en het lager gelegen alluviale gebied van de Dijle ten zuidoosten van het projectgebied. Hierdoor vertoont het projectgebied aanzienlijke variatie in hoogteligging. Het zuidelijk gelegen wegtracé reikt van ca. 56,38 m TAW in het noordwesten tot ca. 25,75 m TAW in het zuidoosten. Het meer noordoostelijke wegtracé varieert tussen ca. 36,66 m TAW en ca. 23,48 m TAW. Het terrein aan de Blokkenstraat, waar een bufferbekken wordt aangelegd, ligt gemiddeld op ca. 58,23 m TAW en helt oostwaarts af met ca. 2,69 m. Het tweede bufferbekkenterrein kent een gemiddelde hoogte van ca. 41,45 m TAW en helt af van noordwest naar zuidoost over ongeveer 10 m. Het terrein voor grondverbetering, eveneens aan de Blokkenstraat gelegen, bevindt zich gemiddeld op ca. 46,58 m TAW en helt af van zuidwest naar noordoost met een hoogteverschil van ca. 2,26 m.

In de omgeving bevinden zich meerdere waterlopen, waaronder de Ruwaal, de Leigracht en de Vloetgroubbe, die allen afwateren richting de Dijle, gelegen op variabele afstand ten zuidoosten van het projectgebied. De bodem binnen het projectgebied bestaat uit: kunstmatige gronden (**OB**), droge lemig zandbodems met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (**Sbf**), zeer droge tot matig natte stenige leembodems met onbepaald profiel (**GAx**), natte leembodems zonder profiel (**Aep**), matig

natte leembodems zonder profiel (**Adp1**), natte tot zeer natte leembodems zonder profiel (**Alp**), droge leembodems met textuur B of structuur B horizont (**AbB**), droge leembodems zonder profiel (**Abp1**), zeer natte leembodems zonder profiel (**Afp**).

De CAI locaties in de directe omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar de mogelijke aanwezigheid van archeologica op het plangebied. Een aantal vondsten van lithisch materiaal wijzen op een zeer vroege menselijke aanwezigheid in de omgeving van het projectgebied. (CAI 223047): Op ca. 2 meter werd een contextloze microkling gevonden en wordt algemeen gedateerd in de periode vanaf het laat/finaal paleolithicum t.e.m. het laat mesolithicum. (CAI 150658): Op ca. 14 meter afstand van het projectgebied werd een ongeretoucheerde afslag in grijze silex gevonden. (CAI 150659): Op ca. 19 meter van het projectgebied kwamen boortjes uit grijze silex aan het licht. Beide boorden waren voorzien van een steile retouche. (CAI 15003): Op ca. 670 m ten zuidoosten werden twee stukken verbrande silex gevonden. En nog eens op ca. 775 meter ten zuidoosten van het projectgebied (CAI 15007). (CAI 15149): Drie artefacten waaronder één extreem verse grote kling werden op ca. 763 meter afstand van het projectgebied aangetroffen. Alle drie worden ze toegeschreven aan de Michelsbergcultuur. Heel wat lithische vondsten werden daarnaast ook aangetroffen ten zuidwesten van het gehele projectgebied. Daar werden verschillende veldprospecties uitgevoerd.

Voor de Romeinse periode zijn een enkele belangrijk archeologische waarnemingen in de buurt van het projectgebied bekend. (CAI 983627): Op ca. 2 meter van het projectgebied, zou het tracé van de huidige Nijvelsebaan overeenkomen met het tracé van een Romeinse weg, die tijdens de (volle) middeleeuwen de enige grote verbindingsweg vormde tussen Leuven en Nijvel. Langs deze weg ontstonden talrijke bewoningskernen, waaronder het dorp Korbeek-Dijle en de gehuchten Ormendaal en Veeweide. Op de Ferrariskaart (ca. 1775) is te zien dat de bewoning van de gehuchten zich uitstrekte langs de NW-ZO georiënteerde veldwegen en vloedgrachten die aansluiten op de Nijvelsebaan.

(CAI 988417): Op ca. 8 meter van het projectgebied werd een opgraving uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek werden er bewonings- of nederzettingssporen aangetroffen die in de midden-Romeinse tijd gedateerd kunnen worden. Twee paalkuilen zijn wellicht toe te schrijven aan een gebouwplattegrond van het Alpen-Ekerentype. Net ten zuidwesten van de vermoedelijke gebouwplattegrond werd een brandkuil aangetroffen. In deze brandkuil werden twee kommetjes met een gebogen wand en een hoge voet van het Dragendorff 40-type teruggevonden. Dergelijk type komt voor vanaf 100, maar vooral vanaf 150 n. Chr. Deze datering komt bovendien vrij goed overeen met het bekomen resultaat van het houtskoolstaal. Op basis van dit staal is het spoor namelijk te dateren tussen 120 en 240 n. Chr. (95,4%). Met 56,1% is de datering tussen 150 en 220 n. Chr. te situeren. In het noordoostelijke

deel van het onderzoeksgebied werd een onregelmatig spoor aan het licht gebracht (S1 en S13). De interpretatie van deze grote, onregelmatig kuil is vrij onduidelijk. Mogelijk gaat het om een extractiekuil die in functie van leemwinning moet gezien worden. Een aanwijzing hiervan is de omvang, de diepte en de steile wanden. Naast het aardewerk werd Romeins bouw materiaal, natuursteen, metalen objecten en metaalslakken gerecupereerd. In totaal werden er 34 fragmenten van bouwceramiek gerecupereerd. Het betreft daarbij voornamelijk fragmenten van Romeinse dakpannen (vnl. tegulae en één imbrex). Onder de natuurstenen werden twee fragmentjes in tefriet aan het licht gebracht die wellicht afkomstig zijn van een maalsteen (i.f.v. graanverwerking). In de sporen werden drie metaalvondsten aangetroffen. Het betreft daarbij twee nagels en een niet nader te determineren object. Bij de metaal- of ijzerslakken gaat het in alle gevallen om smeedslakken die erop wijzen dat in de directe omgeving ijzer gesmeed en/of bewerkt werd.

(CAI 983634): Op ca. 12 meter van het projectgebied werden bij vooronderzoek met ingreep twee archeologisch leesbare niveaus aangetroffen namelijk, de top van afzettingsmateriaal (colluvium) en de top van de moederbodem. Bij de daaropvolgende vlakdekkende opgraving werden 22 sporen geregistreerd – onder andere paalkuilen, kuilen, een brandkuil en een leemwinningsput – die als bewonings- of nederzettingssporen konden worden geïnterpreteerd. (CAI 980824): Bij vooronderzoek zonder ingreep en een metaaldetectie op 156 meter ten zuiden van het projectgebied werden zeer fragmentaire stukjes Romeins aardewerk aangetroffen, naast een fragment van een imbrex en een geperforeerd stukje koper(beslag). (CAI 15153): Bij een veldkartering op ca. 813 meter ten noordwesten van het projectgebied kwam vermoedelijk een Romeinse scherf aan het licht.

Voor de middeleeuwse periode zijn eveneens interessante waarnemingen vastgesteld. (CAI 223047): Op ca. 2 meter van het projectgebied werd tijdens de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek 33 antropogene bodemsporen en 118 vondsten geregistreerd. Het areaal werd opgegraven waarbij een vindplaats met bodemsporen uit de volle middeleeuwen werd geregistreerd. De archeologische waarden worden geïnterpreteerd als relict van een landelijke nederzetting of bewoningskern tussen de historische gehuchten Ormendaal en Veeweide. Ondanks de hoge dichtheid aan (paal)kuilen - die zich duidelijk aftekenden in de ondergrond - konden geen structuren zoals gebouwplattegronden worden afgelijnd. Het hoge aandeel dierlijk bot uit de spoorvullingen en de aanwezigheid van dierbegravingen suggereert een bestaans- en wellicht zelfs een markteconomie met een focus op veeteelt in de volle middeleeuwen.

(CAI 5161): Op ca. 997 meter ten zuidoosten van het projectgebied wijst erfgoedonderzoek op de locatie van een in oorsprong Romaans zaalkerkje uit de 11de eeuw. Het gaat om de parochiekerk Sint-Anna.

Vondsten uit de late middeleeuwen betreffen onder andere een gespje (CAI 210774), munten (CAI 210771), fragmenten van een kogelpot (CAI980824). (CAI 988417): Voor de nieuwe tijd werd op ca. 8 meter van het projectgebied een postmiddeleeuwse greppel bloot gelegd. (CAI 165405): Een 18de - eeuwse hoeve werd op basis van een kaartstudie in de omgeving aangeduid. (CAI 150658): Ook op basis van een kaartstudie werd langs het projectgebied een kerk met kerkhof aangeduid. Verschillende veldkarteringen uitgevoerd in de omgeving van het projectgebied brachten daarnaast ook heel wat 17de, 18de en 19de -eeuws aardwerk op (CAI 15001, 15002, 15003, 15007, 15016, 15023, 15149, 15155, 15154, 15153).

(CAI 165064): Voor de nieuwste tijd is op ca. 28 meter van het projectgebied een bunker uit WO II bekend. (CAI 219213): Op ca. 1 meter wijst een kaartstudie op de locatie van een site met walgracht. (CAI 165063): Nog een WO II bunker bevindt zich op ca. 12 meter van het projectgebied. (CAI 980824): Tot slot kwam bij een metaaldetectie op ca. 156 meter ten zuiden van het projectgebied een concentratie van 22 Britse kogelhulzen aan het licht.

De historische kaarten tonen aan dat een groot deel van het wegtracé binnen het projectgebied reeds bij de opmaak van de Ferrariskaart (1771–1778) aanwezig was. Een deel van het tracé volgt de Nijvelsebaan, die reeds eerder aanwezig was, zoals blijkt uit de kaart van Villaret (1748). De Stationstraat verschijnt pas op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en was op de Ferrariskaart nog niet aangelegd. De terreinen die vandaag zijn voorbehouden voor de bufferbekkens en voor grondverbetering bevinden zich ter hoogte van akkerland en worden op de historische kaarten eveneens als landbouwgrond weergegeven. Zij zijn tot op heden onbebouwd gebleven.

Voor het grootste deel van het wegtracé kan worden gesteld dat het sinds de Ferrariskaart en/of de Atlas der Buurtwegen in gebruik is, met uitzondering van de Nijvelsebaan, die op basis van het beschikbare kaartmateriaal nog verder teruggaat. De drie afzonderlijke terreinen die deel uitmaken van het projectgebied lijken minstens sinds de tweede helft van de 18de eeuw agrarisch te zijn gebruikt.

4.2 Archeologische verwachting

Steentijd

Het projectgebied bevindt zich in een gradiëntzone met meerdere waterlopen op korte afstand. Het wegtracé dat het projectgebied omvat ligt precies op de overgang tussen de hogere akkergronden en de alluviale gronden van de Dijlevallei. Deze landschappelijke ligging kan zeker een aantrekkelijke vestigingszone hebben gevormd voor menselijke aanwezigheid in de vroegste perioden. De aanwezigheid van diverse lithische vondsten in de omgeving zijn hier alvast een aanwijzing voor. Een middelhoge verwachting voor de steentijd periode kan op basis hiervan worden aangenomen.

Metaaltijden

Voor de metaaltijden kan een algemene archeologische verwachting worden aangenomen. De landschappelijke ligging van het plangebied kan ook in deze perioden een gunstige factor voor menselijke aanwezigheid hebben gevormd. In de directe omgeving zijn tot op heden echter geen vondsten uit deze tijdvakken geregistreerd. Dit gebrek aan gegevens houdt vermoedelijk verband met het beperkte aantal grootschalige onderzoeken dat in het kader van bouwprojecten in deze omgeving werd uitgevoerd.

Romeinse tijd

Een deel van het projectgebied omvat het tracé van de Nijvelsebaan dat overeenkomt met het tracé van een Romeinse weg (CAI 983627). Daarnaast werden in de omgeving ook bewonings- of nederzettingssporen aangetroffen, waaronder twee paalkuilen die in de midden-Romeinse periode dateren, evenals ander Romeins materiaal zoals aardewerk, bouwmetaal en metaalslakken (CAI 988417). Dit geeft aanleiding tot het hanteren van een middelhoge archeologische verwachting voor de Romeinse periode.

Middeleeuwen

Voor de middeleeuwen werden in de omgeving van het projectgebied nederzettingssporen vastgesteld, onder meer een bewoningskern tussen de gehuchten Ormendaal en Veeweide. Deze wordt mogelijk geïnterpreteerd als een nederzetting met een bestaans- of markteconomie gebaseerd op veeteelt tijdens de volle middeleeuwen (CAI 223047). Daarnaast bleef de Nijvelsebaan, als vermoedelijke Romeinse weg, ook in de vroege en volle middeleeuwen een belangrijk structurerend element in het landschap, waarlangs verschillende bewoningskernen — waaronder Korbeek-Dijle — zijn ontstaan. Daarom wordt voor deze periode een hoge archeologische verwachting vooropgesteld.

Nieuwe tijd

Het tracé van het projectgebied loopt langs gehuchten als Korbeek-Dijle, Olmendaal en Veeweide. Op de historische kaarten zien we dat de aanwezige bebouwing zich in de buurt van de wegtracés situeert, die verder worden omgeven door akkers en grasvelden. In de directe omgeving werd voor deze periode onder meer Hoeve Overbist vastgesteld (CAI 165405), die eveneens op de Ferrariskaart staat aangeduid. Deze historisch-landschappelijke context, gekenmerkt door vermoedelijke hoeves en agrarische woningen uit de vroegmoderne periode, vormt aanleiding om ook voor deze periode een middelhoge archeologische verwachting te hanteren.

Nieuwste tijd

Twee bunkers in de nabijheid van het projectgebied – (CAI 165063) aan de Leibeekstraat en (CAI 165064) aan de Stationstraat – maken deel uit van de KW-linie, gebouwd in 1939 ter verdediging tegen een Duitse inval.⁴⁵ De aanwezigheid van deze verdedigingslijn in de omgeving van het projectgebied leidt tot een algemene archeologische verwachting voor de nieuwste tijd.

4.3 Impact geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel in de Ruwaalstraat, Nijvelsebaan, Beekstraat, Korbeekse Kerkstraat, Kleine Hollestraat, Stationstraat, Kosterberg, Blokkenstraat, Dam, Veeweide, Bertemseweg, Putstraat, Ormendaal, Sint-Jansbergsesteenweg en Lisseweg. Daarnaast omvatten de geplande werken de aanleg van drie bufferbekkens, één ter hoogte van de Blokkenstraat en twee ter hoogte van akkers in de buurt van de Vloedgracht. Eveneens wordt de aanleg van een terrein voor grondverbetering gepland ter hoogte van de Blokkenstraat en de Wijngaardberg.

De uitvoering van deze werken impliceert bodemingrepen tot ca. 4 m ter hoogte van de bestaande rijweg voor de aanleg van de nieuwe riolering. Voor de aanleg van de pompstations wordt lokaal tot 4,5 m in de diepte gegaan en voor de aanleg van de bufferbekkens is een afgraving van ca. 1,50 m voorzien, enkel voor het terrein nabij de Vloedgracht. De grachten die hier tussen de twee bekkens worden voorzien, worden uitgegraven tot ca. 0,55 m onder het maaiveld. Voor de aanleg van het bufferbekken op het terrein aan de Blokkenstraat is geen bodemingreep voorzien, enkel een ophoging van de ernaast gelegen weg.

⁴⁵ <https://www.rld.be/projecten/kw-linie>

De geplande werkzaamheden vormen een risico voor het eventueel aanwezige bodemarchief op die locaties binnen het projectgebied waar tot op heden nog geen verstorende ingrepen hebben plaatsgevonden. Dit betreft onder meer het terrein voor grondverbetering en het terrein nabij de Vloedgracht voorzien voor de aanleg van twee bufferbekkens, evenals het onverharde pad tussen de Putstraat en Ormendaal.

4.4 Afweging noodzaak vervolgonderzoek

Potentieel tot kennisvermeerdering

Ter hoogte van het wegtracé binnen het projectgebied (Ruwaalstraat, Beekstraat, Korbeekse Kerkstraat, Kleine Hollestraat, Stationstraat, Kosterberg, Blokkenstraat, Veeweide, Bertemseweg, Putstraat, Ormendaal, Sint-Jansbergsesteenweg en Lisseweg) beperken de bestaande verhardingen, aanwezige rioleringen en mogelijk ook nutsleidingen de kans op het behalen van significante kenniswinst. Een uitzondering hierop betreft het tracé van de Nijvelsebaan waar bij eerder archeologisch onderzoek het tracé van een Romeinse weg werd vastgesteld (CAI 983627). Hier houdt het kennispotentieel verband met de aanwezigheid van deze weg.

Voor het terrein aan de Blokkenstraat en Wijngaardberg geldt eveneens een archeologisch potentieel. Dit terrein, momenteel in gebruik als landbouwgrond, heeft volgens de geraadpleegde historische kaarten steeds een agrarische functie vervuld en is tot op heden onbebouwd gebleven. Hetzelfde geldt voor het terrein nabij de Vloedgracht waar twee bufferbekkens worden voorzien; ook deze percelen zijn momenteel in gebruik als landbouwgrond en kennen geen verstoringshistoriek door bebouwing of verhardingen. Mogelijk is het bodemarchief hier dus goed bewaard.

Het onverharde pad tussen de Putstraat en Ormendaal kan mogelijk ook kenniswinst opleveren, maar vanwege de beperkte breedte van deze zone is verder archeologisch onderzoek hier moeilijk te faciliteren. Daarnaast heeft ook het terrein aan de Blokkenstraat, waar een bufferbekken wordt voorzien, archeologisch potentieel. Aangezien hier echter geen bodemingrepen gepland zijn, wordt het eventueel aanwezige erfgoed er niet bedreigd.

Onder de akkerpercelen tussen de straat Ormendaal en de Dijle ligt al een bestaande collector met uitstroomconstructie. Hoewel deze laatste wordt vervangen, zijn hiervoor geen nieuwe

bodemingrepen nodig. Tijdens de werken wordt een tijdelijke werfweg aangelegd met rijplaten die op het weiland worden geplaatst ter bescherming van de ondergrond, om tot bij de bestaande uitstroomconstructie te geraken. Aangezien de bestaande rioleringsinfrastructuur de bodem op deze locatie vermoedelijk al ingrijpend heeft verstoord, wordt het archeologisch kennispotentieel hier als beperkt ingeschat.

Afweging verder onderzoek

In het licht van de vastgestelde archeologische verwachting ten aanzien van het projectgebied is verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Gezien de bestaande weg- en rioleringsinfrastructuur langs het merendeel van het wegtracé en ter hoogte van de akkerpercelen tussen Ormendaal en de Dijle, kunnen deze zones echter worden uitgesloten van verder onderzoek. Een uitzondering hierop vormt het tracé van de Nijvelsebaan, waar een Romeinse weg aanwezig is. Omdat bij het opbreken van de huidige verharding en riolering mogelijk sporen gerelateerd aan deze weg verloren kunnen gaan, is verder onderzoek in dit deel van het projectgebied aangegeven.

Het is onwenselijk de weg voorafgaand aan de werken op te breken om archeologisch onderzoek uit te voeren, vanwege hinder voor de bewoners en de aanzienlijke kost die dit zou meebrengen in functie van archeologie alleen. De rioleringswerken en het archeologische onderzoek dienen daarom gelijktijdig te worden uitgevoerd. Bijgevolg wordt er geopteerd om deze zone (de Nijvelsebaan) te onderzoeken via een archeologische werfbegeleiding doormiddel van dwarsprofielen.

Verder komen volgende zones binnen het projectgebied in aanmerking voor verder archeologisch onderzoek: het terrein nabij de Vloedgracht waar twee bufferbekkens en verbindingsgrachten zijn gepland en het terrein voor grondverbetering aan de Blokkenstraat en Wijngaardberg. In eerste instantie wordt een landschappelijk bodemonderzoek aanbevolen, eventueel gevolgd door een proefsleuvenonderzoek.

5 Bibliografie

5.1 Websites

- <https://inventaris.onroerendergoed.be>
- <https://bib.kuleuven.be>
- <http://www.ngi.be>
- <https://loket.onroerendergoed.be>
- <https://cai.onroerendergoed.be>
- <http://www.cartesius.be>
- www.geopunt.be
- www.geoportaal.be
- www.dov.vlaanderen.be
- <https://erfgoedkamer.wordpress.com/2014/06/21/een-korte-geschiedenis-van-bertem/>
- <https://www.bertem.be/product/126/beknopte-geschiedenis-van-korbeek-dijle>
- <https://www.rld.be/projecten/kw-linie>

5.2 Literatuur

- Schoups, A., Archeologienota N253 Bertem en Huldenberg 2018F140, Sint-Michiels-Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, 2018.
- Jennes, N. & Verrijckt, J., Nota Landschappelijk bodemonderzoek Bertem Huldenberg, gewestweg N253 2022C56, Beerse: J. Verrijckt bvba, 2022.
- Bouckaert, K., van Baal, M., Jennes, N. & Verrijckt, J., Nota proefsleuvenonderzoek Bertem N253 Nijvelsebaan deelgebied 1 2022D87, Beerse: J. Verrijckt bvba, 2022.
- Bouckaert, K., van Arnhem, B. & Verrijckt, J., Eindverslag Midden-Romeinse bewoningssporen: Archeologierapport van een opgraving ter hoogte van de N253 Nijvelsebaan te Bertem 2022E285, Beerse: J. Verrijckt, 2023.
- Van Liefferinge, N., Van Roy, J., Decramer, W., Archeologienota Een verkaveling aan de Putstraat te Bertem 20218J381/2018J382/2018L140, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018.

- Van Liefferinge, N., Eindverslag de opgraving aan de Nijvelsebaan in Bertem (bouwloten) 2020D5, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2022.
- Engels, L. & De Raymaeker, A., Archeologienota Het archeologischvooronderzoek aan de Nijvelsebaan te Bertem 2019L17, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2019.
- Van Liefferinge, N., Eindverslag de opgraving aan de Nijvelsebaan in Bertem (wegenis) 2020D5, Tienen: Studiebureau Archeologie bvba: 2022.

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 30 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 33 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 36 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.....	- 37 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart.....	- 38 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 42 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiëlebodemerrosiekaart.....	- 45 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 46 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 49 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 53 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret	- 57 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 60 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 63 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 66 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 69 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 72 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 75 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.	- 78 -
Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.....	- 82 -
Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 93 -